

JAARVERSLAG

BOSSCHAP

2011

BOSSCHAP
Princenhof Park 9
Postbus 65
3970 AB Driebergen
tel. 030-6930130
internet: www.bosschap.nl

INHOUDSOPGAVE

	<u>pag.</u>
Voorwoord	5
Inleiding	7
Leeswijzer Code Goed Bestuur	9
Effecten inzet 2011	11

A. Inhoudelijke verantwoording

1 Creëren van juiste randvoorwaarden zodat beheerders en aannemers in bos en natuur het beheer adequaat kunnen uitvoeren

Voldoende en beschikbare kennis op gebied van beheren bos en natuur

1.1 Onderzoekaansturing EL&I	15
1.2 OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit)	16
1.3 Deskundigenteam Rivierenlandschap	17
1.4 Helpdesk EHS	17

Verbeteren institutionele en organisatorische randvoorwaarden voor beheer

1.5 Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken	18
1.6 Natuurwetgeving	20
1.7 Subsidieregeling natuur en landschap	21
1.8 Commissie Erkenningregeling Bosaannemers	21
1.9 Uitvoeren Erkenningregeling Bosaannemers	22
1.10 Commissie Water	23
1.11 Waterschapsbestuurders geborgden natuur	24
1.12 Europese ontwikkelingen	24

Goede milieu - en fysieke randvoorwaarden voor beheer

1.13 Commissie Plantenziekten en Plagen (voorheen: Bosbescherming)	25
1.14 Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening	25

2 Bijdragen aan een veilig en professioneel werkklimaat voor werknemers in bos en natuur

Goede arbeidsvoorwaarden

2.1 Commissie Sociale Zaken	27
2.2 Colland	28

Veilige en gezonde arbeidsomstandigheden

2.3 Commissie Arbeidsomstandigheden	29
-------------------------------------	----

Onderwijs en scholing

2.4 Algemeen: arbeidskracht en arbeidsvoorziening	30
2.5 Werkgroep Scholingsfonds	32
2.6 Commissie Arbeidsmarktbeleid	32

3 Bijdragen aan een gezonde bedrijfseconomische basis voor bedrijven actief in bos en natuur

Vergroten inzicht in kosten en opbrengsten bos- en natuurbeheer	
3.1 Infonet Terreinbeheer en resultaten bedrijfsvoering bos- en natuurbeheer	34
Bijdragen aan kostenreductie bedrijfsvoering bos- en natuurbeheer	
3.2 Commissie Water	34
3.3 Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken (Commissie Bedrijf, Innovatie en Terreinbeheer)	35
Bijdragen aan opbrengstverhoging bedrijven in bos- en natuurbeheer	
3.4 Promoten ecosysteemdiensten	36
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	
3.5 Duurzaamheid in het beheer van bos en natuur	38

B. Bestuurlijke en organisatorische verantwoording

4 Organiseren en optimaliseren van een transparante, representatieve en professionele communicatie, registratie en administratie van het Bosschap

Transparante en duidelijke communicatie door en over Bosschap	
4.1 Externe communicatie regulier	41
4.2 Interne communicatie regulier	43
4.3 Extern positioneren Bosschap	43
Organiseren transparant en representatief advies- en besluitvormingstraject binnen het Bosschap	
4.4 Bestuur Bosschap regulier	45
4.5 Optimaliseren besluitvorming Bosschap	45
4.6 PBO aangelegenheden	46
Optimaliseren registratie- en heffingenstelsel Bosschap	
4.7 Registratie en heffing eigenaren regulier	48
4.8 Registratie bosaannemers en heffingen regulier	50
4.9 Bezwaarschriftenprocedure	51
4.10 Registratie natuureigenaren	52
4.11 Onderhoud en ontwikkeling registratiesysteem	53
Professionaliseren financiële - en administratieve ondersteuning	
4.12 Administratieve ondersteuning regulier	53
4.13 Financiële administratie regulier	54
4.14 Debiteurenbeheer	54
4.15 Werkprocessen administratieve ondersteuning regulier	54
4.16 ICT ondersteuning	54
Creëren inspirerend werkklimaat medewerkers Bosschap	
4.17 Personeel- en organisatiewerkzaamheden regulier	55
4.18 Cursussen en trainingen volgen (coachen)	56

C. Financiële verantwoording

Jaarrekening 2011 61

Controleverklaring 92

Bijlagen 95

- Bijlage 1. Gegevens Bosschap ("paspoort")
- Bijlage 2. De visie van het Bosschap
- Bijlage 3. Aanwezigheid bij symposia, congressen en evenementen
- Bijlage 4. Overzicht artikelen, rapporten en brochures
- Bijlage 5. Netwerk Bosschap
- Bijlage 6a. Samenstelling bestuur en algemeen bestuur Bosschap in 2011
- Bijlage 6b. Nevenfuncties voorzitter en bestuur Bosschap in 2011
- Bijlage 7. Opzet bestuur van het Bosschap
- Bijlage 8. Samenstelling commissies en werkgroepen Bosschap in 2011
- Bijlage 9. Overzicht groene geborgde waterschapsbestuurders
- Bijlage 10. Samenstelling secretariaat Bosschap in 2011
- Bijlage 11. Ontwikkeling areaal geregistreerd bos Bosschap, 1955-2011
- Bijlage 12. Ontwikkeling geregistreerde en erkende bosaannemers, 1995-2011
- Bijlage 13. Overzicht verordeningen Bosschap in 2011
- Bijlage 14. Bos- en natuurbeheerbedrijven in 2011, onderverdeeld naar grootteklasse

Voorwoord

Het Bosschap is vanouds gewend in de publicitaire luwte op te komen voor de publieke en algemene belangen van het beheer van bos en natuur in Nederland. De politieke ontwikkelingen in het afgelopen jaar hebben echter aanleiding gegeven voor een totaal andere insteek en profilering van het Bosschap. Twee punten waren daarbij van belang:

- De onverwachte, door de overheid opgelegde, enorme bezuinigingen in de sector bos- en natuurbeheer, welke oplopen tot 72 procent;
- De discussie in de Tweede Kamer over het stelsel van de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie (PBO).

Het Bosschap heeft in 2011 naast reguliere activiteiten dan ook flink ingezet op deze twee onderdelen. In het debat over de bezuinigingen heeft het Bosschap, samen met de andere partijen die actief zijn in het bos- en natuurbeheer, het belang van beheer van bos en natuur in ons land duidelijk bij de politiek onder de aandacht gebracht. Over het feit dat deze inzet tot nu toe nauwelijks tot resultaten heeft geleid, zijn wij absoluut niet tevreden, maar aan de inzet van onze kant heeft het zeker niet gelegen. In het debat over de toekomst van het PBO-stelsel heeft het Bosschap keer op keer duidelijk proberen te maken wat de meerwaarde is van het Bosschap voor zowel de bos- en natuureigenaren als de overheid: een platform waarin alle partijen in de sector zijn gebundeld en efficiënt kunnen samenwerken.

Dat daarnaast onze “winkel” gewoon is opengebleven ziet u terug in dit jaarverslag. Alle reguliere activiteiten waar aangesloten bedrijven op mogen en moeten rekenen, zijn als vanouds doorgegaan. Succesvolle en drukbezochte voor- en najaarsbijeenkomsten, een geheel vernieuwd Natuurportal gevuld met een enorme hoeveelheid kennis over het beheer van bos en natuur in ons land, uitvoering en handhaving van de Erkenningsregeling Bosaannemers, opzetten van proefprocessen rond de waterschapsheffingen voor natuur, opstellen van een raam-cao 2011 en vervaardiging van vijf nieuwe arbo-informatiebladen zijn maar een willekeurige greep uit de veelheid aan uitgevoerde activiteiten.

Daar bovenop werden nog extra accenten gezet, zoals de coördinatie van het Internationale Jaar van de Bossen met een leerzaam symposium als afsluiting, de coördinatie van de groene maatschappelijke stages waardoor in 2011 maar liefst ruim 8000 groene stageplekken beschikbaar kwamen, en de coördinatie van het Programma Ontwikkeling en Beheer van Natuurkwaliteit dat in 2011 leidde tot veertien nieuwe rapporten met resultaten over onderzoek naar actuele natuurbeheerproblemen in Nederland.

Ik ben dan ook diep teleurgesteld dat de Tweede Kamer op 20 december 2011 de motie om het PBO-stelsel op te heffen heeft aangenomen. Alleen al uit dit jaarverslag blijkt dat dit een onterecht besluit is: het Bosschap maakte ook in 2011 de rol als platform voor het bos- en natuurbeheer meer dan waar!

Ed Nijpels
Voorzitter bestuur Bosschap

Inleiding

Het jaarverslag 2011 is gebaseerd op de visie (Bijlage 2) en de meerjarenstrategie 2010-2014 van het Boschap en volgt de thema's en activiteiten voor 2011 zoals vastgelegd in het Werkplan 2011. Hiertoe is het jaarverslag opgedeeld in drie hoofdthema's: inhoudelijk, bestuurlijk en organisatorisch, en financieel. Voor ieder hoofdthema is een verantwoording opgenomen in de vorm van een korte beschrijving van de belangrijkste activiteiten. Hiermee volgt het jaarverslag 2011 tevens de indeling van het jaarverslag 2010.

A. Inhoudelijke verantwoording

In de meerjarenstrategie 2010-2014 is het werkveld van het secretariaat van het Boschap verder uitgewerkt. Dit werkveld richt zich op het faciliteren van de bedrijfsmatige exploitatie van het bos- en natuurbeheer, waarvoor drie aandachtsvelden zijn onderscheiden, welke tevens leidend zijn in de opzet van dit hoofdthema:

- Creëren van juiste randvoorwaarden zodat beheerders en aannemers in bos en natuur het beheer adequaat kunnen uitvoeren;
- Bijdragen aan een veilig en professioneel werkklimaat voor werknemers in bos en natuur;
- Bijdragen aan een gezonden bedrijfseconomische basis voor bedrijven actief in bos en natuur.

B. Bestuurlijke en organisatorische verantwoording

Om inhoud te kunnen geven aan deze drie aandachtsvelden is een organisatie nodig die zich een transparante, representatieve en professionele communicatie, registratie en administratie ten doel stelt en zich richt op de optimalisering daarvan. Hierover wordt gerapporteerd in het tweede deel van dit jaarverslag.

C. Financiële verantwoording

In het derde onderdeel van dit jaarverslag volgt de financiële verantwoording, in de vorm van de door accountant en bestuur goedgekeurde jaarrekening 2011.

Het jaarverslag sluit af met een aantal bijlagen waarin details over de werkorganisatie zijn opgenomen.

Leeswijzer Code Goed Bestuur

Volgens checklist jaarverslagen bedrijfslichamen (herijking 2011)

ONDERWERPEN IN HET KADER VAN DE PRINCIPES VAN GOED SCHAPBESTUUR

1. **Vergoedingen:** zie Hoofdstuk C. Financiële verantwoording
2. **Personele Unies:** zie Bijlage 6a en 6b. Het Bosschap kent geen artikel 88a-commissies en artikel 88-commissies.
3. **Beleidscyclus:** informatie over de beleidscyclus wordt in Nieuwsbrieven en op de website opgenomen, alsmede in het jaarverslag onder hoofdstuk B.
4. **Activiteiten:** nieuwe activiteiten in 2011 betroffen de coördinatie van het Internationaal Jaar van de Bossen (zie onder 4.3) en de coördinatie van de Groene Maatschappelijke Stages (zie onder 4.3). Hiertoe werd in 2010 door het bestuur van het Bosschap besloten na het verzoek van de Rijksoverheid deze activiteiten op te nemen. Zowel bij het Internationaal Jaar van de Bossen (verplichting in VN-verband) als in het geval van Maatschappelijke Stages (wettelijke verplichting) gaat het om overheidstaken die een algemeen en publiek belang raken en van groot belang zijn voor beheer van bos en natuur in Nederland, en daarmee ook voor (de aangeslotenen van) het Bosschap. Het Bosschap verricht de inspanningen voor beide activiteiten met ondersteuning vanuit de Rijksoverheid, naast eigen inzet.
5. **Administratieve lasten:** zie Hoofdstuk C. Financiële verantwoording. Zie onder 4.8, en tevens onder 1.6, 1.9, 4.7 en 4.11.
6. **Stelsel van intern toezicht:** zie 4.4 en 4.5, Bijlage 6, 7, 8, 9.

ONDERWERPEN IN HET KADER VAN BELEIDSVERANTWOORDING

7. **Missie:** zie Bijlage 1.
8. **Doelstellingen en het aan de hand hiervan te voeren beleid en strategie:** zie Bijlage 1.
9. **Activiteiten:** zie hoofdstuk A en B.
10. **Effecten (beleidsresultaten):** zie hoofdstuk Effecten inzet 2011, en hoofdstuk A, B en C.
11. **Terugkoppeling van effecten naar beleid:** zie hoofdstuk Effecten inzet 2011, en hoofdstuk A, B en C.

OVERIGE ONDERWERPEN

12. **Bestuur en organisatie:** volledig opgenomen in Bijlage 6, 7, 8, en 9.
13. **Autonome verordeningen:** zie Bijlage 13.
14. **Heffingen:** zie hoofdstuk C. Financiële verantwoording. Zie ook 4.7, 4.8, 4.9, 4.10, en www.bosschap.nl/registratie.

Effecten inzet 2011

De effecten van de inzet van het Bosschap waren ook in 2011 merkbaar via de volgende vier ingangen:

- **Informatiedeling** (zoals informatiebijeenkomst over SNL, helpdeskfunctie, campagne “Nature fits all”, deelname aan symposia, vervaardigen van folders, nieuwsbrieven en website);
- **Kennisontwikkeling** (zoals Kennisnetwerk OBN, Natuurportal, veldwerkplaatsen);
- **Beleidswijzigingen** (zoals inspraak op nieuwe Wet natuur, wetsvoorstel aanpassingen waterschapshellingen, regelgeving omtrent afval/restmateriaal);
- **Gedragsverandering** (zoals werken met de gedragscodes, opleidingen).

Effecten hiervan zijn zowel terug te vinden bij de **eigen achterban** (de bij het Bosschap aangesloten bedrijven) als bij de **omgeving van het Bosschap** en dan vooral die van de overheid:

Implementatie en toepassing door de bij het Bosschap aangesloten bedrijven.

Dit betreft bijvoorbeeld de inspanningen op het gebied van wet- en regelgeving, met onderwerpen als gedragscodes, aansprakelijkheid, ruimtelijke ordening, gebruik biomassa, en organisatie van het toezicht; op het gebied van scholing en onderwijs waaronder veldwerkplaatsen, ontwikkeling profielen medewerkers, en scholingsprogramma's; op het gebied van werkgelegenheid, en maatschappelijke stages; en op het gebied van gezondheid en veiligheid met onder andere het Arbo-programma en de ziekte van Lyme.

De bij het Bosschap aangesloten bedrijven kunnen worden onderscheiden in:

- *Particuliere eigenaren* – deze beheren vaak kleinere gebieden (veelal als hobby), doen veel zelf, hebben geen achterban en hebben het gevoel vaak buiten de boot te vallen en vaak veronderstellen dat wet- en regelgeving geschreven wordt voor de grote partijen.
- *Bosaannemers* – deze voeren onderhoud uit in opdracht van een eigenaar of beheerder en zijn daarmee volgend aan het beleid van die eigenaar of beheerder. Ondernemers bepalen graag zelf hun koers, terwijl de gedachte dat administratieve rompslomp hen maar van hun werk houdt, overheerst.
- *Werknemers, zowel terreinbeherende als beleidsmedewerkers werkzaam bij een stichting/instantie* – deze houden zich bezig met het behoud van bos en natuur, faciliteren van bezoekers is vaak de belangrijkste neventaak. Door veranderingen in de regelgeving is er sprake van steeds meer werk binnen en een steeds grotere tijdsdruk.

Doorwerking van de vragen en wensen vanuit de aangesloten bedrijven in wet- en regelgeving, en andere vormen van beleidsontwikkeling bij de overheid (zowel rijk als provincies).

Dit betreft met name de doorvertaling in onderzoekprogramma's op het gebied van het beheer van bos- en natuurterreinen, in benutting en toepassing van biomassa, in wet- en regelgeving zoals de nieuwe Wet natuur, in de vormgeving van subsidieregelingen en regelgeving rondom afval en restmateriaal, en in bijdragen aan Europese vragen over bosbeleid zoals in 2011 werd gedaan door de invulling van het Internationale Jaar van de Bossen in Nederland.

Veel van het door het Bosschap uitgevoerde werk betreffen doorlopende activiteiten en activiteiten die vanuit de achterban naar voren komen. Hieraan wordt (bij)sturing gegeven vanuit het bestuur en vanuit de diverse commissies en werkgroepen die het bestuur daartoe in het leven heeft geroepen.

A. Inhoudelijke verantwoording

1 Creëren van juiste randvoorwaarden zodat beheerders en aannemers in bos en natuur het beheer adequaat kunnen uitvoeren

Voldoende en beschikbare kennis op gebied van beheren bos en natuur

- 1.1 Onderzoekaansturing ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I)
- Doel: optimaliseren inbreng bedrijfsgerelateerde onderzoeksvragen van terreinbeheerders in onderzoekprogramma's van het ministerie van EL&I en anderen
 - Activiteit: project kennis voor natuur

Kennis voor Natuur: Natuurportal & Veldwerkplaatsen

In 2011 ging het programma 'Kennis voor Natuur' (bestaande uit de Natuurportal en de Veldwerkplaatsen) officieel over van het ministerie van EL&I naar het Bosschap. In dit programma wordt door middel van de Natuurportal, wiki's en veldwerkplaatsen zoveel mogelijk kennis in de sector samengebracht en ontsloten.

In 2011 is de Natuurportal doorontwikkeld tot een overkoepelende, goed doorzoekbare databank waaraan vijf websites zijn gekoppeld (natuurkennis.nl, wikinatuurbeheer.nl, veldwerkplaatsen.nl, wikinatuuronderwijs.nl en natuurbeheer.nu). Tevens is de Natuurportal een platform voor nieuws, agenda en digitaal netwerken. Ook werd in 2011 wikinatuurbeheer.nl doorontwikkeld, waardoor het actief delen van kennis mogelijk is geworden. Voorts werden in 2011 tien veldwerkplaatsen in opdracht van het Bosschap georganiseerd. Ook werd een promotiefilmpje over het gebruik van de Natuurportal gemaakt, mede ten behoeve van de officiële heropening van deze portal op 25 november 2011. Dit gebeurde op een congres dat in samenwerking met Hogeschool Van Hall Larenstein, ministerie van EL&I en Grontmij was georganiseerd. Het Bosschap was opdrachtgever van de doorontwikkeling van de Natuurportal en leverde een belangrijke bijdrage aan het monitoren van de technische ontwikkeling.

In 2011 werd ook een aanvang genomen met de verdere ontwikkeling van het functionele en redactionele beheer van het Natuurportal. Hiertoe is naast de al bestaande strategische werkgroep in 2011 een redactieraad (voor het redactioneel beheer van de Natuurportal en de wiki's) opgezet. Beide zijn samengesteld vanuit de groene onderwijsinstellingen en de natuurbeheerders en worden voorgezeten door een medewerker van het secretariaat van het Bosschap. De werkgroep kwam vier keer bijeen (op 24 maart, 23 mei, 12 september, en 7 november). De redactieraad kwam zeven keer bijeen (op 29 maart, 12 april, 13 mei, 23 juni, 1 september, 13 oktober en 7 november) en hield twee werksessies (op 23 september en 28 november). Ook is er overleg geweest met de Groene Kennis Coöperatie over samenwerking in het kader van dit project.

Onderzoekaansturing EL&I

De onderzoekaansturing van het ministerie van EL&I vindt inmiddels plaats binnen een ministerieel beraad met daarin alleen vertegenwoordigers van de topsectoren. Het Bosschap is daarin niet meer vertegenwoordigd. Er is diverse keren gepleit voor het weer opnemen van het Bosschap in dit beraad, zoals eerder door de minister van LNV was besloten.

Het Bosschap heeft in 2011 twee keer overlegd met Vereniging Natuurmonumenten, De 12Landschappen en Staatsbosbeheer over een door de sector gewenste onderzoekaansturing. Ook werd input gehaald uit de Werkgroep Kennis voor Natuur (zie Bijlage 8). De hierbij geformuleerde wensen zijn informeel aan het ministerie aangeboden.

In dit kader kan worden vermeld dat op 6 april het Bosschap aanwezig was bij de presentatie over het DLO-project “Flexibiliteit in beheer” in Markelo, waarbij ideeën werden aangereikt om het project relevanter voor het beheer te maken.

1.2 OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit)

- *Doel: begeleiden start en vervolg Kennisnetwerk OBN via het Bosschap*
- *Activiteiten: offertetraject, organiseren bijeenkomsten OBN Adviescommissie*

Coördinatie OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit) en projecten

Na een overgangsjaar in 2010 ging in 2011 de coördinatie van het Kennisnetwerk OBN volledig over van het ministerie van EL&I naar het Bosschap. In het kader van OBN werden in 2011 door het Bosschap zeven deskundigenteams en een expertgroep Fauna aangestuurd, 17 nieuwe onderzoeken uitgezet, 19 lopende onderzoeken begeleid en 14 nieuwe onderzoeksvragen geformuleerd, terwijl 14 onderzoeken werden afgerond. Ten behoeve van de aansturing van de deskundigenteams en de expertgroep fauna kwamen de secretarissen en de coördinator OBN in 2011 drie keer bijeen voor informatie-uitwisseling en voorbereiding van nieuwe onderzoeken, het jaarplan en het jaarverslag van OBN. De openbare aanbestedingen, professionalisering van het bestek met bijbehorende documenten, opdrachtbrief, algemene voorwaarden en overeenkomst worden inmiddels in opdracht van het Bosschap door Dienst Landelijk Gebied verzorgd.

Aandachtspunten in 2011

In 2011 betroffen belangrijke aandachtspunten het professionaliseren van de aansturing door het Bosschap, afstemming met het ministerie van EL&I (onder andere twee keer in het voorjaar van 2011 en een keer in het najaar, waaronder ook overleg rond betrekken OBN in de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)) en het zoeken van samenwerking met derden.

Met bijna alle voorzitters van deskundigenteams een overleg vond overleg plaats om te bespreken hoe de samenwerking verloopt en wat over en weer verbeterd zou kunnen worden.

Op verzoek van het ministerie van EL&I werd een extra review van de herstelstrategieën voor de PAS door de deskundigenteams en expertgroep uitgevoerd. Inhoudelijk gaf het ministerie van EL&I aan dat met name onderzoek aan Natura 2000-soorten en Natura 2000-habitattypen van belang zijn voor het ministerie, waarbij de Kennisagenda Kennisnetwerk OBN 2009-2015 nog steeds leidend is voor de activiteiten van het Kennisnetwerk OBN.

Ook werd samen met de voorzitters van een aantal deskundigenteams input geleverd ten behoeve van de afstemming van de onderzoeksvragen uit het Deltaprogramma en werd met STOWA nagegaan of een afstemming van onderzoek mogelijk is. Dit laatste krijgt in 2012 een vervolg. In verband met de voorgenomen decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincies is ook intensiever contact gezocht met het Interprovinciaal Overleg (IPO) en zijn mogelijkheden tot meer samenwerking op het gebied van kennis en het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verkend. Zo is er begin september en in oktober 2011 werkvloeroverleg tussen IPO en Bosschap geweest, en op 20 oktober 2012 een directeurenoverleg. Daarnaast werden de mogelijkheden voor het internationaliseren van OBN verkend.

Communicatie

In 2011 werd veel aandacht gegeven aan de communicatie naar beheerders en onderzoekers. Zo werden naast een uitgebreid jaarverslag over 2010 ook brochures over beheer van stuifzanden en over beekdalen vervaardigd. De OBN nieuwsbrief, welke vier keer per jaar verschijnt, kreeg een nieuwe lay-out en is vast onderdeel van het Vakblad Natuur Bos Landschap geworden.

Advisering

In 2011 werden net als in 2010 acht adviesaanvragen rond beheerproblemen in een Natura 2000-gebied ingediend. Hierover werd, zo nodig met financiering vanuit het OBN, samen met de betreffende deskundigenteams advies uitgebracht.

Adviescommissie OBN

Het Programma OBN wordt begeleid door de Adviescommissie Kennisnetwerk OBN (Bijlage 8), welke in 2011 vier keer bijeenkwam op 17 februari, 26 mei, 8 september en 10 november 2011 (een keer met veldbezoek). In deze commissie heeft een breed scala aan organisaties zitting, afkomstig uit zowel beleid, onderzoek als praktijk. De secretaris van het Bosschap is hiervan voorzitter, en heeft een belangrijke rol in de procesbegeleiding.

1.3 Deskundigenteam Rivierenlandschap

- *Doel: secretariële ondersteuning OBN deskundigenteam Rivierenlandschap*
- *Geplande activiteiten: organiseren vijf bijeenkomsten, begeleiding OBN onderzoeken*

Ondersteuning vanuit het Bosschap

De secretariële ondersteuning van het Deskundigenteam Rivierenlandschap en de begeleiding van projecten vond in 2011 plaats vanuit het secretariaat van het Bosschap. Er werden bijeenkomsten voor dit deskundigenteam belegd op 10 februari, 14 april, 27 oktober en 8 december. Op 14 april vond tevens een veldexcursie plaats in de Biesbosch.

Projecten

In 2011 werd een aanvang genomen met twee nieuwe projecten naar herstel en ontwikkeling van hardhoutoibossen (OBN-2011-26-RI) en de knelpunten en mogelijkheden voor herstel van terrestrische en amfibische fauna in het rivierengebied (OBN-2011-27-RI). Daarnaast vond begeleiding plaats van het eerder gestarte project Zandafzetting, standplaats, beheer en botanische kwaliteit van oeverwal en rivierduinecotopen (OBN-2010-03-RI), terwijl een eerder begonnen project (Morfodynamiek langs de grote rivieren. Nevengeulen in uiterwaarden als kraamkamer voor riviervissen) werd afgerond. Over dit laatste rapport verscheen een artikel in de Telegraaf van 3 augustus 2011.

Advisering

Op 22 maart werd namens het Deskundigenteam een overleg van het Kennisnetwerk Deltaprogramma bijgewoond. Tevens werd een advies uitgebracht over de Programmatische Aanpak Stikstof natuurherstelopgaven voor de habitattypen H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, H6120 Stroomdalgraslanden, H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (Glanshaver), H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (Grote vossenstaart), H7230 Kalkmoerassen, en H91F0 Droge hardhoutbossen.

1.4 Helpdesk Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

- *Doel: uitvoeren en optimaliseren indienen vragen door het Bosschap bij de Helpdesk EHS van het ministerie van EL&I*
- *Activiteiten: begeleiden helpdeskaanvragen van indieners door deze te laten beoordelen door de Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken en uiteindelijk wel/niet in te dienen bij de helpdesk EHS, optimaliseren interne beoordelingsprocedure Bosschap*

Helpdesk EHS

De "Helpdesk Kennisvragen" wordt gefinancierd door het ministerie van EL&I en is bedoeld om medewerkers van het ministerie snel en accuraat antwoord te geven op kortlopende vragen. Ook het Bosschap heeft de mogelijkheid om helpdeskvragen in te dienen. In 2011 gebeurde dit twee keer, welke beide niet werden gehonoreerd. Oorzaken hiervoor liggen bij de recent veranderde regels voor het indienen van helpdeskvragen en het beschikbare budget dat beduidend kleiner is dan voorheen het geval was. Het Bosschap heeft daarom

uitgezocht waar een helpdeskvraag tegenwoordig aan moet voldoen en daarover een handleiding opgesteld. Vier andere helpdeskvragen van Alterra, Overijssels Particulier Grondbezit en Staatsbosbeheer Regio Oost werden na overleg met het ministerie van EL&I daarom niet ingediend. In 22 maart 2011 heeft het Bosschap overlegd met de coördinator helpdeskvragen (Alterra) over aandachtspunten en aanpak.

Verbeteren institutionele en organisatorische randvoorwaarden voor beheer

1.5 Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken

- *Doel: agenderen, afstemmen en actie ondernemen op onderwerpen die zijn gericht op dagelijkse praktijk en uitvoering van het terreinbeheer*
- *Activiteiten: dossiers brand, storm en Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA), vormgeven nieuwe opzet Commissie Beheers- en Bedrijfsvraagstukken*

Ontstaan Commissie Bedrijf, Innovatie en Terreinbeheer

Uit de resultaten van de evaluatie van commissies (zie 4.5) bleek een sterke overlap in onderwerpen tussen de Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken en het informele Terreinbeheerders Overleg. Daarom zijn beide in 2011 samengevoegd tot een op strategisch niveau werkende Commissie Bedrijf, Innovatie en Terreinbeheer (BIT). Praktische problemen worden aangepakt door middel van door de nieuwe commissie in te stellen (tijdelijke) werkgroepen. De laatste bijeenkomst van de commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken was op 3 maart 2011. Op de agenda stonden het bespreken van de eindversie van de praktijkadviezen storm, natuurbrand en explosieven en de evaluaties van de Commissies. De nieuwe Commissie BIT kwam in 2011 bijeen op 16 juni, 6 oktober en 29 november.

Calamiteiten

In 2011 werd de samenstelling van het crisisteam dat operationeel wordt bij zware storm vastgelegd. Voorts werden de adviezen over omgaan met explosieven, communicatie bij calamiteiten, en het herziene advies over omgaan met storm, ijzel en sneeuw door het bestuur goedgekeurd.

Natuurbrand

Het natuurbranddossier richt zich op het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen brandweer, recreatieondernemingen, politie, en natuureigenaren en beheerders over (aanvaardbare) risico's bij natuurbranden en op onderzoek naar beheermaatregelen ter voorkoming van brandgevaarlijke situaties in bos en natuur. Het Bosschap vervult hierin de rol van intermediair.

Naar aanleiding van Kamervragen na de brand op de Strabrechtse Heide heeft de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV) in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie een rapport opgesteld naar de rol van de brandweer bij natuurbranden. Op 11 mei vond een symposium Natuurbranden plaats, waarop een aantal betrokkenen, waaronder het Bosschap, een reactie op de aanbevelingen uit het genoemde rapport gaven. Op 6 juni vond een werkbezoek van minister Opstelten (ministerie Veiligheid en Justitie) plaats naar aanleiding van het IOOV-rapport, waarbij het Bosschap deelnam aan de paneldiscussie.

Het Bosschap is vertegenwoordigd in de Landelijke Kerngroep Natuurbranden. Deze Kerngroep heeft in 2011 een interbestuurlijke werkconferentie over natuurbranden op het niveau van ministers voorbereid, welke op 10 november plaatsvond. Deze conferentie werd voorafgegaan door een ambtelijke voorbereidingsvergadering op 19 september. Het doel van de conferentie was het creëren van bestuurlijk draagvlak voor een gezamenlijke aanpak van het natuurbrandrisico. De voorzitter van het Bosschap hield tijdens deze conferentie een toespraak. De conferentie heeft onder andere geresulteerd in een werkprogramma dat de komende vier jaar zal worden uitgevoerd. Het Bosschap participeert hier actief in.

Daarnaast is binnen deze Kerngroep een bijdrage geleverd aan het opzetten van een landelijk informatieknooppunt natuurbranden (deze twee laatste punten vooralsnog zonder input van het bos- en natuurbeheer).

Vanuit de Commissie BIT is voor het onderwerp natuurbrand een werkgroep natuurbranden ingesteld die in 2011 op 8 september, 14 oktober en 23 november bijeenkwam. Deze werkgroep heeft zich in 2011 inhoudelijk beziggehouden met de Conferentie van 10 november (zie hierboven), het formuleren van de ambities van bos- en natuureigenaren op het gebied van natuurbrand, en het maken van een achtergronddocument voor de genoemde Conferentie. De werkgroep bereidt inmiddels een plan voor het uitwerken van de tijdens deze conferentie afgesproken ambities voor.

Op 28 februari 2011 organiseerde het Bosschap samen met de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), de Commissie Risicobeheersing Natuurbranden Veluwe (CRNV) en Staatsbosbeheer een persexcursie over natuurbrand op de Veluwe. Deze goed bezochte excursie werd gevolgd door nieuwsitems in diverse landelijke en regionale kranten en op regionale en lokale radio- en televisiezenders.

Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA)

Dit dossier richt zich vooral op het faciliteren van terreineigenaren door informatie over handhaving, beleid en cursussen rond BOA's te verstrekken. Hiertoe is in 2010 door het Bosschap een werkgroep opgericht met deelnemers vanuit de sector. Deze Werkgroep BOA kwam bijeen op 20 januari, 29 maart en 27 september. In 2011 vervaardigde de werkgroep een overzicht met definities en begrippen gebruikt bij handhaving, en stelde de werkgroep twee nieuwsberichten op die verspreid werden via bosschap.nl, de nieuwsbrief van het Bosschap, en de intranets en nieuwsbrieven van de aangesloten organisaties.

Ook inventariseerde de werkgroep het gebruik van BOA's in het terreinbeheer. Daaruit bleek dat bij zowel de terreinbeherende organisaties als de particuliere terreineigenaren veel werkgevers stoppen met het aanstellen van zowel vrijwillige als professionele BOA's omdat de door de overheid verplicht gestelde BOA-opleiding te duur blijkt te zijn. Het Bosschap stuurde in november 2011 een brief naar de minister van Veiligheid en Justitie waarin nadrukkelijk aandacht wordt gevraagd voor dit probleem.

Een ander probleem deed zich voor bij het nieuwe, opgelegde samenwerkingsverband met het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), dat vanaf 2012 operationeel wordt. In dit nieuwe systeem moeten alle BOA's beschikken over eigen bonnenboekjes en moeten uitgeschreven bonnen door de werkgever zelf worden verwerkt. Voor met name kleine particuliere eigenaren blijkt dit ondoenlijk, met als gevolg dat slechts een klein deel van de werkgevers (exclusief gemeenten) zich hebben aangemeld bij het CJIB. Het Bosschap heeft in 2011 een overleg opgestart met verschillende partijen (provincies, BOA Registratiesysteem, ministerie, werkgevers) om te zoeken naar oplossingen.

Gebruik van glyfosaat

Op 13 september is in de Tweede Kamer de motie Grashoff ingediend met als doel het instellen van een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat voor niet-commerciële doeleinden. Het Bosschap ondersteunt dit verbod vanwege de schadelijke effecten voor mens en natuur, maar onderstreept dat dit middel soms het laatste redmiddel is bij de bestrijding van exoten. Daarom heeft het Bosschap overlegd met het ministerie van Infrastructuur en Milieu, teneinde het gebruik bij bestrijding van exoten, herstel van Natura 2000-habitattypen en bosopslag in cultuurhistorisch erfgoed te handhaven.

Ruimtelijke ordening

Door het secretariaat van het Bosschap werd in 2011 een rapport met bijbehorende brochure 'Ruimtelijke ordening en wetgeving' in concept afgerond. Hierin is naast literatuurgegevens ook praktijkkennis verwerkt welke door middel van interviews werd verzameld bij gemeenten,

provincies, Dienst Landelijk Gebied, Dienst Regelingen, handhavers en particulieren. Het rapport is bedoeld als naslagwerk, de brochure gaat in op toepassingen in de praktijk. Beide concepten zijn in de loop van 2011 ter becommentariëring toegestuurd naar juridische en planologische experts. Het rapport wordt nog aangepast aan de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van openbare ruimte, Ecologische Hoofdstructuur en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) zodra deze bekend zijn (verwacht voor 2012).

De door het Bosschap bij het samenstellen van het rapport opgedane kennis wordt inmiddels aangewend voor het geven van advies over ruimtelijke ordening aan de sector.

Buitensport, recreatie en verdienmodellen.

In 2011 zijn de mogelijkheden voor verbetering van de afstemming, juridische afbakening, goede onderlinge afspraken, en het voldoen aan natuurwetgeving bij recreatief medegebruik van bos en natuur bij buitensportactiviteiten nader verkend. Trekkers hiervan zijn de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) en Staatsbosbeheer. Op 10 juni werd een bijeenkomst met workshop gehouden waaruit bleek dat er goede mogelijkheden zijn om terreinbeheer en buitensport op elkaar af te stemmen. Er wordt daarbij zoveel mogelijk ingestoken op een lokale aanpak met duidelijke afspraken over zaken als aansprakelijkheid en verdienmodellen op landelijk niveau.

De Commissie BIT wil hierbij naar verdienmodellen toe, waarvoor naar een concrete invulling wordt gezocht. Vertegenwoordigers van buitensport, recreatie en terreinbeheer staan hier positief tegenover. Het initiatief wordt in 2012 verder uitgewerkt. Het Bosschap brengt daarbij de input van haar achterban in en bewaakt het gemeenschappelijk belang. De bovengenoemde trekkers doen het inhoudelijke werk.

Aansprakelijkheid in bos en natuur

In 2011 heeft het Bosschap zich vooral bezig gehouden met het monitoren van jurisprudentie, teneinde duidelijkheid te krijgen over wat wel en wat niet onder de wettelijke zorgplicht valt. Een goede stap voorwaarts is het feit dat sinds 2011 de Onderlinge Bossenverzekering Maatschappij (OBV) een verzekering aan kleine particulieren aanbiedt om aansprakelijkheid in hun terreinen af te dekken.

1.6 Natuurwetgeving

- *Doel: gezamenlijke belangen van terreinbeheerders met betrekking tot de Boswet behartigen in het traject Kaderwet Natuur van het ministerie van EL&I*
- *Activiteiten: agenderen bij ministerie van EL&I en Tweede Kamer van het belang van bouseigenaren en bosaannemers bij (vernieuwde) Boswet, wet ruimtelijke ordening*

Nieuwe Wet natuur

Het Bosschap heeft in 2011 de verdere ontwikkelingen rondom de totstandkoming van een nieuwe Wet natuur en de eventueel daarin op te nemen Boswet op de voet gevolgd. Voor de zomer zijn door het ministerie van EL&I zes consultaties met alle stakeholders gehouden, waarvan het Bosschap er vier heeft bijgewoond.

Naar aanleiding van de concepttekst van de nieuwe Wet natuur heeft het Bosschap twee werkoverleggen georganiseerd om de input met haar achterban en sectorbreed te bespreken. Aan die overleggen namen onder andere de grote terreinbeheerders, de 12Landschappen en de Federatie Particulier Grondbezit (FPG) deel. Ook is er overleg geweest met diverse gemeenten en Stadswork, en met de aangeslotenen van de FPG. De groene organisaties hebben ieder voor zich hun opmerkingen bij de concepttekst van de nieuwe Natuurwet ingediend. Het Bosschap belichtte daarbij de bedrijfseconomische hoek met focus op de toenemende administratieve lasten ten gevolge van de decentralisatie van het natuurbeheer en op onduidelijkheid van een aantal definities en artikelen in het wetsvoorstel. Daarnaast werd aangegeven dat een duidelijk kader over het omgaan met de

zorgplicht ontbreekt, en dat het daarvoor behulpzaam zou zijn de gedragscodes in de nieuwe wet vast te leggen.

1.7 Subsidieregeling natuur en landschap (SNL)

- *Doel: informeren aangesloten en over actuele ontwikkelingen SNL en gevolgen voor hun bedrijfsvoering*
- *Activiteit: verdere ontwikkeling subsidiesysteem, monitoring, certificering*

Bezuinigingen SNL

De in 2011 gevoerde onderhandelingen tussen het Rijk en de provincies over het realiseren van bezuinigingen binnen de SNL, opgelegd op het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) vanuit het regeerakkoord, werden nauwgezet gevolgd. In hoofdlijnen betekent dit dat de EHS later voltooid (2021 in plaats van 2018) en kleiner van omvang (600.000 in plaats van 728.500 ha) wordt, waarbij de provincies vanaf 2014 financieel verantwoordelijk zijn voor deze herijkte EHS. Pas als alle provinciebesturen met het akkoord hebben ingestemd en het aan de Tweede Kamer is voorgelegd, is er sprake van een definitief decentralisatieakkoord.

Certificering SNL

Het Boschap heeft namens het natuurbeheer een zetel in het bestuur van de onlangs opgerichte stichting die de zaken rond certificering voor agrarisch natuurbeheer regelt. In 2011 lag de nadruk op het intern regelen van zaken rond de certificering bij de doelgroepen. In 2011 werden hiertoe handboeken gemaakt voor de agrarische natuurverenigingen, in 2012 volgt een handboek voor natuurbeheer.

Er werden diverse voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, waaraan ook het Boschap meewerkte. De SNL was ook een van de onderwerpen op de voorjaarsbijeenkomsten van het Boschap (zie 4.1).

1.8 Commissie Erkenningsregeling Bosaannemers (ErBo)

- *Doel: onderhouden ErBo met als doel certificeren van de uitvoering van werk door Bosaannemers*
- *Activiteiten: onderhouden en verbeteren ErBo regeling, scholing in het kader van de ErBo regeling, begeleiding afhandeling eventuele geschillen, kwaliteitsimpuls controle bij ErBo bedrijven, toereikende PR en communicatie rondom ErBo*

Commissie Erkenningsregeling Bosaannemers

De ErBo-Commissie heeft in 2011 twee keer vergaderd (op 19 april en 5 oktober). De belangrijkste onderwerpen op de agenda worden hieronder kort behandeld.

Evaluatie ErBo-commissie

De voltallige ErBo-commissie nam in 2011 deel aan de door het Boschap georganiseerde evaluatie van haar commissies (zie 4.5). Uit de evaluatie bleek dat de ErBo-commissie naar tevredenheid functioneert en dat de commissie vrij tevreden is over de behaalde resultaten.

Scholing in het kader van de ErBo

De ErBo-Commissie wil via de ErBo-regeling dwingender kunnen sturen op adequate (bij)scholing van ondernemers en werknemers van ErBo-bedrijven. In 2010 werd daarom besloten de activiteiten op het gebied van vorming en scholing voortaan via een puntensysteem te gaan honoreren en de (bij)scholing van werknemers en ondernemers verplicht in de ErBo-regeling te verankeren. In 2011 is dit puntensysteem in concept uitgewerkt. In 2012 wordt dit systeem in een pilot bij ca. vijftien bedrijven uitgetest.

FSC-controles versus ErBo-controles

FSC-controles (Forest Stewardship Council: FSC) bij gecertificeerde opdrachtgevers dreigen in het vaarwater van ErBo-controles te komen. Vanuit de FSC wordt geëist dat

opdrachtgevers ErBo-aannemers controleren op tekortkomingen. Daarvoor is echter de ErBo-controle bedoeld. Er is daarom overlegd met de uitvoerder van de FSC-audits. Door deze uitvoerder is toegezegd de zaak terug te koppelen naar de FSC.

Aanpassingen ErBo-regeling

De ErBo-regeling is in 2011 op onderdelen bijgesteld en geactualiseerd. Zo werd de (bij)scholing stevig in de regeling verankerd en vond een aanscherping van controles en sancties plaats. Tevens vonden enkele redactionele correcties plaats. De nieuwe regeling gaat in per 01-01-2012.

Uitvoering controle bij ErBo-bedrijven

De ErBo-Commissie bespreekt jaarlijks de resultaten van de ErBo-controles met de ErBo-controleur (Corné Smits, Stichting Erkend Groen). Het groeiende aantal tekortkomingen in 2010 was in 2011 aanleiding om controles en sancties aan te scherpen.

In 2011 werden 132 bedrijven (80%) namens het Bosschap door de ErBo-controleur zowel op de werkplek als administratief gecontroleerd. Bij deze controles werden 22 administratieve en 56 tekortkomingen op de werkplek geconstateerd, waarvan een respectievelijk 20 zogenaamde 'majors' (ernstige tekortkomingen) betroffen. Wanneer een bedrijf geen 'majors' en niet meer dan drie 'minors' scoort, krijgt het een nieuw ErBo-certificaat uitgereikt. In andere gevallen moeten eerst de tekortkomingen worden verholpen. In 2010 bedroeg het kengetal "aantal tekortkomingen per bedrijf" 0,81. In 2011 is dit gezakt naar 0,59. Met name het aantal administratieve tekortkomingen is drastisch afgenomen. Verder is in 2011 bij 58% van de bedrijven geen enkele tekortkoming geconstateerd tegen 50% in 2010.

1.9 Uitvoeren Erkenningregeling Bosaannemers

- *Doel: het afhandelen van nieuwe ErBo aanvragen en verwerken resultaten controle*
- *Activiteiten: versturen ErBo bijdragen 2011, verspreiden van ErBo certificaten, bijhouden ErBo bedrijven op de lijst op website, verdere stroomlijning adequate uitvoering en handhaving van ErBo regeling, vermindering administratieve lasten*

Administratieve uitvoering en handhaving van de ErBo

Uitvoering en handhaving van de ErBo door het Bosschap houdt naast een jaarlijkse controle (zie 1.8) ook een aantal andere werkzaamheden in, waaronder het bijhouden van het adresbestand, het beoordelen van aanvragen voor deelneming aan de ErBo, de inning van de jaarlijkse bijdragen, en de uitvoering van het sanctiebeleid.

In 2011 zijn elf nieuwe bedrijven tot de ErBo toegetreden en werden acht bedrijven uitgeschreven. Eind 2011 stonden 171 ErBo-bedrijven geregistreerd.

In 2011 werden enkele open einden en onduidelijkheden in de uitvoering van de administratie afgedicht. Hiertoe werden uitvoeringsregels voor het (door het Bosschap uitgevoerde) secretariaat van de ErBo opgesteld en werden de afspraken tussen secretariaat en controleur aangescherpt. Hierdoor zijn uniformiteit en transparantie in het handelen van het Bosschap bij de uitvoering en handhaving van de ErBo-regeling beter gewaarborgd.

Geschillencommissie ErBo

De Geschillencommissie ErBo is in 2011 een keer (op 12 april) bij elkaar gekomen in verband met een verschil van mening over de uitvoering in relatie tot de kwaliteit van geleverd werk. De Geschillencommissie heeft hierover een bindende uitspraak gedaan, welke door beide partijen is geaccepteerd.

Klachtencommissie ErBo

De Klachtencommissie ErBo is in 2011 niet in actie gekomen.

1.10 Commissie Water

- *Doel: het creëren van gunstige randvoorwaarden voor het waterbeleid in bos- en natuurbeheer*
- *Activiteiten: standpunt Bosschap over toekomst waterschapsverkiezingen inbrengen in politiek-bestuurlijke discussies, monitoren uitvoering TOP-beleid door de provincies, monitoren voortgang uitvoering Kaderrichtlijn Water (KRW) in Nederland*

Bijeenkomsten

De Commissie Water kwam bijeen op 10 februari, 19 mei, 22 september en 24 november. Bij deze bijeenkomsten lag de nadruk vooral op het delen van informatie en het voorbereiden van adviezen aan het bestuur. In 2011 kwamen onder andere onderstaande punten aan de orde.

Evaluatie commissie water

De resultaten van de evaluatie (zie 4.5) zijn in de commissie besproken en hebben geresulteerd tot enkele kleine aanpassingen in de werkwijze, namelijk het strakker formuleren en het zich beter houden aan de opgestelde agenda.

Bezuinigingen op natuur voor water- en natuurbeleid

In 2011 stonden de drastische gevolgen van de bezuinigingen op natuur uit het regeerakkoord en de gevolgen daarvan voor de watercondities van natuur hoog op de agenda, met name in relatie tot de Kaderrichtlijn Water, het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de uitvoering van de TOP-afspraken (anti-verdrogingsmaatregelen). Naast het delen en verifiëren van informatie en kennis over de gevolgen is gediscussieerd over hoe deze gevolgen op zoveel mogelijk plaatsen (vooral provincies) kunnen worden geagendeerd, en hoe bijvoorbeeld de TOP-lijst gehandhaafd zou kunnen worden, ook al is er momenteel geen of nauwelijks financiering.

Deltaprogramma

Er werd informatie uitgewisseld over de voortgang van programma's die worden uitgevoerd in het kader van met name het deelprogramma zoetwater van het Deltaprogramma. Met een vertegenwoordiger van de Deltacommissaris zijn afspraken gemaakt over de inbreng van natuurorganisaties in het Deltaprogramma en bijbehorende trajecten.

Afstemming met groene geborgde waterschapsbestuurders

Tijdens alle vergaderingen vond terugkoppeling plaats vanuit het landelijk overleg met de groene geborgde waterschapsbestuurders (zie 1.11, Bijlage 9). Teneinde de uitwisseling van kennis te bevorderen, nam ook in 2011 een commissielid deel aan het landelijk overleg van de groene geborgde waterschapsbestuurders.

In 2011 werd afgesproken dat in 2012 evaluatiegesprekken worden gevoerd met alle geborgden. Verder werd afgesproken dat de commissie in 2012 bijeenkomsten organiseert om de relatie tussen de natuurbeheerders en de geborgde bestuurders verder te verbeteren.

Waterschapsverkiezingen

De discussie over de toekomst van de waterschapsverkiezingen is in 2011 op de voet gevolgd. De waterschappen willen directe verkiezingen, het regeerakkoord spreekt van indirecte verkiezingen door gemeenteraadsleden. In beide varianten blijven in ieder geval tot en met de volgende waterschapsverkiezingen in 2014 de geborgde zetels bestaan. Op 21 november werd het Wetsvoorstel indirecte waterschapsverkiezingen ingediend bij de Tweede Kamer.

Het bestuur van het Bosschap heeft al eerder richting het Kabinet duidelijk gemaakt dat zij voorstander is van het systeem van geborgde zetels mits deze evenredig over de drie specifieke categorieën worden verdeeld. Ook is het bestuur voorstander van directe verkiezingen omdat dit gepast is bij een bestuursorgaan dat zelf belastingen int.

1.11 Waterschapsbestuurders geborgden natuur

- *Doel: ondersteunen en faciliteren groene geborgde waterschapsbestuurders*
- *Activiteiten: faciliteren communicatie tussen geborgde natuurterreinbeheerders, organiseren vier landelijke bijeenkomsten voor alle geborgden natuur, organiseren communicatie over activiteiten van geborgden naar natuurterreineigenaren (bijvoorbeeld via nieuwsbrief en website Bosschap), monitoren eventuele wijzigingen in benoemingen en vervolgens eventueel zoeken naar nieuwe kandidaten en begeleiden herbenoeming*

Communicatie

De groene geborgde waterschapsbestuurders (Bijlage 9) kwamen in Bosschapsverband bijeen op 15 februari, 26 april, 13 september en 6 december 2011. De nadruk lag ook in 2011 op informatievoorziening, intervisie en standpuntbepaling, zodat de geborgden de standpunten van de terreinbeheerders goed in de waterschapsbesturen kunnen vertegenwoordigen. In 2011 kwamen met name de volgende onderwerpen aan de orde.

Bezuinigingen op natuur

Er werd informatie gedeeld over de gevolgen van de voorgenomen bezuinigingen op natuur voor projecten bij de waterschappen, en over de manier waarop de voor natuur gereserveerde ILG-gelden beschikbaar kunnen blijven.

Strategie Water en afstemming met Kaderrichtlijn Water en Natura 2000

Er werd informatie gedeeld over hoe deze strategie in elkaar zit en welke concrete vragen in de waterschapsbesturen gesteld kunnen worden teneinde een goede afstemming te verkrijgen met de Kaderrichtlijn Water en met Natura 2000.

Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) en watermaatregelen

In een van de bijeenkomsten werd door de verantwoordelijke programmadirectie van het ministerie van EL&I een presentatie gehouden over alle ins en outs van de PAS. De voor de PAS benodigde gelden voor watermaatregelen worden nu gezocht bij de waterschappen.

Benoemingsadviescommissie west

De Benoemingsadviescommissie west kwam op 26 mei 2011 bijeen voor advisering over de benoeming van een nieuwe groene geborgde waterschapsbestuurder voor het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard.

Voorbereiding evaluatie

In 2011 hadden de groene geborgde waterschapsbestuurders drie jaar zitting in de waterschapsbesturen. De voor 2012 geplande verkiezingen zijn twee jaar uitgesteld. Het leek het Bosschap daarom goed om rol en positie van de groene geborgde waterschapsbestuurders tussentijds te evalueren en te kijken naar onderwerpen waarmee maximaal invloed verkregen kan worden op het bereiken van een goede waterkwaliteit en waterkwantiteit voor natuur. In 2011 hebben drie studenten bestuurskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam hiernaar onderzoek gedaan en een startnotitie voor evaluatiegesprekken met de geborgden opgesteld. Begin 2012 volgen evaluatiegesprekken met alle geborgden.

Overige zaken

Ook werd informatie gedeeld over de voorbeeldzaken rond de waterschapshellingen (zie 3.2), over het beïnvloeden van het wetsvoorstel voor aanpassing van het systeem van de waterschapshellingen, en over de toekomst van de waterschapsverkiezingen.

1.12 Europese ontwikkelingen

- *Doel: op de hoogte blijven van recente ontwikkelingen in Europa op het gebied van bos- en natuurbeleid en beheer*
- *Activiteiten: overzicht Europese subsidies voor de sector maken, actief volgen*

- ontwikkelingen Common Agricultural Policy (CAP), Plattelandoontwikkelingsprogramma (POP) en Natura 2000, Groenboek bossen

Europese ontwikkelingen

Europese ontwikkelingen aangaande de sector werden in 2011 op afstand gevolgd. Het Bosschap heeft zich in 2011 als zelfstandige, onafhankelijke organisaties voor consultaties aangemeld bij de Europese Commissie, zodat informatie over het Europese beleid beter gevolgd en ingebracht kunnen worden in commissies en werkgroepen van het Bosschap.

Goede milieu - en fysieke randvoorwaarden voor beheer
--

1.13 Commissie Plantenziekten en Plagen

- *Doel: signaleren ontwikkelingen van ziekten en plagen in het buitengebied en het Bestuur van het Bosschap adviseren over te voeren beleid, regelgeving, onderzoek en voorlichting*
- *Activiteiten: monitoren EL&I en EU beleid invasieve exoten, herziening huidige praktijkadviezen, monitoren ontwikkelingen op gebied van onder andere eikenprocessierups, iepenziekte en kastanjeziekte, lijst opstellen van potentieel invasieve probleemsoorten*

Bijeenkomsten

De Commissie Plantenziekten en Plagen kwam bijeen op 22 februari, 17 mei en 13 september. De Commissie richtte zich in 2011 met name op onderstaande onderwerpen.

Evaluatie

De commissie nam deel aan de evaluatie van alle commissies van het Bosschap (zie 4.5). Een belangrijk punt dat hierbij naar voren kwam betrof een benodigde verbetering van de terugkoppeling van adviezen naar de achterbannen van de commissieleden. Naar aanleiding hiervan heeft het Bosschap een netwerkanalyse voor de commissie gemaakt, en wordt voortaan per onderwerp gekeken worden naar de beste wijze van terugkoppeling.

Essentaksterfte

In 2011 vertoonden veel essen plotseling de ziekteverschijnselen van essentaksterfte, waarna het Bosschap op korte termijn een aantal acties heeft ondernomen. Zo werden een Praktijkadvies essentaksterfte voor de sector en een FAQ-sheet voor de pers opgesteld. Ook verscheen een artikel over dit onderwerp in het septembernummer van het Vakblad Natuur Bos Landschap. In juli werden nieuwsberichten op het NOS Journaal en Radio 1 verzorgd.

Fytosanitaire zaken

Er is nauw contact met het ministerie van EL&I en de nieuwe Voedsel en Warenautoriteit (nVWA) Divisie Plant over fytosanitaire zaken. Onderwerpen die in 2011 zijn besproken betreffen fytovisie EL&I, EU fytorichtlijn, Oost-Aziatische boktor, *Apriona* boktorsoorten, het signaleringsnetwerk groene ruimte, en de communicatiestrategie van de nVWA.

Bestrijding invasieve exoten

In 2011 heeft de commissie de banden aangehaald met het Team Invasieve Exoten (TIE) van de nVWA om het gemeenschappelijke probleem van invasieve exoten gezamenlijk aan te gaan pakken. De commissie heeft een bestrijdingslijst invasieve exotische planten opgesteld en deze overlegd met TIE.

1.14 Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening

- *Doel: fungeren als platform voor gebruikers en producenten van zaad en plantsoen*
- *van bomen in Nederland en adviseren over uiteenlopende beleid- en praktijkzaken in*

relatie tot kwaliteit zaad en plantsoen van bomen allen met als doel het verbeteren van (het gebruik) van kwalitatief goed plantmateriaal

- *Activiteiten: adviseren Raad voor Plantenrassen over Rassenlijst Bomen, werken aan Rassenlijst Bomen 2012, inzetten op verdere bewustwording bij inrichting van belang van kwaliteit plantsoen*

Bijeenkomsten commissie

De Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening kwam bijeen op 21 april, 23 augustus en 27 oktober, en richtte zich met name op onderstaande onderwerpen.

Evaluatie commissie

Ook de Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening participeerde in 2011 in de evaluatie van commissies van het Bosschap (zie 4.5). De resultaten daarvan zijn in de commissie besproken, waarna enkele aanpassingen in de werkwijze zijn doorgevoerd, zoals een heldere indeling van de agenda, en afspraken over vergaderregime, frequentie bijeenkomsten en de 'petten' die de leden ophebben.

Duurzaam inkoopbeleid overheid

Het Bosschap zet zich in voor het opnemen van de genetische kwaliteit van plantmateriaal in het duurzaam inkoopbeleid van de overheid, waarbij gebruik gemaakt moet worden van materiaal uit de Rassenlijst Bomen. In 2011 is overeengekomen dat overheden binnen vier jaar minimaal 75% van hun materiaal betrekken uit opstanden die staan vermeld in de Rassenlijst. In de eerste jaren geldt een minimum van 25%.

Duurzaam beheer zaadgaarden en genenbank

Het Bosschap hecht aan een duurzaam beheer van zaadgaarden en genenbank. Het Bosschap heeft daarom op 28 juli 2011 een brief het ministerie van EL&I gestuurd met daarin een pleidooi over het belang daarvan. Dit ministerie heeft in haar reactie aangegeven dat ook zij hecht aan het voortbestaan en het beheren van de genenbank, maar dat in verband met de onduidelijkheden over het decentralisatieakkoord geen uitspraken gedaan kunnen worden over hoe een en ander in de toekomst zal uitwerken. De commissie zal het ministerie verder bevragen zodra duidelijkheid bestaat over het decentralisatieakkoord en de toekomst van de beheerder van de genenbank (Staatsbosbeheer).

Rassenlijst Bomen

De commissie leverde ook in 2011 een actieve bijdrage aan de discussie over inhoud en samenstelling van de Rassenlijst Bomen. Er werden adviezen over richtlijnsoorten aan de Raad van plantenrassen (Rvp) opgesteld over zestien opstanden en aanvragen tot toelating van uitgangsmateriaal van niet-richtlijnsoorten beoordeeld voor 35 opstanden. Het Bosschap heeft een zetel in de Rvp, welke in 2011 vier keer bijeen is geweest.

In 2011 is voorts overleg geweest met de LTO Vakgroep Bomen en Vaste Planten teneinde te gaan samenwerken aan afspraken over gebruik van duurzaam plantmateriaal en de resultaten daarvan te combineren met het uitkomen van de Rassenlijst Bomen in 2012.

Beoordelen opstanden pionierssoorten

In 2011 is een besluit genomen over criteria voor het beoordelen van opstanden van autochtone pionierssoorten. Hiertoe is discussie gevoerd met de deskundige in Nederland op het gebied van autochtone bomen en planten, Bert Maes, welke ook een presentatie over dit onderwerp voor de commissie verzorgde.

Cursus kwaliteit plantmateriaal

In 2011 werd een poging ondernomen om een cursus kwaliteit plantmateriaal voor hoveniers, inrichters, Dienst Landelijk Gebied, gemeenten, en beleidsambtenaren die dicht bij de uitvoering staan te ontwikkelen, maar het lukte in 2011 niet hiervoor financiering te vinden.

2. Bijdragen aan een veilig en professioneel werkklimaat voor werknemers in bos en natuur

Goede arbeidsvoorwaarden

2.1 Commissie Sociale Zaken

- *Doel: voorbereiden, uitvoeren, evalueren en verder ontwikkelen raam-cao bos- en natuur*
- *Activiteiten: cao-overleg, redactionele herziening tekst raam-cao bos en natuur, indiening en algemeen verbindend verklaring raam-cao, flankerend beleid op gebied van arbeidsmarkt en arbeidsvoorziening*

Bijeenkomsten

De Commissie Sociale Zaken heeft in 2011 acht keer vergaderd (op 5 en 17 januari, 3 februari, 14 maart, 22 juni, 29 september, 10 november, 13 december). Daarbij kwamen met name de onderstaande onderwerpen ter sprake.

Evaluatie Commissie Sociale Zaken

De Commissie Sociale Zaken nam in 2011 deel aan de door het Bosschap georganiseerde evaluatie van haar commissies (zie 4.5). Uit de evaluatie bleek dat binnen deze commissie meer aandacht zou moeten komen voor het delen van kennis, informatie en ervaringen, dat minder stukken ter informatie bij de vergaderstukken moeten worden meegezonden, en dat de duur van de vergaderingen in het oog gehouden moet worden. Naar aanleiding van de evaluatie werd besloten tot een maximale zittingstermijn van de leden en een vaste vervanger voor ieder lid.

Raam-cao bos en natuur 2011

Het Bosschap faciliteert het overleg over de raam-cao bos en natuur en de redactie van de nieuwe cao. In 2011 werd een nieuw cao-akkoord opgesteld. Het nieuwe akkoord kent weinig inhoudelijke veranderingen en is vooral gericht op loonontwikkeling, behoud van werkgelegenheid, implementatie van levensfasebewust personeelsbeleid, en versobering van de seniorenregeling. De nieuwe cao heeft een looptijd van een jaar.

Teneinde de leesbaarheid van de raam-cao te optimaliseren, is de redactiecommissie raam-cao in 2011 drie keer bijeen geweest (op 16 maart, 11 april, 26 mei). Het cao-akkoord is gecommuniceerd via enkele cao-mededelingen, terwijl het ook op de website van het Bosschap is geplaatst. In verband met de beperkte looptijd is door het Bosschap geen nieuw cao-boekje uitgebracht.

Algemeen verbindend verklaring (avv) raam-cao

In 2011 werd veel tijd gestoken aan de voorbereiding van een proef om een algemeen verbindendverklaring (avv) van de nieuwe raam-cao bos en natuur te verkrijgen. Deze inzet heeft niet geleid tot avv omdat aard en opzet van de raam-cao niet volledig voldoen aan de formele regels bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en daarmee aan avv in de weg staan. Het niet verkrijgen van avv is overigens geen groot probleem omdat de meeste werkgevers in de sector reeds zijn aangesloten.

Uitbreiding deelneming aan raam-cao bos en natuur

In 2011 werden gesprekken gevoerd met Stichting het Nationaal Park de Hoge Veluwe en de Stichting Geldersch Landschap & Geldersche Kasteelen over nadere deelneming aan de raam-cao bos en natuur. Beide organisaties hadden op een aantal artikelen dispensatie van deze cao omdat de eigen cao op die punten beter was. Het Nationaal Park Hoge Veluwe is inmiddels toetredend, het Geldersch Landschap werkt toe naar toetreding.

Helpdesk raam-cao bos en natuur

De Commissie Sociale Zaken vervult ook een rol als cao-vraagbaak voor werkgevers en werknemers. In 2011 werden veel vooral praktische vragen met betrekking tot de raam-cao bos en natuur gesteld. Deze werden of direct beantwoord, of voorgelegd aan de sociale partners, aan een P&O functionaris van een grote werkgever, of aan de uitvoerder van de desbetreffende regeling.

Solidariteitsfonds raam-cao

Dit solidariteitsfonds betreft een “potje” van sociale partners, dat wordt beheerd door de Commissie Sociale Zaken. In 2011 werden projecten ingediend door FNV en CNV, welke beide werden gehonoreerd. Hiermee was in totaal ruim € 30.000 gemoeid voor projecten in Costa Rica en Brazilië.

Advies inzake Scholingsfonds van Colland Arbeidsmarktbeleid

Op grond van het advies uit 2010 van de Werkgroep Scholingsfonds is in 2011 gewerkt aan een andere opzet van het Scholingsfonds. Hierbij is de specifieke benaming van cursussen op de cursuslijst omgezet naar een algemene benaming in groepen. Het Scholingsfonds geeft tot nu toe namelijk alleen vergoeding voor cursussen en aanbieders die op de desbetreffende lijst zijn omschreven. Door een bredere omschrijving gaat de aanvankelijk (te) beperkte invalshoek plaatsmaken voor meer maatwerk. Het nieuwe systeem wordt begin 2012 vervolmaakt en gaat dan met ingang van het cursusjaar 2012-2013 van start.

Uitvoering projecten Activiteitenplan 2011

In 2011 is voor enkele projecten omgezien naar een andere opzet van de uitvoering. Zo werd voor het project Veldwerkplaatsen het verlenen van een voorschot mogelijk gemaakt in plaats van uitsluitend betaling achteraf. Voorts kunnen nu de wettelijk verplichte BOA-cursussen (zie ook 1.5) vergoed worden via een daartoe apart opgezette regeling. In 2011 werden beide projecten mede daardoor tot een goed einde gebracht, waarbij van de beschikbare subsidie respectievelijk 70 en 100% werd verbruikt.

Stuurgroep Groene Maatschappelijke Stages

De overdracht en uitvoering van de coördinatie van de groene maatschappelijke stages en het bijbehorende project Betrokken bij Buiten (zie 4.3) werden in 2011 door de Commissie Sociale Zaken gevolgd via de Stuurgroep Groene Maatschappelijke Stages (zie Bijlage 9) waarin alle leden van de commissie zitting hebben en waarin ook het IVN participeert. Deze stuurgroep kwam bijeen op 14 maart en 13 december 2011.

2.2 Colland

- *Doel: zorg dragen voor adequate cao fondsen.*
- *Activiteiten: coördineren en uitvoeren activiteitenplan Colland*

Colland Arbeidsmarktbeleid

Diverse bijeenkomsten van Colland, waar vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties van alle agrarische en groene sectoren bijeenkomen, werden door het Bosschap (via de secretaris van de Commissie Sociale Zaken) bijgewoond. Tijdens een van de bijeenkomsten is door twee leden van de Commissie Sociale Zaken (zie 2.1) informatie vanuit de sector bos en natuur gedeeld over de huidige economische crisis in de sector welke wordt veroorzaakt door de bezuinigingen bij de overheid en het stopzetten of verminderen van diverse subsidieregelingen.

Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid

Het fonds Colland Arbeidsmarktbeleid wordt door de werkgevers onder de raam-cao bos en natuur gevuld via een heffing op de loonsom. Op grond van een jaarlijks activiteitenplan dat wordt vastgesteld door sociale partners in de Commissie Sociale Zaken worden projecten en activiteiten gefinancierd.

Het activiteitenplan 2011 werd ook in 2011 door het Bosschap gecoördineerd, aangestuurd en verantwoord. Medio mei 2011 werd daarvoor binnen het secretariaat van het Bosschap extra capaciteit ingezet om een beter beeld te verkrijgen van de vorderingen binnen de projecten uit het activiteitenplan. Bovendien werden in de betrokken commissies trekkers van projecten aangewezen en verantwoordelijk gesteld voor de uitvoering. Dit had tot resultaat dat in 2011 maar liefst ca. 70% van de beschikbare subsidie van in totaal € 350.000 werd benut.

Voor het Activiteitenplan 2011 is voor 21 projecten subsidie aangevraagd met een totaal bedrag van € 489.557,- (inclusief een klein project uit 2009). Uiteindelijk zijn zestien projecten gerealiseerd, waarmee € 338.510,- aan subsidie is gemoeid.

De rekening en (inhoudelijke) verantwoording over het Activiteitenplan 2011 zijn in dit jaarverslag onder hoofdstuk C. Financiële verantwoording opgenomen.

Veilige en gezonde arbeidsomstandigheden

2.3 Commissie Arbeidsomstandigheden

- *Doel: verbeteren van de arbeidsomstandigheden van werknemers in bos en natuur*
- *Activiteiten: arbocatalogus + nieuwe arboinformatiebladen, communicatietraject 'Voorkomen Lyme', agenderen sociale (on)veiligheid werken in landelijk gebied*

Bijeenkomsten

De Commissie Arbeidsomstandigheden heeft in 2011 drie keer vergaderd (op 8 maart, 8 juni, 15 november). Een weergave van de belangrijkste activiteiten volgt hierna.

Evaluatie Commissie Arbeidsomstandigheden

De Commissie Arbeidsomstandigheden nam in 2011 deel aan de door het Bosschap georganiseerde evaluatie van haar commissies (zie 4.5). Uit de evaluatie bleek een voorkeur voor het instellen van een maximale zittingstermijn, het toesturen van kortere verslagen van de vergaderingen, het meesturen van samenvattingen van rapporten, het digitaal beschikbaar stellen van vergaderstukken, en voor meer terugkoppeling van de in- en output van vergaderingen naar bestuur en achterbannen.

Actualisatie arbo-informatiebladen

De Stichting Erkend Groen, welke daartoe door de Commissie Arbeidsomstandigheden wordt begeleid, heeft in 2011 vijf arbo-informatiebladen geactualiseerd (zie Bijlage 4). Dit hadden er volgens planning tien moeten zijn, maar de actualisatie vergde meer werk dan gedacht, onder andere door het aanpassen aan gewijzigde wet- en regelgeving.

Actualisatie arbohandboek "Veilig boswerk"

In 2011 werd besloten om het arbohandboek "Veilig boswerk" uit 2006 te actualiseren. Dit handboek vormt samen met de arbocatalogus en de arbo-informatiebladen (zie hierboven) de basis voor veilig werken in het bos. De actualisatie zelf vindt plaats in 2012.

Voortgang arbocatalogus bos en natuur

De voorbereiding van de arbocatalogus voor werkgevers en opdrachtgevers geschiedt door een aparte Klankbordgroep, waarvan diverse leden van de Commissie Arbeidsomstandigheden deel uitmaken. Nadat in 2009 de eerste versie van de arbocatalogus door de minister van SZW werd goedgekeurd, is vooral in 2011 hard gewerkt aan aanvulling van de arbocatalogus met een aantal voor de sector relevante onderwerpen, zoals geluid & lawaai, risico's met grote grazers, werken met hout onder spanning, veilig werken langs de weg, agressie en geweld, en biologische en gevaarlijke stoffen.

Aansprakelijkheid met betrekking tot beroepsziektes

In 2011 werd onder auspiciën van de Commissie Arbeidsomstandigheden ten boeve van werkgevers en werknemers in de sector een rapport uitgebracht over de bestaande kennis over aansprakelijkheid met betrekking tot beroepsziektes in bos en natuur. Het rapport kan worden gedownload vanaf de website van het Bosschap.

Tekenbeten en ziekte van Lyme

In 2011 werd onder auspiciën van de Commissie Arbeidsmarktstandigheden door Stigas en Vereniging Natuurmonumenten een onderzoek uitgevoerd naar de bescherming van geïmpregneerde werkkleding tegen tekenbeten. De resultaten van dit onderzoek komen begin 2012 beschikbaar.

Daarnaast werd in opdracht van de commissie door Stigas een nieuwe versie van de in 2007 door het Bosschap uitgegeven folder over Lyme gemaakt en een te downloaden powerpoint presentatie over Lyme voorbereid, welke laatste in concept gereed is. Beide zijn bedoeld voor gebruik binnen de groene sector.

Ziekteverzuim in bos en natuur

Het gemiddelde ziekteverzuim in bos en natuur ligt al enige tijd hoger dan het geval is bij andere agrarische en groene sectoren. In bos en natuur betreft het ziekteverzuim vooral klachten met betrekking tot rug en ledematen, en (toenemende) klachten van psychische aard bij met name 26-45 jarigen. De Commissie Arbeidsomstandigheden vraagt hiervoor aandacht via bijvoorbeeld de implementatie van levensfasebewust personeelsbeleid en WerkenInBalans, en zoekt naar verdere oplossingen.

Kennis- en regiefunctie Stigas

In 2011 is de basis gelegd voor een plan van aanpak voor het afdragen van premie door de werkgevers uit alle geledingen in de agrarische en groene sectoren ten behoeve van de kennis- en regiefunctie van Stigas. Eerder werd deze functie betaald uit het Colland Fonds. Het betreft een heffing van 0,05% op de loonsom. De sector bos en natuur had namelijk een afwijkende regeling met Stigas, waarbij de sector op grond van een mantelovereenkomst tussen het Bosschap en Stigas tegen een gereduceerd tarief kan gebruik maken van de preventiediensten van Stigas. Stigas vervult ook voor de sector bos en natuur een belangrijke kennis- en regiefunctie, waarvan in toenemende mate gebruik wordt maakt. Voorbeelden zijn de realisatie van een arbocatalogus, de jaarlijkse campagne Week van de Teek, de branche-RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie) voor bos en natuur, en het verzorgen van de jaarlijkse verzuimcijfers. Daarom is afgesproken dat nu ook door de sector bos en natuur een premie van 0,05% wordt afgedragen.

De inhoudelijke betrokkenheid en aansturing geschiedt vanuit de Commissie Arbeidsomstandigheden, waarin ook een vertegenwoordiger van Stigas zitting heeft.

Voortgang pilot-project COMFOR

COMFOR is een initiatief van het Europese netwerk van bosaannemers. In dit netwerk werken bedrijven samen met onderzoekinstellingen aan het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. In het kader hiervan heeft de Stichting Erkend Groen een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van introductie van de methode van COMFOR in Nederland. De rapportage is begin 2012 gereed. Dit onderzoek werd begeleid door de Commissie Arbeidsomstandigheden

Onderwijs / scholing en arbeidsmarkt / arbeidsvoorziening
--

2.4 Algemeen: onderwijs / scholing en arbeidsmarkt / arbeidsvoorziening

- Doel: verbeteren aanbod van opleidingen en scholing en verbeteren aansluiting onderwijs bij praktijk bos- en natuurbeheer

- *Activiteiten: begeleiden scholingsconsulent bos en natuur, begeleiden gastmedewerker Bosschap bij Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein, deelname Bosschap aan werkveldadviescommissie HBO Velp en Adviescommissie Opleiding Bos- en natuurbeheer Wageningen Universiteit*

Scholingsconsulent sector bos en natuur

De scholingsconsulent voor de sector bos en natuur (Hans Schilders) is met ingang van 2010 voor twee dagen per week vanuit Aequor van start gegaan. Het werk van deze scholingsconsulent richt zich op een bewustwordingsproces van werkgevers en werknemers rond scholing en op verbetering van het imago van de sector via ontwikkeling en verankering van vakmanschap. Deze consulent wordt begeleid door de Commissie Sociale Zaken en gefinancierd vanuit het fonds Colland Arbeidsmarktbeleid (zie onder 2.1). De scholingsconsulent woonde in 2011 twee vergaderingen bij van de Commissie Sociale Zaken ter bespreking van kwartaalrapportages en het verkrijgen van voeding vanuit de verschillende achterbannen.

Na een opstartfase in 2010 kwam dit scholingsproject in 2011 tot wasdom. In 2011 werden de onderwijsactiviteiten en de behoeften van de sector in kaart gebracht. Voorts werden scholingsplannen opgesteld, scholingsactiviteiten gefaciliteerd, en scholingsadviezen gegeven. Dit bevalt de sector zo goed dat sociale partners in 2011 besloten om tot verruiming van de functie te komen van 0,37 fte naar 0,65 fte in 2012.

De inzet van een scholingsconsulent blijkt een goede zaak te zijn, en slaat aan in de sector. Nu de sector in grote lijnen in kaart is gebracht, is de scholingsconsulent meer betrokken bij concrete activiteiten, zoals de ontwikkeling van een scholingsplan onder de ErBo-regeling, advisering met betrekking tot ontwikkeling en loopbaanperspectief bij diverse organisaties, en de uitoefening van een makelaarsfunctie bij vraag naar en aanbod van scholing en training.

Gastmedewerker Bosschap

De functie van gastmedewerker bij Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp en Wageningen Universiteit is in 2009 als vervolg op de functie gastdocent voor drie jaar in het leven geroepen om de praktijk van bos en natuur dichterbij de opleidingen te brengen. Dit gebeurt via het ontwikkelen van een aantal onderwijsactiviteiten buiten het reguliere onderwijsprogramma om. De functie wordt vervuld door R. Hoekstra (Bureau Gyrinus Advies). De gastmedewerker wordt begeleid door het secretariaat van het Bosschap en de Commissie Arbeidsmarktbeleid (zie 2.6).

Wat betreft concrete activiteiten werd ook in 2011 weer een Midzomernachtdroom tijdens een avondbijeenkomst rond Kasteel Doorwerth voor deelnemers uit onderwijs en praktijk van bos en natuur georganiseerd, waarbij studenten hun afstudeerscriptie presenteerden in de vorm van dromen. Voorts werd medewerking verleend aan de Themaweek "Beleid en Participatie" bij Hogeschool Van Hall Larenstein. Verder is in het kader van het Internationale jaar van de Bossen in Wageningen een Bosdag georganiseerd met als thema "Nieuwe economische kansen voor bos en natuur". Daaraan hebben meer dan honderd studenten, mensen uit het onderwijs en vertegenwoordigers uit de sector deelgenomen. Tenslotte neemt de gastmedewerker deel aan enkele KIGO-projecten (Regeling Kennisverspreiding en Innovatie Groen Onderwijs)

Verbeteren kwalificatiestructuur mbo-onderwijs

Door het Bosschap is in 2011 deelgenomen aan de vergaderingen van de Bedrijfseenheid (werkgevers en werknemers) en de Sectorcommissie (werkgevers, werknemers en scholingsinstellingen) Groene Ruimte van Aequor. Aequor is het Kenniscentrum met betrekking tot het mbo-onderwijs voor de agrarische en groene sectoren.

De Bedrijfseenheid en de Sectorcommissie vormen het gremium waarin inhoud en vorm wordt gegeven aan de kwalificatiestructuur voor mbo-onderwijs in de sector. Door het

bedrijfsleven worden de wensen vanuit de praktijk ingebracht. Deze wensen moeten worden vertaald in onderwijsselementen, welke vervolgens in het format voor het mbo-onderwijs – de kwalificatiestructuur – worden vastgelegd.

Reorganisatie Kenniscentrum mbo-onderwijs Aequor en instelling Stichting Bedrijfsleven & Beroepsonderwijs

Het ministerie van OC&W heeft besloten dat de structuur rondom de Bedrijfseenheid (werkgevers en werknemers) en de Sectorcommissie (werkgevers, werknemers en onderwijs) gaat wijzigen. Dit kan gevolgen hebben voor deelname van het Bosschap aan beide groepen. Het Bosschap heeft in 2011 deelgenomen aan de brainstorm over deze structuurverandering.

2.5 Werkgroep Scholingsfonds

- *Doel: zorg voor een adequaat functioneren Scholingsfonds op grond van de raam-cao bos en natuur*
- *Activiteit: jaarlijks advies van sociale partners met betrekking tot cursuslijst*

Bijeenkomsten

De Werkgroep Scholingsfonds kwam in 2011 drie keer bijeen (op 10 februari, 17 mei, 1 november). Deze werkgroep heeft in het voorjaar van 2011 advies uitgebracht ten behoeve van de cursuslijst van het komende scholingsjaar. De Commissie Sociale Zaken nam ook in 2011 dit advies over, waarbij vooral aandacht werd besteed aan het omvormen van de cursuslijst tot een breed inzetbare lijst (zie verder onder 2.1).

Overleg met Actor

In 2011 overlegde de Werkgroep Scholingsfonds met Actor, Colland en de scholingsconsulent over de heroriëntatie rond de cursuslijst (zie ook onder 2.1). Naar aanleiding hiervan werd de cursuslijst breder, algemener en laagdrempeliger opgezet. Actor is het bureau voor sectoradvies (en tegelijkertijd ook Bestuursbureau Colland) en adviseert sociale partners over arbeid en inkomen.

Opheffing Werkgroep Scholingsfonds

In de loop van 2011 is besloten om na afronding van de heroriëntatie op de cursuslijst en de voltooiing van het systeem van werken met cursusgroepen de Werkgroep Scholingsfonds op te heffen. Het Scholingsfonds adviseerde tot nu toe over vergoeding voor cursussen die op de cursuslijst zijn omschreven, over op de lijst te plaatsen cursussen, over te “erkennen” aanbieders, et cetera. Door de bredere omschrijving (zie onder 2.1 en hierboven) is deze functie overbodig geworden. Advisering op enkele kleine onderdelen blijft nodig, maar dat kan vanuit het secretariaat Bosschap worden ingevuld, in samenwerking met Actor en de scholingsconsulent.

Werkveldadviescommissie & Werkveldcommissie

Het Bosschap participeert in de Werkveldadviescommissie van de HBO opleiding bos- en natuurbeheer bij Hogeschool Van Hall Larenstein en in de Werkveldcommissie voor de opleiding bos- en natuurbeheer bij Wageningen Universiteit. Beide commissies zijn beide in 2011 een keer bijeen gekomen om met het werkveld te spreken over de inrichting van de opleidingen en de aansluiting van opleidingen bij de behoeftes van het werkveld.

Beoordeling afstudeerscripties

Een medewerker van het Bosschap was in 2011 als externe beoordelaar betrokken bij de beoordeling van vijf afstudeerscripties van Hogeschool Van Hall Larenstein.

2.6 Commissie Arbeidsmarktbeleid

- *Doel: aanbevelingen doen aan de Commissie Sociale Zaken over toekomstige arbeidsmarktbeleid bos- en natuurbeheer, en: ontwikkeling bestuurlijk draagvlak en*

maatschappelijke erkenning arbeidsmarktproblematiek sector bos en natuur.

- *Activiteiten: stimuleren maatschappelijke stages in de groene sector, aantrekkelijker presenteren van de sector/opleidingen aan aankomende studenten, het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, bevordering deelneming mbo-onderwijs via beroepsbegeleidende leerweg, vergroting betrokkenheid bedrijfsleven bij beroepsonderwijs, promotie presentatie van beroepen en loopbaanperspectieven, organisatie kennisoverdracht van onderzoek naar de praktijk*

Bijeenkomsten

De Commissie Arbeidsmarktbeleid kwam in 2011 vier keer bijeen (op 26 januari, 7 april, 15 juni, 12 oktober). Tijdens deze bijeenkomsten werd vooral aandacht besteed aan onderstaande punten.

Evaluatie Commissie Arbeidsmarktbeleid

De Commissie Arbeidsmarktbeleid nam in 2011 deel aan de door het Bosschap georganiseerde evaluatie van commissies (zie 4.5). Uit deze evaluatie kwam de wens naar voren voor vaste zittingstermijnen en vaste vervangers, beperking van de hoeveelheid vergaderstukken, digitale beschikbaarheid van stukken, en verbetering van de terugkoppeling van informatie en besluiten naar eigen de achterban en naar het bestuur van het Bosschap.

Organisatie en gebruik arbeidsmarktinformatie bos en natuur

De organisatie en het gebruik van arbeidsmarktinformatie over bos en natuur is nog steeds verbrokkeld, weinig sectorspecifiek en niet op elkaar afgestemd. Op verzoek van de Commissie Arbeidsmarktbeleid is Aequor in 2011 begonnen hierin verandering in te brengen.

Strategische notitie

De Commissie Arbeidsmarktbeleid is van oordeel dat een goede afstemming tussen arbeidsmarkt en onderwijs en het bewerkstelligen van voldoende instroom in het onderwijs een meerjarige aanpak behoeft. Om die meerjarenplanaanpak zeker te stellen heeft de Commissie besloten een strategische notitie achter de hand hebben. Een eerste en tweede opzet hiervoor zijn in 2011 gerealiseerd. De notitie wordt vastgesteld in 2012.

Diversiteitsbeleid

De Commissie Arbeidsmarktbeleid wil een betere afspiegeling van de maatschappij in de sector bewerkstellingen. Daartoe heeft de Commissie zich in 2011 met ondersteuning van Aequor georiënteerd op mogelijkheden voor een verbetering van het diversiteitsbeleid in de sector. Zo wil de Commissie bij werkgevers en scholen meer aandacht vragen voor “achterstandsgroeperingen”. In 2012 wordt daarvoor een projectmatige aanpak opgesteld en wordt met uitvoering daarvan begonnen in aansluiting en aanvulling op al bestaande projecten en activiteiten.

Campagne “Nature fits all”

Mede onder auspiciën van de Commissie Arbeidsmarkt werd in 2011 de campagne “Nature fits all” uitgevoerd. In deze campagne worden via nieuwe media arbeids- en beroepsperspectieven uitgebeeld door middel van een kledinglijn gemaakt van natuurlijke materialen. Deze campagne vindt plaats in het kader van de projecten Studentenwerving sector bos en natuur en Beroepenpromotie. De campagne is via internet te bekijken op www.naturefitsall.nl.

Artikel over Commissie

In 2011 werd een artikel voorbereid over de (werkzaamheden) van de Commissie Arbeidsmarktbeleid, voor gebruik door de achterban.

3. Bijdragen aan een gezonde bedrijfseconomische basis voor bedrijven actief in bos en natuur

Vergroten inzicht in kosten en opbrengsten bos- en natuurbeheer

3.1 Infonet Terreinbeheer en resultaten bedrijfsvoering bos- en natuurbeheer

- *Doel: vergroten inzicht in de werkelijke kosten van het terreinbeheer*
- *Activiteit: begeleiden onderzoek Infonet Terreinbeheer, Lei-onderzoek naar bedrijfsresultaten bosbouw in particuliere sector*

Informatienet Terreinbeheer

Ook in 2011 was het Bosschap lid van de stuurgroep en voorzitter van de begeleidingscommissie van dit initiatief. In 2006 gaven het ministerie van LNV en het Bosschap het LEI opdracht om een Informatienet Terreinbeheer te ontwikkelen, teneinde alle bij het beheer van bos betrokkenen meer inzicht in de financiële kosten van bosbeheer te geven. In 2010 is dit Informatienet verder uitgebreid naar natuurterreinen. In verband met de decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincies zou ook het IPO zich moeten aansluiten, maar in verband met de zware bezuinigingen op natuur heeft het IPO in 2011 besloten niet in dit initiatief te stappen. Daarmee is het traject rondom het opzetten van een Infonet Terreinbeheer stil komen te liggen. Vervolgens is de discussie op gang gebracht hoe toch verder inhoud gegeven kan worden aan bovengenoemd initiatief.

Bedrijfsresultaten bosbouw in particuliere sector

Het Bosschap en het ministerie van EL&I financieren al ruim dertig jaar onderzoek naar de bedrijfsresultaten in de particuliere bosbouw, waaraan 150 particuliere boseigenaren meewerken. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door het LEI. Door onduidelijkheden over de financiering en door personele problemen binnen het LEI is vertraging opgetreden in het publiceren van de gegevens over 2010, welke nu begin 2012 gepubliceerd worden.

Bijdragen aan kostenreductie bedrijfsvoering bos- en natuurbeheer

3.2 Commissie Water

- *Doel: het creëren van gunstige randvoorwaarden in het waterbeleid voor bos- en natuurbeheerders*
- *Activiteit: monitoren heffingensysteem waterschappen, in het bijzonder de definitie van natuur*

Waterschapshellingen natuur

Het Bosschap en de Unie van Waterschappen verschillen sinds de invoering van de nieuwe Waterschapswet in 2008 van mening over de definitie van natuur, waardoor volgens het Bosschap te hoge heffingsaanslagen naar eigenaren van natuur gaan. Het Bosschap heeft daarom op verzoek van de Commissie Water eind 2010 de Werkgroep Waterschapshelling Natuur ingesteld om vier tot zes voorbeeldzaken voor te bereiden teneinde jurisprudentie op te bouwen. Deze werkgroep kwam in 2011 tien keer bijeen, waarvan drie keer samen met de Unie van Waterschappen. Het voeren van deze voorbeeldzaken is afgestemd met het Landelijk Overleg Voorzitters Bestuursrecht. De rechterlijke uitspraken moeten leiden tot een gezamenlijke lijn op grond waarvan de waterschappen de rest van de honderden ingediende bezwaren kunnen afhandelen.

Herziening belastingstelsel waterschappen

De herziening van het belastingstelsel van de waterschappen komt voort uit het feit dat waterschappen moeten gaan meefinancieren aan de hoogwaterbescherming. Daarnaast

heeft de landbouwlobby sinds de invoering van de nieuwe Waterschapswet in 2008 geageerd tegen het feit dat infrastructuur mee teelt voor de categorie landbouw, waardoor in waterschappen met veel infrastructuur agrariërs (te)veel betalen. De Unie van Waterschappen kwam daarom in 2011 met een voorstel voor een nieuwe basis voor de financiering van de waterschappen en daarmee voor de waterschapsheffingen. Daarin wordt voorgesteld om bandbreedtes in te voeren voor alle belastingcategorieën. Dit zou in enkele waterschappen voor natuurterreineigenaren kunnen resulteren in een vertienvoudiging van de heffing. Het Bosschap vindt dit ongewenst en heeft hierover in 2011 brieven naar de Unie van Waterschappen en het ministerie van I&M gestuurd.

3.3 Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken (Commissie Bedrijf, Innovatie en Terreinbeheer)

- *Doel: agenderen, afstemmen en actie ondernemen op onderwerpen die zijn gericht op dagelijkse praktijk en uitvoering van het terreinbeheer*
- *Activiteit: gevolgen van het nieuwe kabinetsbeleid voor beheer en bedrijf, gedragscode bosbeheer*

Gedragscode bosbeheer

Begin december 2010 keurde de staatssecretaris voor natuur het besluit voor de Gedragscode bosbeheer 2010-2015 goed. Op dit besluit werden in januari 2011 vier bezwaren ingediend. Naar aanleiding daarvan heeft het Bosschap zich als partij in deze zaak bij de rechtbank aangemeld. De rechter heeft in 2011 geen uitspraak gedaan. Vooralsnog blijft dus de Gedragscode bosbeheer 2010-2015 onverminderd van kracht.

Uit een uitspraak in 2011 in hoger beroep aangespannen door het Openbaar Ministerie kan worden afgeleid dat de gedragscode een middel (maar geen wet) is waarvan het niet naleven een strafbaar feit oplevert. In het onderhavige geval zorgde het ontbreken van bewijs voor verstoring van een dassenburcht en aantoonbare inspanning om volgens de gedragscode te werken tot ontslag van alle rechtsvervolgning.

Samenwerking rond gedragscodes

In 2010 kwam een samenwerking met Stadwerk en de Unie van Waterschappen op gang rond de verschillende gedragscodes voor de sector. In 2011 werd besloten om gezamenlijk te gaan optrekken bij de communicatie rond deze gedragscodes, het eventuele samenvoegen ervan, en het monitoren van het gebruik van gedragscodes (mede in samenwerking met Soortenbescherming Nederland). Ook werd gezamenlijk opgetrokken bij het traject rond de nieuwe Wet natuur (zie 1.6).

Fiscaliteit

De Commissie BIT (zie 1.5) volgde ook in 2011 de ontwikkelingen op het gebied van fiscaliteit in relatie tot terreineigendom en terreinbeheer en liet zich daarover adviseren door een extern deskundige. In 2011 speelden een besluit van 29 juni inzake de Natuurschoonwet, de mogelijke intrekking van de registratie als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) van landgoedbeheerstichtingen, het voorstel voor de herziene Wet inkomstenbelasting, en het Arrest van de Hoge Raad over de (on)mogelijkheden voor bosbouwvrijstelling voor de Subsidieregeling Bosaanleg op Landbouwgronden.

Gevolgen bezuinigingen nieuwe kabinetsbeleid

Het Bosschap heeft ten behoeve van het bestuur een quickscan laten uitvoeren naar de in het nieuwe kabinetsbeleid opgelegde bezuinigingen op het natuurbeheer. De naar aanleiding daarvan opgestelde factsheet is door het Bosschap onder andere gebruikt als input voor het gesprek met de Vaste Kamercommissie van EL&I uit de Tweede Kamer op 23 november 2011. Dit gesprek betrof het deelakkoord natuur en was geïnitieerd door SP Kamerlid Henk van Gerven. De heer W.H.J. de Beaufort heeft hier namens het bestuur van het Bosschap aan deelgenomen (zie ook 1.6).

3.4 Promoten ecosysteemdiensten

- *Doel: bekendheid over ecosysteemdiensten (zoals biomassa, hout, vleespakketten) vergroten bij beheerders om daarmee inkomsten te kunnen verwerven*
- *Activiteiten: stimuleren productie en gebruik van groene biomassa uit natuur, adviseur Platform Hout Nederland*

Biomassa

Ook in 2011 werd veel aandacht geschonken aan het dossier biomassa. In het kader hiervan werden diverse bijeenkomsten van de Stuurgroep Convenant Biomassa en de Stichting Nederland Krijgt Nieuwe Energie bijgewoond (Bosschap is van beide lid) (zie Bijlage 3). Ook vond overleg met het ministerie van I&M plaats, en ondertekende het Bosschap het manifest *Biobased Economy*. Het Bosschap werd in 2011 in dit dossier ondersteund door Eppo Bolhuis (Belmaco Consultants).

Communicatie rond biomassa

In januari 2011 werd in samenwerking met onder andere de Provincie Gelderland een succesvol symposium over biomassa gehouden voor lokale overheden. Het Bosschap verzorgde op dit symposium tevens een presentatie. Voorts werd in september in Middachten een demonstratiedag gehouden over mogelijkheden en moeilijkheden bij de oogst van biomassa. Ook de najaarsbijeenkomsten van het Bosschap (zie 4.1) waren gewijd aan het thema biomassa. In 2011 werden tevens veel adviezen rond biomassa gegeven aan gemeentebesturen. Daarnaast heeft het Bosschap een checklist voor de verkoop van biomassa op haar website geplaatst, zodat aanbieders weten aan welke aspecten aandacht moet worden gegeven.

Prijsontwikkeling biomassa

De prijsontwikkeling van biomassa werd ook in 2011 nauw door het Bosschap gevolgd. De prijzen voor biomassa bleven in 2011 relatief hoog, met name doordat veel houtchips uitgevoerd werden naar biomassacentrales in Duitsland, België en Denemarken. Ook het feit dat in Nederland in 2011 meer lokale biomassacentrales in gebruik werden genomen ondersteunde de prijsontwikkeling. In het verleden moest door terreinbeherende organisaties nog fors bijbetaald worden om de niet-houtige biomassa te laten verwerken. De prijs daarvoor is nu gedaald, en in een enkele situatie wordt nu door een vergister zelfs betaald voor de grondstof.

Regelgeving

Bij het gebruik van biomassa bleek de complexe regelgeving voor de marktpartijen een belangrijk struikelblok. In 2011 heeft het Bosschap de wijzigingen in de regelgeving dan ook nauwgezet gevolgd. Zo werd in het voorjaar van 2011 een wijziging van de Wet milieubeheer gerealiseerd waarbij biomassa “afkomstig uit de landbouw of de bosbouw” in navolging van Europese regelgeving uitgezonderd wordt van de werkingssfeer van de afvalregelgeving. Het is nog een punt van discussie of ook biomassa afkomstig uit de natuur hieronder valt.

Ook de regelgeving over de emissies van fijnstof en stikstofoxiden door installaties die biomassa verstoren vroeg aandacht. Deze is voor grotere installaties aangescherpt, waardoor exploitanten grote investeringen moeten doen in filters en katalysatortechniek. Daardoor dreigen installaties voor biomassa niet concurrerend te zijn ten opzichte van installaties die op aardgas of olie draaien. Het Bosschap agendeerde dit probleem door samen met het Productschap Tuinbouw een schrijven aan het kabinet te richten.

Onderzoek

Het Bosschap heeft in 2011 contact gehouden met diverse instituten die onderzoek doen naar biomassa. Dit betreft bijvoorbeeld onderzoek naar de verwerking van natuur- en

bermgras en het door Alterra onderzochte waarborgen van de biodiversiteit bij een toenemende oogst van biomassa.

Convenant Schoon en Zuinig

In het Convenant Schoon en Zuinig hebben de Rijksoverheid en het bedrijfsleven zich verplicht om in 2020 in Nederland een energiereductie van 20% te hebben gerealiseerd. Het Bosschap heeft zich bij dit Convenant aangesloten. Vanuit de bos- en natuursector is aangegeven dat voor het bereiken van dit doel in 2020 32 Petajoule (5% van het totaal) via energieopwekking uit biomassa kan worden gerealiseerd. Daarnaast streven partijen naar het ontwikkelen van hoogwaardiger bestemmingen voor biomassa (het principe van cascadering). In 2011 is samen met het Platform Hout en de Branche Vereniging Organische Reststoffen (BVOR) daartoe een veelheid aan initiatieven ontplooid. Eind 2011 was van de doelstelling ongeveer 24 Pj gerealiseerd.

Transitiehuis & Product-Markt-Combinaties (PMC's)

In 2011 is met subsidie van het "Transitiehuis" een ketenmakelaar (Eppo Bolhuis, Belmaco Consultants) actief geweest om diverse veelbelovende product-markt-combinaties (PMC's) verder uit te werken. Speerpunt was het realiseren van een vergassingsinstallatie in de glastuinbouw die met niet-houtige biomassa stroom en warmte opwekt. In het najaar van 2011 zijn door het Bosschap in samenwerking met het Productschap Tuinbouw daartoe rondetafelbijeenkomsten voor de glastuinbouw en de bos- en houtsector georganiseerd.

Een andere PMC die in 2011 aandacht kreeg was het opwekken van warmte en stroom op landgoederen. Ook werden gemeenten en provincies gestimuleerd installaties aan te leggen die op biomassa draaien. In januari werd over dit onderwerp een mede door het Bosschap georganiseerde conferentie gehouden in het Provinciehuis te Arnhem die druk werd bezocht (zie ook hierboven onder "Communicatie over biomassa").

Nieuwe technieken

Torrefactie is een nieuwe, veelbelovende techniek waarmee laagwaardige biomassa wordt opgewerkt tot biocoal. In Duiven kwam hiervoor in 2011 een fabriek gereed. Het Bosschap ondersteunde naar aanleiding daarvan een aantal initiatieven om de oogst van laagwaardige biomassa in deze regio te optimaliseren.

Een andere door het Bosschap in 2011 gevolgde veelbelovende techniek betreft pyrolyse, waarbij biomassa wordt omgezet in olie. BTG (Enschede) was voornemens in 2011 hiervoor een fabriek te bouwen, maar dit is (nog) niet van de grond gekomen.

Platform Hout Nederland

Het Platform Hout Nederland is opgezet als het contactpunt voor alle partijen (bosbeheerders, leveranciers, houtverwerkende industrie, energiebedrijven) die zich in Nederland met hout bezighouden. Biomassa is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het Bosschap neemt als toehoorder deel aan dit Platform. In 2011 stond de platformrol ter discussie. Het Platform heeft zichzelf een jaar de tijd gegeven om te bekijken wat de eigen niche zou kunnen zijn.

Voortgang bos-, natuur- en houtstatistieken

Elk jaar worden in opdracht van de overheid kerncijfers over bos, natuur, hout en landschap bij elkaar gebracht ten behoeve van internationale verplichtingen in het kader van de FAO-statistieken over voedsel en grondstoffen. Vanuit het Bosschap wordt een financiële bijdrage aan dit onderzoek geleverd, mede vanuit de eigen behoefte aan gegevens over bos en natuur (waaronder oppervlaktes, eigendomssituatie, typen bos en natuur, aantallen bezoekers). Deze statistieken worden jaarlijks samengebracht in een Probospublicatie. De versie 2011 werd in december 2011 met de nieuwsbrief Bomen meegestuurd naar de achterban van het Bosschap.

3.5 Duurzaamheid in het beheer van bos en natuur

- *Doel: uitvoeren eigen duurzaamheidsbeleid*
- *Geen activiteiten voor 2011 geformuleerd*

Duurzaamheid in het beheer van bos en natuur

Duurzaamheid is een van de belangrijkste basiscondities in het bos- en natuurbeheer. Het Boschap heeft in december 2009 een duurzaamheidsbeleid voor de eigen werkorganisatie vastgesteld om duurzaamheid zoveel mogelijk te vervlechten in de eigen bedrijfsvoering. Gebruik van papier met FSC keurmerk, dubbelzijdig kopiëren, het vanaf 2011 rondsturen van digitale vergaderstukken aan commissies en werkgroepen, flexwerken, en het “nieuwe thuiswerken” zijn daarvan voorbeelden.

Het “nieuwe werken” is sinds eind 2010 mogelijk door de installatie van een externe server, waardoor thuiswerkende medewerkers bij alle documenten en het e-mailsysteem van het Boschap kunnen. Thuiswerken geschiedde vanaf 2011 in onderling overleg en met toestemming van de leidinggevende.

Voortvloeiend uit het duurzaamheidsbeleid gaf het Boschap hieraan in 2011 ook bij zoveel mogelijk van haar activiteiten inhoud, onder andere in de dossiers biomassa en windenergie, en wet- en regelgeving en gedragscode, in advisering bij concrete beheermaatregelen, in het omgaan met storm en brand in bos en natuur, in het Internationaal Jaar van de bossen, bij de groene maatschappelijke stages, bij de inzet van werknemers in de sector, en via de uitvoering en handhaving van de ErBo-regeling.

B. Bestuurlijke en organisatorische verantwoording

4. Organiseren en optimaliseren transparant, representatief en professionele communicatie, registratie en administratie van het Bosschap

Transparante en duidelijke communicatie door en over Bosschap

4.1 Externe communicatie regulier

- Doel: communiceren over activiteiten Bosschap
- Activiteiten: uitbrengen nieuwsbrief in voor- en najaar, informatieavonden organiseren in voor- en najaar, uitbrengen jaarverslag 2010 en Highlight Jaarverslag 2010, website www.bosschap.nl bijhouden/verbeteren, website natuurbeheer.nl begeleiden, uitkomsten Muzus

Externe communicatie

Ook in 2011 besteedde het Bosschap veel aandacht aan externe communicatie. Deze was vooral gericht op de eigen achterban, op de overige spelers in de sector bos en natuur, en op de verschillende toezichthouders. Daarnaast waren werknemers van het Bosschap op tal van symposia en bijeenkomsten aanwezig (zie Bijlage 3), waren bij de organisatie daarvan betrokken, verzorgden er presentaties, of waren aanwezig met een stand. Voorts organiseerde het Bosschap een symposium over biomassa (zie 3.4), een nationale Bossenconferentie en diverse bijeenkomsten voor aangeslotenen (zie hieronder). Ook gaf het Bosschap in 2011 een aantal publicaties (mede) uit (zie Bijlage 4 en hieronder).

Jaarverslag 2010

Het jaarverslag van een product- of bedrijfsschap moet voldoen aan een aantal voorwaarden op grond van de wet- en regelgeving ten aanzien van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Daarnaast stelt de Code Goed Bestuur, die de schappen zichzelf hebben opgelegd, de nodige eisen aan de inhoud van het jaarverslag. De SER heeft als toezichthoudende instantie geconstateerd dat het jaarverslag 2010 van het Bosschap op een enkel klein punt na aan de SER-checklist voldeed (nevenfuncties dienen in jaarverslag opgenomen te worden, verwijzing naar website voldoet niet).

Het jaarverslag 2010 werd begin 2011 opgesteld, in de bestuursvergadering van 21 maart 2011 vastgesteld, en voor 1 april 2010 naar de SER en de toezichthoudende ministeries gezonden. Dit jaarverslag werd in pdf format voor overige belangstellenden op de website van het Bosschap beschikbaar gesteld en kon bovendien bij het secretariaat van het Bosschap worden opgevraagd. Voor een bredere verspreiding is gekozen voor het vervaardigen een Highlight Jaarverslag, zie hieronder.

Highlights Jaarverslag 2010

Van het Jaarverslag 2010 is een kleurenbrochure van vier pagina's met daarin een samenvatting als bijlage in de voorjaarsnieuwsbrief (zie hieronder) toegevoegd. Daarmee kreeg het een brede verspreiding naar alle aangeslotenen en relaties van het Bosschap. Daarnaast kwam het als download beschikbaar op de website van het Bosschap en is het verspreid tijdens allerlei bijeenkomsten.

Nieuwsbrief in voorjaar en in najaar

Het Bosschap informeert achterban, relaties en andere belangstellenden via de Nieuwsbrief Bomen. Deze wordt toegestuurd aan alle aangeslotenen en relaties, en is als pdf te downloaden van de website van het Bosschap. In 2011 kwamen twee nieuwsbrieven uit.

Digitale nieuwsbrief

Van ca. een derde van alle aangesloten was halverwege 2011 een e-mailadres bekend. Deze ontvingen begin oktober 2011 een digitale nieuwsbrief over de toekomst van het Bosschap. De overige aangesloten kregen deze nieuwsbrief per post toegestuurd. Deze nieuwsbrief kwam ook beschikbaar op de website van het Bosschap.

Activiteitenkalender

Een overzicht van alle activiteiten en bijeenkomsten in 2011 georganiseerd door het Bosschap werd in kalendervorm naar alle aangesloten meegestuurd met de heffingsaanslag, en ook bij de digitale nieuwsbrief (zie hierboven) gevoegd.

Communicatie rond de registratie

In 2011 vond veel communicatie rond de nieuwe registratie (zie 4.7) plaats. Alle reeds aangesloten kregen twee brieven met uitleg en verzoek tot registratie respectievelijk controle van hun gegevens, waarna de heffingsaanslag volgde. Nog niet geregistreerden die via de Dienst Regelingen in beeld kwamen kregen een informatiepakket over de registratie en de speciaal daartoe vervaardigde brochure "Het Bosschap, even voorstellen ...". Tevens kregen bekende en nieuwe geregistreerden een registratiehandleiding en de notitie "Werkingssfeer Bosschap" inclusief een uitleg via de brochure "Wat is een onderneming".

Folder Natuurbrand "Mooi, hé?"

Deze enkele jaren terug samen met de Recron en de VNOG uitgegeven folder werd samen met het "Tien puntenplan natuurbrand" door de VNOG naar alle aangesloten op de Veluwe verstuurd. De betreffende adressen werden door het Bosschap ter beschikking gesteld volgens het Protocol gegevensverstrekking aan derden van het Bosschap.

Informatieavonden

Ook in 2011 werden verdeeld over het land drie voorjaars- en drie najaarsbijeenkomsten georganiseerd, waarvoor alle aangesloten een uitnodiging ontvingen.

De voorjaarsbijeenkomsten vonden plaats op 7, 14 en 21 april in respectievelijk Zwolle, Bunnik en Eindhoven en hadden als thema "Rendabel beheer, meer doen met minder geld". De najaarsbijeenkomsten over "Biomassa en Subsidieregeling Natuur en Landschap" vonden plaats op 3, 10 en 17 november en werden gehouden in Zwolle, Bunnik en Veldhoven. Zowel de voorjaars- als de najaarsbijeenkomsten werden ieder bezocht door in totaal ca. 250 aangesloten en andere belangstellenden uit de sector.

De najaarsbijeenkomsten kenden een vernieuwde opzet welke meer tegemoet komt aan de wensen van deelnemers aan eerdere bijeenkomsten. Er werd gekozen voor een programmaopzet met een beknopt plenair gedeelte en vervolgens parallelsessies waarin het uitwisselen van ervaringen centraal stond.

Meepraten over toekomst Bosschap

Aangesloten werden in 2011 via een enquête, de website en de voorjaarsniewsbrief uitgenodigd mee te denken over de toekomst van het Bosschap (zie verder onder 4.6).

Website Bosschap

De huidige website werd opgeschoond en tekstueel tegen het licht gehouden. In 2011 werd tevens een schematische opzet gemaakt voor een nieuwe, gebruiksvriendelijker website van het Bosschap.

ErBo-Nieuwsbrief en ErBo-Nieuwsbericht

Wijzigingen in de regelgeving, aanscherping van de controle en andere relevante zaken werden in 2011 via een nieuwsbrief en een nieuwsbericht aan de deelnemers aan de ErBo-regeling meegedeeld.

OBN-Nieuwsbrieven en jaarverslag

In 2011 werden vier nieuwsbrieven en een jaarverslag uitgegeven met daarin informatie over het OBN-Netwerk en de daaraan gerelateerde coördinerende taken van het Bosschap (zie ook 1.2). De OBN-Nieuwsbrieven zijn vanaf 2011 opgenomen in het Vakblad Natuur Bos Landschap (zie 4.3), waardoor een brede verspreiding in de sector is gegarandeerd.

4.2 Interne communicatie regulier

- *Doel: bevorderen heldere, directe interne communicatie*
- *Activiteiten: werkoverleg administratieve ondersteuning, werk- en strategie overleggen inhoudelijke medewerkers, bespreken en uitwerken werkplan, afstemming tussen administratieve en inhoudelijke organisatie*

Zie hiervoor onder 4.17.

4.3 Extern positioneren Bosschap

- *Doel: bekendheid Bosschap bij professionals (beleidsmedewerkers, beheerders, adviseurs, etc.) op gebied van terreinbeheer vergroten*
- *Activiteit: bewaking en uitvoering communicatiestrategie*

Deelname en vertegenwoordiging

Het Bosschap beschikt over een uitgebreid en nog steeds groeiend netwerk (zie Bijlage 5). In 2011 is door de medewerkers van het Bosschap deelgenomen aan een groot aantal bijeenkomsten en manifestaties van dit netwerk (zie Bijlage 3). In een aantal gevallen is ook actief aan deze bijeenkomsten meegewerkt, onder andere in de vorm van lezingen en presentaties, of hulp bij de organisatie. In enkele gevallen werd ook een financiële bijdrage geleverd (zie op verschillende plekken in dit jaarverslag).

Internationaal Jaar van de Bossen

De Verenigde Naties hebben 2011 uitgeroepen als het Internationaal Jaar van de Bossen, met als belangrijkste doel het vergroten van het bewustzijn over het belang van bossen. In 2011 werd daartoe voor de periode van een jaar een medewerkster (Riëtte Dekkers) door het ministerie van EL&I parttime bij het Bosschap gedetacheerd om verdere uitwerking aan dit initiatief te geven.

In de eerste helft van 2011 werd de website jaarvandebossen.nl ontwikkeld en werd de bij het initiatief behorende coördinatie opgezet. Vervolgens werd veel tijd besteed aan de “makelaarsfunctie”, waarbij alle aangesloten en bij het Bosschap en zoveel mogelijk overige organisaties in de groene sector werden uitgenodigd een publieksactiviteit te organiseren en deze aan te melden op jaarvandebossen.nl. Dit leidde tot een divers aanbod van activiteiten, variërend van themawandelingen, kunstmanifestaties, filmavonden en boomplantacties tot een verkiezing van het Bos van het Jaar.

Het Bosschap richtte in het kader van dit jaar tijdens het VNG-congres op 7 en 8 juni in Ulft een stand in op het beursgedeelte. Inrichting en bemensing kwamen tot stand in samenwerking met diverse partijen, zoals de NVBE sectie overheden, de brandweer en diverse aangesloten en die materiaal beschikbaar stelden. Met een vierkante meter nieuw Nederlands bos werd het (belang van) bos letterlijk onder de aandacht gebracht van burgemeesters, wethouders en gemeenteraadsleden uit heel Nederland.

Als afsluiting van het jaar organiseerde het Bosschap samen met het European Forest Institute, IUCN Nederland en het ministerie van EL&I op 13 december in Schiedam een succesvolle Nationale Bossenconferentie, welke werd bijgewoond door ca. honderd deelnemers. De voorzitter van het Bosschap trad deze dag op als dagvoorzitter.

Groene maatschappelijke stages

Begin 2011 vond de overdracht van de coördinatie van de groene maatschappelijke stages en het bijbehorende project “Betrokken bij Buiten” (zie hieronder) van Staatsbosbeheer naar het Bosschap plaats, met het doel deze coördinatie sectorbreed te gaan uitvoeren. Het Bosschap gaf aan deze overdracht vorm door in 2011 op haar secretariaat een speciale coördinator aan te stellen. Begeleiding vond plaats vanuit de Stuurgroep Groene Maatschappelijke Stages (zie 2.1, Bijlage 8). De randvoorwaarden voor het Project “Betrokken bij Buiten” worden geformuleerd door de Werkgroep Maatschappelijke Stages (zie Bijlage 8), die in 2011 bijeenkwam op 20 april, 22 juni, 28 september en 23 november.

De door het ministerie van EL&I verleende subsidie voor de coördinatie en het project liep op 1 december 2011 af. Het Bosschap heeft een half jaar verlenging bij het ministerie aangevraagd, terwijl Colland en het Bosschap hebben besloten het project nog een extra jaar vanuit eigen middelen mee te financieren.

Maatschappelijk stages zijn in het schooljaar 2011-2012 verplicht geworden.

Project “Betrokken bij Buiten”

Het project “Betrokken bij Buiten” beoogt het geven van een impuls aan het aanbod van groene maatschappelijke stages door het delen van kennis en het aanbod aan maatschappelijke stageplaatsen beter kenbaar te maken.

Op 19 mei 2011 organiseerde het Bosschap in Driebergen een bijeenkomst voor alle coördinatoren van groene maatschappelijke stages van het IVN en Landschapsbeheer, met als doel het project de provincie in te trekken. Daarbij passende initiatieven zijn in 2011 vanuit het project gesubsidieerd. Het project is voorts door de coördinator gepromoot op diverse landelijke bijeenkomsten. Ook werd aangehaakt bij andere initiatieven rond groene maatschappelijke stages. Om ook particuliere terreineigenaren bij het project te betrekken organiseerde het Bosschap voor deze doelgroep op 5 en 11 oktober informatieavonden. Tijdens deze avonden bleek dat de door deze terreineigenaren niet te verzekeren aansprakelijk een belangrijk struikelblok was voor deelname (dit risico is inmiddels wel te verzekeren, zie 1.5).

Het project resulteerde net als in 2010 in ruim 8000 stageplekken (2009: 6350), in een goed gestructureerde onderlinge afstemming, en in het oppakken van het organiseren van groene maatschappelijke stages in alle provincies.

Boomfeestdag

De secretaris van het Bosschap is vicevoorzitter van de Stichting Nationale Boomfeestdag. De Nationale Boomfeestdag vond in 2011 plaats op 23 maart in Venlo. Deze dag werd deels door het Bosschap gefinancierd. Middenin een bomencirkel werd de “Floriade-wereldboom” geplant door onder meer L. Frissen (Commissaris van de Koningin-Limburg), E. Nijpels (voorzitter Bosschap), H. Bruls (voorzitter Regio Venlo) en O. Hoes (voorzitter Boomfeestdag). Speciale gast was de 13-jarige Felix Finkbeiner, die afgelopen februari tijdens het 9e bossenforum van de VN de aanwezigen toesprak over zijn actie *Plant for the planet* en daarmee veel indruk maakte. Op deze manier werd tevens aandacht besteed aan het Internationale jaar van de bossen (zie hierboven).

Vakblad Natuur Bos en Landschap

Het onafhankelijke Vakblad Natuur Bos Landschap is hét Nederlandstalige vakblad voor professionals op het gebied van onderzoek en beheer van natuur, bos en landschap. Het verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.500 exemplaren.

Ook in 2011 had een van de medewerkers van het Bosschap zitting in de redactie. Hiermee wordt een goede inbreng in dit vakblad van nieuws vanuit de sector gewaarborgd (zie ook Bijlage 4).

Publicaties en overige PR

In Bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de belangrijkste publicaties welke in 2011 (mede) door het Bosschap werden vervaardigd, alsmede van media-activiteiten waarin het Bosschap participeerde.

Exemplaren van de in Bijlage 4 genoemde publicaties zijn opvraagbaar bij het secretariaat van het Bosschap, terwijl de meeste ook toegankelijk zijn via de website van het Bosschap, de Natuurportal (zie 1.1), of de websites van de uitgevende organisaties.

Organiseren transparant en representatief advies- en besluitvormingstraject binnen het Bosschap
--

4.4 Bestuur Bosschap regulier

- *Doel: faciliteren besluitvorming en uitvoering bestuur Bosschap*
- *Activiteiten: voorbereiden, begeleiden en uitwerken besluiten vier bestuursvergaderingen Bosschap, voorbereiden, begeleiden en uitwerken vier vergaderingen van het Dagelijks bestuur van het Bosschap, een of meerdere keren overleg met de minister van EL&I organiseren, verordeningen gereed maken voor publicatie in Mededelingenblad PBO*

Bestuur en Dagelijks Bestuur

Het Bosschap heeft een Bestuur en een Dagelijks Bestuur (DB) (Bijlage 6a, 6b, 7). Het Dagelijks Bestuur richt zich vooral op interne organisatieaspecten, heeft wettelijke taken op het gebied van begroting en rekening en verantwoording richting bestuur en bereidt ook de agenda voor het Bestuur mede voor. In 2011 zijn zowel het Bestuur als het Dagelijks Bestuur van het Bosschap elk vier keer bijeen geweest (DB op 28 februari, 27 mei, 8 september, 10 november; Bestuur op 21 maart, 7 juli, 6 oktober, 8 december). Voorts hebben Bestuur en secretariaat samen overlegd op 18 maart.

4.5 Optimaliseren besluitvorming Bosschap

- *Doel: aan de hand van de Code Goed Bestuur van de product- en bedrijven het verbeteren van de legitimiteit, representativiteit, bestuurlijk functioneren, transparantie en verantwoording door het Bosschap*
- *Activiteiten: herbenoemen/benoemen leden bestuur Bosschap, evalueren doelmatigheid en efficiency commissies Bosschap, betrekken niet-georganiseerden bij besluitvorming Bosschap*

Code Goed Bestuur

In vervolg op de proefaudit uit najaar 2010 werden de verbeteringen voortkomend uit de proefaudit (najaar 2010) begin 2011 doorgevoerd, waarna in juni 2011 de interne audit volgde. Uit de interne audit volgde dat het Bosschap aan alle principes van de Code Goed Bestuur voldoet. Er waren slechts enkele kleine aanbevelingen.

Commissies en werkgroepen

Het Bosschap kende in 2011 dertien vaste commissies en elf tijdelijke werkgroepen (zie hoofdstuk 1 en 2, Bijlage 8).

Commissies adviseren het bestuur gevraagd en ongevraagd over onderwerpen die de sector bos en natuur aangaan. De enige uitzondering hierop vormt de Commissie Sociale Zaken die op het onderdeel cao een eigenstandige rol heeft als gespreksforum voor werkgevers en werknemers. De samenstelling van de commissies is zodanig dat daarin een goede representativiteit van de bij het Bosschap aangesloten organisaties wordt verkregen. Werkgroepen worden door de commissies opgericht om een vraag of probleem nader te

onderzoeken en daarover aan een commissie te adviseren.

Het secretariaat van het Bosschap vervult bij alle commissies en bij de meeste werkgroepen een faciliterende rol.

Evaluatie functioneren commissies

In 2010 is een traject opgestart om het functioneren van de commissies van het Bosschap te evalueren. Via een online techniek, ontwikkeld door Synmind, worden daarbij door de deelnemers via de computer stellingen beantwoord en toelichtingen gegeven, waarna de toelichtingen interactief door de deelnemers bediscussieerd kunnen worden. Op die manier wordt meningsvorming en vervolgens consensus bereikt.

In 2010 werd een pilot met deze methode gehouden, waarbij de Commissie Beheer en Bedrijfsvraagstukken werd geëvalueerd. Naar aanleiding van de resultaten van deze pilot is besloten de Commissie Beheer- en Bedrijfsvraagstukken en het Terreinbeheerdersoverleg in 2011 ineen te schuiven (zie 1.5). In 2011 werden ook de overige commissies door middel van dit systeem geëvalueerd. De resultaten daarvan zijn terug te vinden onder de rapportages van de verschillende commissies in hoofdstuk 1 en 2. Over het algemeen functioneren alle commissies naar tevredenheid, en werden naar aanleiding van de evaluatie vooral wijzigingen in werkwijzen doorgevoerd. Een belangrijk resultaat was het voortaan digitaal versturen van alle vergaderstukken.

Administratieve uitvoering ErBo

In 2011 werden uitvoeringsregels voor het door het Bosschap uitgevoerde secretariaat van de ErBo opgesteld en werden de afspraken tussen secretariaat en controleur aangescherpt. Hierdoor zijn uniformiteit en transparantie in het handelen van het Bosschap bij de uitvoering en handhaving van de ErBo-regeling beter gewaarborgd (zie ook 1.9).

4.6 PBO aangelegenheden

- *Doel: participeren in de PBO structuur en daar aandacht vragen voor de situatie van een klein bedrijf*
- *Activiteiten: bijwonen Bedrijfschappencontacten, monitoren Code Goed Bestuur, participeren in diverse PBO-trajecten, uitvoeren draagvlakonderzoek*

Bedrijfschappencontact

Met ingang van 2011 heeft het Bosschap het secretariaat van het Bedrijfschappencontact op zich genomen. De voorzitter van het Bosschap is ook van het Bedrijfschappencontact voorzitter. In 2011 werd negen keer vergaderd (tegen een eerdere vergaderfrequentie van 3-4 x per jaar). Deze hoge vergaderfrequentie werd veroorzaakt door het politieke debat rond het voortbestaan van de PBO (zie hieronder). Namens de bedrijven werd ook deelgenomen aan het overleg van voorzitters van alle schappen met de SER. Voorts vond in 2011 vanuit deze rol veel direct overleg met de SER plaats over de PBO-discussie, en was het Bosschap betrokken bij de hoorzittingen in de Tweede Kamer en de voorbereiding daarvan, alsmede bij de adviescommissie Jorritsma die de taken van het PBO-stelsel heeft onderzocht. Daarnaast is in 2011 samen met Boer & Croon nagedacht over nieuwe werkvormen voor de PBO.

Politiek debat rondom voortbestaan PBO

In november 2010 ontstond een politieke discussie over het voortbestaan van de PBO doordat kamerlid Aptroot (VVD) in een Algemeen Overleg van de Vaste Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid een Voortgezet Algemeen Overleg aanvroeg om een motie te kunnen indienen teneinde deel 2 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie in te trekken om zo de product- en bedrijven te kunnen opheffen.

In februari 2011 nam de Tweede Kamer deze motie aan. Na een door de regering ingesteld onderzoek naar de (on)mishaarheid van de product- en bedrijven nam het Kabinet

begin oktober een definitief standpunt in, waarin werd gesteld dat de schappen kleiner en slagvaardiger moeten worden en zich dienen te beperken tot taken van publiek belang. Vervolgens vond op 24 november een Rondetafelgesprek PBO van de Tweede Kamer met vertegenwoordigers van de PBO's en de aangeslotenen plaats. Tijdens het Voortgezet Algemeen Overleg van de Tweede Kamer over de PBO op 8 december werd door Aptroot wederom een motie met als strekking opheffing PBO ingediend. Op 20 december werd bij de stemmingen deze laatste motie aangenomen met twee derde meerderheid. Het kabinet moet nog met een reactie op de motie komen maar vast staat wel, ook bij handhaving van het Kabinetstandpunt, dat het Bosschap in zijn huidige vorm zal gaan verdwijnen

Intern debat rondom voortbestaan PBO

Rond het debat over het voortbestaan van de PBO is ook in 2011 door bestuur, secretaris en diverse medewerkers van het secretariaat van het Bosschap veel extra werk verzet. Dit extra werk betrof met name het opstellen van een uitgebreide taakanalyse Bosschap, het uitvoeren van allerlei deelstudies op verzoek van de ministeries, en in overleg met de andere schappen ook terugkoppeling en consultaties bij de achterban.

Op 18 maart discussieerden bestuur en secretariaat over de (meer)waarde van het Bosschap. Een belangrijke uitkomst daarvan was dat alle partijen vertegenwoordigd in het bestuur van het Bosschap achter het (voort)bestaan van het Bosschap als Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie staan. Voorts werd binnen het secretariaat van het Bosschap een Werkgroep Toekomst Bosschap samengesteld, met als doel de veranderingen voor het Bosschap te bespreken en zo input te verkrijgen voor de besprekingen in de Tweede Kamer. Deze werkgroep kwam op 7 november bijeen. Tevens werd samen met twee andere schappen aan een *position paper* gewerkt, welke door een onafhankelijk bureau (Berenschot) werd opgesteld.

Omdat het bestuur niet op de politieke besluitvorming wilde vooruitlopen, werd in 2011 geen plan opgesteld voor het geval besloten zou worden tot opheffing van de schappen.

Draagvlak onder aangeslotenen

Het draagvlak onder de aangeslotenen werd in 2010/2011 op drie manieren onderzocht:

- *Relatieonderzoek*: ontwerp bureau Muzus voerde in 2010 een kwalitatieve studie uit onder een selectie van de achterban van het Bosschap, waarvan de resultaten op 24 februari 2011 met het Bosschap werden besproken. Hierbij is middels een aantal workshops met aangeslotenen in kaart gebracht waar aangeslotenen mee bezig zijn en wat zij belangrijk vinden. Een belangrijk resultaat uit dit onderzoek betrof het gegeven dat het Bosschap doet waar de aangeslotenen behoefte aan hebben, maar dat deze zich daar vaak niet van bewust zijn. Hiertoe is een communicatie nodig die zich beter richt op de verschillende doelgroepen binnen de aangeslotenen.
- *Enquête onder aangeslotenen*: onder de 250 aanwezigen tijdens de voorjaarsbijeenkomsten (zie 4.1) werd een evaluatieformulier uitgedeeld met vragen over taken en functioneren van het Bosschap. De enquête was ook *online* beschikbaar onder de slogan "Uw mening telt!". Uit de 92 geretourneerde formulieren (waaronder 23 via internet ingevuld) bleek dat het Bosschap voor de aangeslotenen vooral een bindende factor, vertegenwoordiger, belangenbehartiger, intermediair en spreekbuis is. Men zou graag zien dat het Bosschap meer op de voorgrond treedt, meer gaat samenwerken met strategische partners, meer informatie geeft over biomassa en meer aandacht heeft voor kleine eigenaren en ondernemers. Vooral het aanbieden van kennis over beheer, het vertalen van wet- en regelgeving naar beheerpraktijken, belangenbehartiging, en professionalisering van de bedrijfsvoering scoorden hoog. Ruim driekwart van de respondenten bepleitte het doorgaan van het Bosschap in de huidige vorm.
- *Rondetafelgesprekken*: mede in vervolg op het relatieonderzoek en de enquête gingen zowel op 15 juni (Bunnik) als op 23 juni (Zwolle) enkele bestuursleden en secretariaatsmedewerkers en 8-9 aangeslotenen met elkaar in discussie over hoe het Bosschap de meerwaarde voor de aangeslotenen kan vergroten. De aanwezigen waren zeer positief over het Bosschap en gaven diverse aandachtspunten mee. Het Bosschap

verricht veel belangrijke werkzaamheden voor de sector als geheel (zoals gedragscodes, arbeidszaken, onderzoek), terwijl er bijvoorbeeld verbeterpunten liggen bij de ErBo-regeling en de Rassenlijst. De kracht van het Bosschap zit in het aanbieden en ontwikkelen van gezamenlijke initiatieven die bijdragen aan een betere bedrijfs-economische basis voor de sector. In tijden van bezuinigingen is dit extra van belang.

Onderzoek representativiteit Bosschap PBO

Dit betreft een vierjaarlijks onderzoek op grond van de Wet op de bedrijfsorganisatie die in 2011 wederom werd uitgevoerd op basis van een voorbereidend gesprek met de SER en nauwgezette instructies voor aanpak en rapportage vanuit de SER. Er was weinig verschil vergeleken met de uitkomsten uit het onderzoek van 2006. Alleen het marktaandeel van de AVIH-leden in de bosaannemerij is substantieel toegenomen. Voorts constateerde de SER dat natuureigenaren nog ontbreken in overzicht. Dit laatste had zijn oorzaak in het feit dat de registratie van natuur was gepland voor 2010, maar pas in 2011 voor het eerst werd uitgevoerd. Dit punt zal opnieuw door de SER worden gemeten in 2013. Op de overige onderdelen stond de representativiteit niet ter discussie.

SER-Commissie van Advies Verordening financiën bedrijfslichamen (Vfb)

Deze commissie is een vast adviesorgaan van de SER en komt in wisselende samenstelling, afhankelijk van het te behandelen vraagstuk, bijeen. Het Bosschap is gevraagd om in het kader van de herziening van de Verordening financiën bedrijfslichamen (Vfb) in de commissie zitting te nemen, omdat men zaken die bij een klein schap spelen bij de herziening van de Vfb wil betrekken. In het najaar van 2010 werd een concept van de nieuwe Vfb aan de bedrijfslichamen voorgelegd. In januari 2011 vond een tweede commentaarronde plaats, waarna de nieuwe Vfb is in de loop van 2011 werd vastgesteld.

Optimaliseren registratie- en heffingenstelsel Bosschap

4.7 Registratie en heffing eigenaren regulier

- *Doel: registratie van eigenaren actueel, volledig en juist houden en versturen heffingsaanslagen*
- *Activiteiten: continue actualiseren registratie, controle op huidige registratie van bos in het kader van registratie natuur*

Registratiegegevens vanaf 2011 zichtbaar via Webportal

Via de webportal "mijnbosschap.nl" kan een geregistreerde eigenaar vanaf 2011 via een persoonlijke inlogcode zijn contact- en terreingegevens *online* inzien en wijzigen. De wijzigingen worden daarna geverifieerd en vanuit het registratiesysteem (Lexter) gesynchroniseerd naar de webportal. Bij registratie met behulp van GIS-data kan op de webportal tevens een digitaal kaartje (viewer) bekeken worden. In deze viewer is een visualisering weergegeven van de bos- en natuurterreinen in eigendom met peildatum 1 januari van het lopende jaar. De webportal maakt de communicatie en gegevensuitwisseling tussen de eigenaar en het Bosschap sneller, eenvoudiger, competentier en transparanter.

In verband met de nieuwe manier van registreren en het voor het eerst registreren van natuureigenaren is in 2011 veel aandacht aan communicatie voor de nieuwe wijze van registratie besteed (zie 4.1).

Registratie en heffing 2011 in twee fases

De eerste fase betrof de registratie van de grote terreinbeherende organisaties en overheden (Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Landschappen, waterwinbedrijven, waterleidingsmaatschappijen, waterschappen, Defensie, Kroondomein). Deze organisaties hebben eigen GIS-systemen en leveren met ingang van 2011 hun gegevens jaarlijks in GIS aan het Bosschap aan.

De tweede fase betrof de kleinere terreinbeherende organisaties en particuliere eigenaren, waarvan de GIS-data worden aangeleverd via de Subsidieregeling Natuur & Landschap (SNL) van Dienst Regelingen. Door deze GIS-gegevens over de kaart met natuurbeheertypen te leggen, is uitgezocht welke organisaties en particulieren natuur en/of bos in eigendom hebben. Omdat het overgrote deel van de kleinere terreinbeherende organisaties en particuliere eigenaren gebruik maken van de SNL wordt zo het merendeel van de registratiegegevens van deze groepen verkregen. Deze gegevens zijn jaarlijks vanaf ca. april beschikbaar.

De heffing 2011 voor fase 1 werd dientengevolge in februari 2011 verstuurd, die voor fase 2 in september 2011.

Vergroten transparantie en verlichten administratieve lasten

Het nieuwe registratiesysteem beoogt naast het verlichten van de administratieve lasten van het Bosschap ook een verlichting van de administratieve lasten voor eigenaren. Het registratiesysteem is voorts vanaf 2011 gebaseerd op de "Index natuur en landschap", waardoor tevens eenduidigheid in de registratie is verkregen. Dit laatste is vooral van belang bij de registratie van natuur.

Alle procedurele veranderingen zijn vastgelegd in protocollen, handleidingen en toelichtingen. Het nieuwe registratiesysteem is daardoor voor alle betrokken partijen transparanter, accurater en efficiënter geworden.

Verloop nieuwe registratiemethode

De nieuwe wijze van registreren via de webportal is mede dankzij de gefaseerde opzet en de communicatie daarover (zie 4.1 en 4.7 en) goed verlopen. Uiteindelijk accordeerden 484 eigenaren hun gegevens via de webportal binnen de daarvoor gestelde termijn van zes weken. Na die zes weken kwamen de gegevens automatisch op akkoord te staan, waarna een schriftelijke bevestiging van het aantal geregistreerde hectares bos en/of natuur naar alle eigenaren is verstuurd, waarop wederom kon worden gereageerd. Pas daarna is de heffingsaanslag naar de kleine terreinbeheerders en particulieren verstuurd.

De vernieuwde aanpak bracht veel wijzigingen in en aanvullingen op de bekende maar deels verouderde registratiegegevens met zich mee. Het systeem is nu weer goed op orde. Na deze slag zijn nog niet die eigenaren geregistreerd die samen een subsidie ontvangen en daardoor niet afzonderlijk bij Dienst Regelingen bekend zijn. Hetzelfde geldt voor eigenaren die in het geheel geen subsidie verkregen en zich niet vrijwillig hebben aangemeld.

Budgetneutrale heffingen

Bij de heffingen voor bos en natuur is vanaf 2011 uitgegaan van budgetneutraliteit, waarbij de totale heffingsinkomsten voor het Bosschap nagenoeg gelijk blijven. Concreet komt dit erop neer dat de hectareheffing voor bos (€ 3,17) vanaf 2011 onveranderd blijft ten opzicht van die van 2010, terwijl de hectareheffing voor natuur jaarlijks wordt opgehoogd met de inflatiecorrectie. Voor 2011 bedroeg de hectareheffing voor natuur €0,03. De jaarlijkse basisheffing van € 40 bleef gelijk aan het vorige jaar.

Een verdere toelichting en onderbouwing van de registraties en heffingen aangaande bos- en natuureigenaren, en de meest recente versies van de Registratieverordening Bosschap, de Verordening Bosschap Algemene Heffingen, en de Verordening Bosschap Heffingen Subsidies en Bijdragen waren ook in 2011 te vinden op www.boschap.nl onder 'registratie' en onder 'heffing'.

Bestendiging en uitleg begrip "onderneming"

De term "onderneming" speelt een cruciale rol bij de registratie van bos en natuur. Door eigenaren wordt echter het verband tussen "bos- en natuureigendom" en "onderneming" niet altijd gelegd. Een externe jurist heeft naar aanleiding hiervan in 2010 in opdracht van het Bosschap binnen het kader van het Instellingsbesluit Bosschap 2008 en de

Registratieverordening Bosschap 2009 een notitie “Werkingssfeer Bosschap” opgesteld waarin het begrip “onderneming” is toegelicht en verankerd. Dit juridische document is in 2011 door het Bosschap omgezet in een publieksvriendelijk document (“Wat is een onderneming”), dat aan alle geregistreerden en te registreren eigenaren is toegezonden.

Resultaat registratie boseigenaren en ontwikkelingen

Op 31 december 2011 waren bij het Bosschap 1896 boseigenaren geregistreerd (2010: 1706). Samen hadden zij in totaal 300.951 ha bos (2010: 289.426 ha) in eigendom. In 2011 waren er 18 vrijwillige inschrijvingen (2010: 16). Dit houdt een toename van 190 (11.1%) registraties van boseigenaren in en van 11.525 ha (3.9%).

In Bijlage 14 is een overzicht opgenomen van de verdeling van eigenaren over een aantal grootteklassen voor aantal hectares bos in eigendom. Hieruit volgt dat het merendeel van de boseigenaren (60%) 5-25 ha bos in eigendom heeft, 25% heeft 26-100 ha in eigendom, en 14% meer dan 100 ha.

In Bijlage 11 is een grafiek opgenomen van het aantal geregistreerde boseigenaren en het totale areaal bos dat door het Bosschap sinds 1955 is geregistreerd. Uit Bijlage 11 blijkt onder meer dat het aantal boseigenaren al decennia lang afneemt, terwijl het areaal aan bos in eigendom van geregistreerde ondernemingen groeit. De toename in het aantal boseigenaren in 2011 kan geheel worden toegeschreven aan de nieuwe wijze van registreren (zie hierboven) die het Bosschap in 2011 invoerde.

Er zijn eigenaren die zowel bos als natuur (in totaal > 5 ha) in eigendom hebben. Eind 2011 bedroeg het totale aantal geregistreerden voor bos en natuur samen 1963 eigenaren.

4.8 Registratie bosaannemers en heffingen regulier

- *Doel: registratie van bosaannemers actueel, volledig en juist houden en versturen Heffingsaanslagen*
- *Activiteiten: continue actualiseren registratie bosaannemers, bijvoorbeeld in geval van verandering NAW gegevens, opvragen en invoeren omzetgegevens 2010, versturen heffingen 2011 naar bosaannemers*

Registratie bosaannemers

Eind 2011 waren bij het Bosschap 368 (2010: 335) aannemers van boswerk geregistreerd. Van deze 368 bosaannemers namen 171 bedrijven (46,5%) deel aan de ErBo (zie Bijlage 12). In 2010 waren dit 168 bedrijven (50,1%). De totale omzet van alle geregistreerde bosaannemers bedroeg € 56.120.000.

In het vierde kwartaal van 2011 kwamen de gegevens over de totale omzet in 2010 ter beschikking. De totale omzet van de ErBo-bedrijven beliep in 2010 € 42.780.006. ErBo-bedrijven hadden in 2010 ruim 75% van de totale omzet van de bij het Bosschap geregistreerde aannemers in handen. Daarbij dient te worden bedacht dat onder de 167 niet-ErBo bedrijven 40 vrijwillig aangesloten bosaannemers vallen met een omzet van minder dan € 11.345,- op jaarbasis. Opmerkelijk is dat in 2010 maar liefst 100 (30%) van de geregistreerde bedrijven vallen in de omzetklasse tot 11.345 € en vrijwillige registraties betreffen. Ca. 44% valt in de klassen 11.345 – 113.445 €, terwijl 9% boven de 453.780 € ligt.

Ontwikkelingen

Uit Bijlage 12 blijkt dat het aantal geregistreerde bosaannemers sinds 2002 enigszins schommelt, en in 2011 weer wat is gestegen. De totale omzet aan door geregistreerde aannemers uitgevoerd boswerk nam in 2010 ten opzichte van 2009 toe met ca. 8%.

Monitoring administratieve lasten

In 2004 heeft het Bosschap een nulmeting administratieve lasten uitgevoerd. Daarbij is berekend hoeveel administratieve lasten het Bosschap voor het bedrijfsleven veroorzaakt,

voortvloeiend uit de bestaande regelgeving (in 2004: registratieverordening, twee heffingsverordeningen, drie fytosanitaire verordeningen). Dat leidde tot het volgende beeld:

Type onderneming	Gemiddelde totale administratieve lasten in 2004 (nulmeting)
Bosbeheersbedrijf	€ 48,19
bosaannemingsbedrijf zonder heffing	€ 52,66
bosaannemingsbedrijf met heffing	€ 98,68

De totale administratieve lasten bedroegen ten tijde van de nulmeting in 2004 in totaal € 116.493.

Sinds deze nulmeting wordt jaarlijks de voortgang in de beoogde vermindering van administratieve lasten voor het bedrijfsleven als gevolg van regelgeving van het Bosschap gemeten. In de maand juli 2011 is de berekening over 2010 uitgevoerd. Deze geeft het volgende beeld:

Type onderneming	Gemiddelde totale administratieve lasten per jaar (2010)
Bosbeheerbedrijf	€ 42,56 (- 11,7% t.o.v. nulmeting)
bosaannemingsbedrijf zonder heffing	€ 48,75 (- 7,4 % t.o.v. nulmeting)
bosaannemingsbedrijf met heffing	€ 89,76 (- 9,0% t.o.v. nulmeting)

De totale administratieve lasten komen daarmee voor 2010 uit op € 103.742,74 (- 4,2% ten opzichte van 2009).

Concluderend kan worden gesteld dat de administratieve lasten in 2010 vergeleken met de nulmeting uit 2004 met 10,9 % zijn afgenomen.

De administratieve lasten hebben uitsluitend betrekking op “verplichte” activiteiten (zoals voldoen aan verordeningen) en niet op “vrijwillige” activiteiten (zoals deelname aan enquêtes en bijwonen van informatiebijeenkomsten).

Bij de berekening van de administratieve lasten over 2010 is rekening gehouden met de nieuwe tarieven uit “Meten is Weten II”.

4.9 Bezwaarschriftenprocedure

- *Doel: het correct afhandelen van bezwaarschriften die het Bosschap ontvangt ten aanzien van de registratie/heffing bij het Bosschap*
- *Activiteiten: bezwaarschriften in behandeling nemen, bezwaarschriften bespreken in de bezwaarschriftencommissie, afhandelen bezwaarschriften*

Klachten, bezwaar en beroep tegen (besluiten) Bosschap

De bezwaarschriftencommissie van het Bosschap is in 2011 een keer bijeengekomen (op 3 maart). In 2011 kwamen vijf bezwaarschriften c.q. bezwaren tegen het Bosschap binnen. Deze betroffen in alle gevallen de aan bezwaarde opgelegde heffing. Een bezwaarschrift is door de Bezwaarschriftencommissie van het Bosschap afgehandeld. Tegen deze uitspraak is geen beroep aangetekend. De andere bezwaren konden bilateraal worden opgelost. Er kwamen in 2011 geen klachten tegen het Bosschap binnen.

Bezwaarschriften waterschappen

Na het aanschrijven van de waterschappen begin 2011 ten behoeve van de registratie van natuur maakten enkele waterschappen hiertegen bezwaar omdat zij geen ondernemingen in de zin van het Bosschap zouden zijn. Vervolgens schaarden alle waterschappen zich achter deze opvatting vanuit de aanname dat hun werkzaamheden plaatsvinden in het kader van

water- en wegenbeheer en niet in het kader van bos- en natuurbeheer. Omdat de discussie hierbij slechts gaat om wat het 'doel' en wat het 'middel' is, heeft het Bosschap de heffingen wel verstuurd. Hierop diende een waterschap een bezwaar in, dat in onderling overleg is ingetrokken.

Dossier onroerendezaakbelasting (OZB) bosgronden

De OZB geeft een vrijstelling bij ten behoeve van landbouw of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgronden. Boseigenaren onderbouwen nu hun bedrijfsmatige invalshoek door middel van hun registratie als onderneming bij het Bosschap voor het verkrijgen van deze vrijstelling. Gemeenten verlenen deze vrijstelling echter (nog) niet automatisch.

De relatie tussen de OZB en de registratie van ondernemingen bij het Bosschap wordt daarom door het Bosschap nader uitgewerkt op basis van de notitie over de werkingssfeer van het schap. Hiermee is in 2011 een begin gemaakt (zie ook 4.7). Het Bosschap gaat begin 2012 hierover in gesprek met de Waarderingskamer en de VNG, teneinde via overleg tot een oplossing te komen.

Tuchtrecht Bosschap

De Registratieverordening Bosschap 2009 was de laatste verordening met tuchtrechtelijke bepalingen. In de Registratieverordening 2010 zijn die bepalingen geschrapt. Het Bestuur van het Bosschap heeft daarom in december 2011 besloten het tuchtrecht van het Bosschap te ontbinden en de overeenkomst dienaangaande met het Instituut voor Agrarisch Recht met betrekking tot de uitvoering Griffie Tuchtgerecht Bosschap met ingang van 2012 op te zeggen.

4.10 Registratie natuureigenaren

- *Doel: natuur registeren bij het Bosschap*
- *Activiteiten: registratie natuureigendom van huidige geregistreerden Bosschap, registratie natuureigenaren die nog niet bij het Bosschap zijn geregistreerd, versturen heffingsaanslagen naar natuureigenaren*

Verloop nieuwe registratiemethode

In 2011 werden voor het eerst registraties van natuureigenaren uitgevoerd (zie verder onder 4.1 en 4.7). De natuurregistratie verliep, op de registratie van kwelders in Groningen na (zie hieronder) nagenoeg zonder problemen.

Resultaten registraties natuur

Op 31 december 2011 waren bij het Bosschap 290 natuureigenaren geregistreerd. Samen hadden zij in totaal 200.497 ha natuur in eigendom. Er vonden geen vrijwillige inschrijvingen (< 5 ha in eigendom) plaats. In Bijlage 14 is een overzicht opgenomen van de verdeling van eigenaren over een aantal grootteklassen voor het aantal hectaren natuur in eigendom. Hieruit volgt dat het merendeel van de natuureigenaren (56%) 5-25 ha natuur in eigendom heeft, 20% 26-100 ha, en 24% meer dan 100 ha.

Er zijn eigenaren die zowel bos als natuur (in totaal > 5 ha) in eigendom hebben. Eind 2011 bedroeg het totale aantal geregistreerden voor bos en natuur samen 1963 eigenaren.

Problematiek kwelders Groningen

De kwelders in Groningen zijn op grond van hun Natura 2000-status natuur. Deze kwelders zijn voor een deel in het bezit van boeren die stellen dat het in hun specifieke geval om agrarische gebieden en (extensief) agrarisch beheer gaat. Deze boeren betalen al via de LTO voor agrarisch beheer en weigeren daarom registratie bij het Bosschap en betaling van de bijbehorende heffing. Sommigen krijgen wel SNL-subsidie. In 2012 wordt overleg met de SER opgestart om tot een voor alle betrokkenen acceptabele oplossing te komen.

4.11 Onderhoud en ontwikkeling registratiesysteem

- *Doel: het optimaliseren van het registratie- en relatiesysteem Lexter*
- *Doel: heffingstelsel uitwerken met daarin heffingen voor bos en voor natuur*
- *Activiteiten: optimaliseren van de webportal naar aanleiding van opmerkingen van gebruikers, implementeren en optimaliseren koppeling met GIS*

Onderhoud en ontwikkeling registratiesysteem

In 2011 heeft het Bosschap het al in gebruik zijnde registratiesysteem (Lexter) aangevuld met GIS-data (zie 4.7). Veel overheden en grote terreinbeherende organisaties maken gebruik van GIS om terreingegevens digitaal op te slaan. Via het GIS-registratiesysteem van het Bosschap kunnen de benodigde gegevens met hen dan ook vrij eenvoudig uitgewisseld en ingelezen worden. Naast de gegevenslevering via GIS blijft de mogelijkheid bestaan om bos en natuur handmatig te registreren via een (digitaal) registratieformulier.

In 2011 werd door de leverancier besloten dat Lexter niet verder wordt doorontwikkeld. Dit heeft gevolgen voor het registratiesysteem van het Bosschap, waarover in 2012 verdere besluitvorming volgt.

Uitbreiding registratiesysteem

Eind 2011 is een aanvang gemaakt met het verkennen van eigendomsgegevens zoals beschikbaar in het Kadaster, zodat ook eigenaren die buiten de SNL-subsidies van Dienst Regelingen vallen of die gezamenlijk subsidies aanvragen (zoals het geval bij de Unie van Bosgroepen, zie ook 4.7) in verband met rechtsgelijkheid aangeschreven kunnen worden. Deze verkenning wordt in 2012 afgerond.

Calamiteitenmodule

In 2010 werd ten behoeve van het nieuwe registratieproces een “calamiteitenmodule” ontwikkeld. De daarbij ontwikkelde *poll*, waarmee snel gegevens rond calamiteiten kunnen worden verzameld werkt inmiddels. Ook kunnen geregistreerden sinds 2011 via Mijnbosschap.nl aangeven wie bij calamiteiten hun contactpersoon is. Deze contactpersoon kan door het Bosschap vervolgens op eenvoudige en snelle wijze worden benaderd bij calamiteiten (zoals zware storm, ijzel of sneeuwval) (zie ook 1.4).

Schriftelijke registraties voor de calamiteitenmodule zijn nog niet eenvoudig in MijnBosschap.nl in te vullen. Hiervoor wordt in 2012 een oplossing gezocht.

Professionaliseren financiële - en administratieve ondersteuning

4.12 Administratieve ondersteuning regulier

- *Doel: het administratief ondersteunen van het secretariaat van het Bosschap*
- *Activiteiten: uitvoeren receptiewerkzaamheden (inkomende post, telefoon en e-mail verwerken, bezoek ontvangen, etc.)*

Administratieve ondersteuning

Ook in 2011 werden door het administratieve personeel receptiewerkzaamheden verricht (verwerken van inkomende en uitgaande post, telefoon en e-mail, ontvangen van bezoek), beleidsmedewerkers van het secretariaat in hun werkzaamheden ondersteund, de papieren en elektronische archieven van het Bosschap op orde gehouden, en de informatiebijeenkomsten in voor- en najaar logistiek georganiseerd. Ook werd het Bedrijfschappencontact vanuit het secretariaat van het Bosschap in 2011 administratief ondersteund.

In 2011 werd een belangrijke efficiëntieslag gemaakt door de meeste vergaderstukken voortaan digitaal te gaan versturen.

Professionaliseren archief

In 2011 werd een beoordelings- en selectielijst voor het papieren archief opgesteld ten behoeve van het op orde brengen en professionaliseren van het archief van het Bosschap. Hiervoor werd advies ingewonnen bij het Nationaal Archief.

4.13 Financiële administratie regulier

- *Doel: het voeren van de financiële administratie van het secretariaat en het bestuur van het Bosschap*
- *Activiteiten: salarisadministratie verzorgen in samenwerking met PBO-dienstverlening, vacatiegeldenregeling uitvoeren, inkomende en uitgaande facturen behandelen, beheren bankrekeningen (inclusief kasbeheer), opstellen financiële managementinformatie, opstellen jaarrekening en balans 2010, opstellen begroting 2012, contractenbeheer*

Financiële administratie

De financiële administratie stelde in 2011 financiële managementinformatie, jaarrekening en balans 2010, en begroting 2012 op. Ook voerde de financiële administratie de vacatiegeldenregeling voor bestuur en commissies uit, behandelde inkomende en uitgaande facturen, beheerde de bankrekeningen (inclusief kasbeheer), en was verantwoordelijk voor het contractenbeheer. De salarisadministratie werd in samenwerking met PBO-dienstverlening verzorgd.

4.14 Debiteurenbeheer

- *Doel: het verkleinen van het aantal debiteuren van het Bosschap*
- *Activiteiten: bewaken debiteuren, versturen aanmaningen, bellen wanbetalers en opstellen dwangbevelen*

Debiteurenbeheer

Ook in 2011 vond een gedegen controle op wanbetalingen plaats, werden zo nodig aanmaningen verstuurd, wanbetalers opgebeld, en werden vier dwangbevelen verzonden.

4.15 Werkprocessen administratieve ondersteuning regulier

- *Doel: optimaliseren administratieve ondersteuning door het ontwikkelen en onderhouden van werkbeschrijvingen en werkprocessen voor de administratieve ondersteuning*
- *Activiteit: AO handboek herzien*

Herziening handboek AO

De geplande herziening van het bestaande Handboek Administratieve Ondersteuning is ook in 2011 tussen wal en schip geraakt, vooral ten gevolge van de vele extra werkzaamheden in het kader van het nieuwe registratiesysteem en ongeplande PBO-aangelegenheden (zie 4.6). De herziening is nu voor 2012 gepland, waarbij ook de bij de registratie van natuur behorende protocollen en aspecten worden meegenomen.

4.16 ICT ondersteuning

- *Doel: het optimaal laten functioneren van de automatiseringssystemen en het netwerk*
- *Activiteit: overgang naar office 2007*

Overgang naar office 2007

Door de vele extra werkzaamheden ten gevolge van de discussies rond het voortbestaan van de PBO is de overstap naar office 2007 en het volgen van de daarbij behorende cursussen doorgeschoven naar een later tijdstip.

4.17 Personeel- en organisatie werkzaamheden regulier

- *Doel: het soepel laten verlopen van personele aangelegenheden*
- *Activiteiten: in orde maken en verzorgen personeelsdossiers, bijhouden ziektekosten- en pensioenadministratie, verzorgen ziektemeldingen en eventueel begeleiden re-integratie trajecten, voeren van functioneringsgesprekken*

Personeelszaken

In 2011 werden alle personeelsdossiers op orde gehouden, de ziektekosten- en pensioenadministratie bijgehouden en de ziektemeldingen verzorgd. Hierbij wordt ondersteuning verkregen vanuit het Hoofdproductschap Akkerbouw.

De ziekteverzuimcijfers lagen in 2011 onder die van 2010. Er behoefden geen re-integratietrajecten te worden uitgevoerd.

Jaar: 2011	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kwartaal ziekteverzuimcijfer < 1 jaar exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (gemiddeld aantal ziektedagen per werknemer)	0,64	0,58	0,46	1,10

Compacte organisatie

Het secretariaat van het Bosschap wordt gevormd door een kleine werkorganisatie die is opgedeeld in een ondersteunende groep die vooral administratieve en financiële werkzaamheden verricht en de registratie van eigenaren van bos en natuur verzorgt, en een beleidsmatige groep. Door de compacte omvang en de simpele organisatie zijn de managementlijnen kort. Er bestaan nauwelijks geïnstitutionaliseerde interne overlegcircuits.

Op maandagmorgen vindt algemeen werkoverleg plaats voor de beleidsmedewerkers die dan aanwezig zijn. Voorts vindt vier keer per jaar planningsoverleg met de beleidsmedewerkers plaats, waarvan een in de vorm van een extern gehouden "Bosdag". De ondersteunende medewerkers overleggen elke twee tot drie weken. Al het overige overleg is gekoppeld aan inhoudelijke onderwerpen, de daarbij betrokken medewerkers en aan de voortgang van werkzaamheden.

Personeelsbestand

Op 31 december 2011 bestond het totale personeelsbestand uit twaalf medewerkers (8,8 fte) (Bijlage 10). Op 1 januari 2011 waren tien medewerkers (7,7 fte) in dienst van het Bosschap. Het aantal fte's nam daarmee in 2011 toe met 1,1 fte (14%). De toename is voor een deel toe te schrijven aan het uitvoeren van externe opdrachten (groene maatschappelijke stages, project OBN) door medewerkers van het Bosschap.

Personeelsbestand	1-1-2010	31-12-2010	31-12-2011
Beleid	3,6	4,4	5,7
Administratie/registratie/ondersteuning	2,7	3,3	3,1
Totaal	6,3	7,7	8,8

Op 1 maart 2011 trad Annika van Dijk in tijdelijke dienst voor het dossier groene maatschappelijke stages, per 1 december ging zij daarnaast het dossier biomassa trekken. Stephan Moed kwam per 1 mei 2011 in tijdelijke dienst ter versterking van de administratie en ging uit dienst op 31/12/11.

In 2011 was een medewerkster met zwangerschapsverlof en aanvullend bijzonder verlof. Deze persoon is voor 50% vervangen via een parttime opdracht van 1 januari tot eind juni 2011 door Joke Winkelman (Winkelman Natuurlijk!).

Urenverantwoording en Jaarplan 2011

In 2011 werden door alle medewerkers uren geschreven op basis van de vier ook in dit jaarverslag onderscheiden aandachtsvelden en hoofdactiviteiten.

Totaal overzicht per aandachtsveld	Dagen Gepland	Dagen Actueel
1. Juiste randvoorwaarden voor beheer	445	504
2. Veilig en professioneel werkklimaat	156	203
3. Gezonde bedrijfseconomische basis	42	136
4. Communicatie, registratie en administratie	711	1041
Totaal	1354	1884

Het verschil tussen geplande en actuele dagen wordt deels veroorzaakt door niet in de planning opgenomen uren voor een aantal PBO zaken, voor maatschappelijke stages en voor biomassa. Daarnaast was er in 2011 sprake van extra (overwerk)uren ten gevolge van een hoge werkdruk, welke vooral het gevolg was van niet geplande extra inzet rond de politieke discussie rond het voortbestaan van de PBO en de in het kabinetsbesluit opgenomen bezuinigingen op natuur.

Functioneringsgesprekken

In het najaar van 2011 zijn door de secretaris van het Bosschap met alle medewerkers van het Bosschap functioneringsgesprekken gevoerd. De secretaris had een functioneringsgesprek met een delegatie uit het Dagelijks Bestuur.

Personeelsuitjes en teamdagen

Op 10 januari vond een "Bosdag" (brainstorm beleidsmedewerkers over uitvoering werkplan 2011) plaats. Op 9 juni vond het jaarlijkse personeelsuitje plaats in Utrecht. 12 juli werd een gezamenlijk afscheidsdiner gehouden voor de plaatsvervangster van de medewerkster die met zwangerschapsverlof was. Op 2 september vond een gezamenlijke lunch, middagprogramma en diner in Utrecht plaats in verband met het 25-jarige ambtsjubileum van Ad Bouma op 1 juli. Op 22 december volgde een gezamenlijke eindejaarsborrel.

4.18 Cursussen en trainingen volgen (coachen)

- *Doel: het op niveau houden en het uitbreiden van kennis en vaardigheden van werknemers*
- *Activiteiten: cursussen, trainingen, intervisie*

Intervisie

Alle vaste medewerkers namen op 4 januari en 4 oktober deel aan een door Hein Griffioen (Griffioen organisatieadvies) georganiseerd intervisietraject, dat in 2010 een aanvang nam. Een belangrijk aspect betrof het bespreekbaar maken van de werkdruk en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen daarvoor. Dit traject werd op 4 oktober geëvalueerd en afgerond met een set nieuwe afspraken.

Interne coaching

Voor een secretariaatsmedewerkster is een interne coaching opgezet.

Bedrijfshulpverlening (BHV)

Twee werknemers volgden een cursus Bedrijfshulpverlening (BHV).

Natuur- en milieueducatie

De medewerkster van het project Betrokken bij Buiten volgde de Thematraining 'Jongeren & NME' van SME Advies en het Programmabureau NME.

Een van de beleidsmedewerksters nam deel aan een *community of practice* rond Natuur en Milieueducatie bedrijfsleven en biodiversiteit, georganiseerd door Agentschap NL.

Ruimtelijke ordening en Wabo

Een werknemer nam op 26 mei deel aan de Kennissessie Wabo welke werd georganiseerd door Arcadis, en op 16 september deel aan de Cursusdag Wro en Wabo van de Federatie Particulier Grondbezit.

Computervaardigheden

Twee secretariaatsmedewerkers volgden de cursus “Word: werken met lange, complexe documenten”.

Aanbestedingen in de publieke sector

Twee medewerkers volgden de cursus “Inkoop en aanbesteding in de publieke sector” bij de Rijksacademie voor Financiën en Economie.

Loopbaanplanning

Een medewerkster volgde een “Quick loopbaanscan”.

Leidinggeven

Een medewerkster volgde de cursus “Oriënteren op leidinggeven”.

C. Financiële verantwoording

Jaarrekening 2011

BOSSCHAP

BOSSCHAP
Princenhof Park 9
Postbus 65
3970 AB Driebergen
tel. 030-6930130
internet: www.bosschap.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	62
Verantwoording van het dagelijks bestuur	63
Inleiding	63
Kostenverloop 2011.	63
Waarderingsgrondslagen.....	71
Balans per 31 december 2011	72
Toelichting op de balans 2011	73
Niet uit de balans blijken de verplichtingen.....	76
Begroting 2011	77
Rekening van baten en lasten 2011	78
Toelichting op de rekening van baten en lasten	79
Rekening van baten en lasten vergelijkende cijfers.....	80
Uitgewerkte rekening van baten en lasten	81
Toelichting op de uitgewerkte rekening van baten en lasten.....	85
Overige gegevens.....	92

Verantwoording van het dagelijks bestuur

Inleiding

Overeenkomstig artikel 124 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie wordt door het dagelijks bestuur rekening en verantwoording afgelegd van het gevoerde kalenderjaar 2011. De begroting van baten en lasten is door het bestuur bij verordening van 30 september 2010 vastgesteld. De begroting 2011 is op 20 december 2010 door de Bestuurskamer van de Sociaal Economische Raad goedgekeurd.

De financiële verslaglegging van het Bosschap bestaat uit de jaarrekening 2011 en het officiële jaar- en verantwoordingsverslag 2011.

De onderhavige jaarrekening 2011 is gebaseerd op de Verordening Financiën bedrijfslichamen 1999 en het Besluit Beleidsregels Bestuurskamer van de Sociaal Economische Raad.

Door in de opstelling de vergelijkingen te maken met de definitieve cijfers van 2010 en de begrote bedragen voor 2011 wordt beoogd een transparant en consistent beeld te geven van de inkomsten en uitgaven van het Bosschap in 2011.

Voor een korte verklaring van de afwijkingen wordt verwezen naar de volgende paragraaf, kostenverloop 2011.

In 2010 is er in de Tweede Kamer een politieke discussie ontstaan over het voortbestaan van de PBO. Dat heeft het Kabinet aanleiding gegeven in oktober 2011 een definitief standpunt in te nemen over de PBO. Kernpunt hierin is dat de schappen kleiner en slagvaardiger moeten worden en zich moeten beperken tot de taken van publiek belang.

In december 2011 is desalniettemin een motie ingediend met als inzet de Wet op de PBO zodanig aan te passen dat de PBO opgeheven kan worden. Deze motie is met tweederde meerderheid aangenomen. Het kabinet moet nog met een reactie op de motie komen maar vast staat wel, ook bij handhaving van het Kabinetstandpunt, dat het Bosschap in zijn huidige vorm zal gaan verdwijnen.

In 2012 zal de reactie van het kabinet op de motie bekend worden en op basis daarvan kan dan meer inzicht komen over de verdere toekomst van het Bosschap.

Kostenverloop 2011

Algemeen

De rekening over 2011 is afgesloten met een voordelig saldo van € 103.781 tegenover een begroot voordelig saldo van € 40.347. Het positieve saldo is toegevoegd aan de continuïteitsreserve van het Bosschap. Deze reserve bedraagt ultimo verslagjaar € 437.582. In de toelichting op de uitgebreide staat van baten en lasten worden per rubriek significante verschillen ten opzichte van de begroting nader toegelicht. Enkele zaken die de grootste verschillen hebben veroorzaakt komen hierna in kort bestek aan de orde.

BATEN

De totale baten van het Bosschap bedroegen in 2011 € 4.297.261.

De grootste verschillen tussen begroting en verantwoording zijn te vinden in de batenrubriek overige baten.

De baten rubrieken zijn:

Omschrijving	Bedrag	Percentage
Heffingen	1.059.012	25
Retributies	-	-
Diensten aan derden	163.450	4

Rente	34.648	1
Vergoeding opgedragen taken	-	-
Niet bestede subsidies	-	-
Overige baten	3.040.151	71
Totaal	4.297.261	100

Heffingen

Uitgangspunt bij de verbreding van het Bosschap naar een Bedrijfschap voor Bos en Natuur is budgettaire neutraliteit bij de heffingen: het totaal aan heffingen voor bos in de oude situatie is gelijk aan het totaal aan heffingen voor bos en natuur. Dat principe is in de heffingsverordeningen uitgewerkt. De toename van heffingen in 2011 wordt volledig veroorzaakt door de actualisering van de registratie in aantal eigenaren en in hectares bos.

In 2011 werd in totaal ruim € 43.000 meer aan heffing ontvangen dan was begroot. In 2011 zijn de effecten van een actualisering van de registratie bij de eigenaren van bos in de aanslagen tot uiting gekomen. Verder is per 1 januari 2011 de registratie van natuur ingevoerd. Dit heeft er toe geleid dat het bosareaal met ca. 10.000 hectare is gestegen, er ruim 200.000 hectare natuur geregistreerd staat en er ca. 200 eigenaren zijn bijgekomen. Daarentegen ligt de opbrengst van de heffingen van de aannemers ca. €2.500 lager dan begroot. De oorzaak hiervan is te wijten aan verschuivingen tussen de omzetklassen als gevolg van de economische crisis.

De gevolgen van de economische crisis worden ook zichtbaar in het debiteurenbeheer. De voorziening voor oninbaarheid is hierdoor licht gestegen, tot ca. € 5.500.

De heffingen die door het Bosschap in 2011 zijn opgelegd aan de geregistreerde ondernemingen, zijn gebaseerd op en vastgesteld aan de hand van het bepaalde in:

- de Verordening Bosschap Algemene Heffing 2011
- de Verordening Bosschap Heffing Subsidies en Bijdragen 2011

Uit deze verordeningen blijkt met betrekking tot de opbouw (tarieven) van de heffingen het volgende.

- Aan degenen die op 1 januari 2011 een onderneming drijven waarin de bosbouw, bosbeheer, natuurbeheer en/of de houtteelt wordt uitgeoefend, wordt een heffing opgelegd van € 3,17 per ha bos en € 0,03 per hectare natuur.
- Aan degenen die op 1 januari 2011 een bosbouwambachtonderneming drijven wordt een heffing opgelegd naar de opgegeven gerealiseerde omzet, ingedeeld in omzetklassen, als volgt:

omzetklasse	hoogte heffing
€ 11.345,- tot € 45.380,-	€ 139,34
€ 45.380,- tot € 113.445,-	€ 272,77
€ 113.445,- tot € 226.890,-	€ 406,47
€ 226.890,- tot € 453.780,-	€ 539,90
€ 453.780,- of meer	€ 673,57

- Naast de heffingen als hierboven aangegeven wordt aan de genoemde ondernemingen een basisheffing opgelegd van € 40 per onderneming.
- Aan de ondernemer die (indirect) lid is van:
 - ♦ de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren
 - ♦ de Algemene Vereniging Inlands Hout
en die over het jaar 2010 de volledige contributie één van die verenigingen heeft betaald (aan te tonen door die vereniging), wordt een aftrek toegestaan van 50% van genoemde contributie op het totaal van de algemene heffing 2011 en tot een maximum van 30% van de heffing subsidies en bijdragen 2011 (beide Bosschap).

Voor meer informatie over het bepaalde in genoemde verordeningen wordt hier volstaan met een verwijzing naar die verordeningen.

Diensten aan derden

De post diensten aan derden wordt gerealiseerd door de inzet van Bosschap-medewerkers door te belasten aan Kennisnetwerk OBN, Colland en de deelnemers van het Bedrijfschappen Contact. In de gehanteerde tarieven zijn salariskosten, huisvestingskosten en bureaunkosten inbegrepen.

Rente

In 2011 is in totaal bijna € 20.000 meer aan rente ontvangen dan begroot. Dit werd veroorzaakt doordat het Bosschap beschikt over een lopende rekening met een rentepercentage dat fors hoger ligt dan de percentages van de spaarrekeningen. Door een zorgvuldig saldobehoor wordt getracht de rentepercentages zo optimaal mogelijk te benutten.

Beleggingen- en vermogensbeleid

In het dagelijks bestuur van het Bosschap is besloten dat het Bosschap elke vorm van speculatief beleggen uitsluit. De reserves worden vanuit een maatschappelijk verantwoord ondernemen principe uitgezet. Verder vindt een spreiding van de inzet van deze reserves plaats over tenminste drie (bank) instellingen.

Het beleggingen- en vermogensbeleid van het Bosschap is vastgelegd in de Verordening Bosschap Beleid Beleggingen en Reserves 2010.

In 2011 zijn de gelden aangehouden in rekening courant en spaarrekeningen bij een drietal in Nederland gevestigde bankinstellingen, welke door de Nederlandsche Bank zijn erkend.

Overige baten

Aan overige baten is in 2011 ruim € 2.526.000 meer ontvangen dan was begroot. Onder de rubriek "overige baten" vallen onder meer de Colland-subsidies en de EL&I-bijdragen (voorheen LNV) die respectievelijk via het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid en het kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) zijn begroot i.c. zijn ontvangen. Daarnaast is in deze post bijdragen opgenomen van € 82.000 van EL&I voor het project Biomassa, € 222.500 van Staatsbosbeheer voor het project Groene Maatschappelijke Stage en € 60.000 van EL&I voor het project Kennis voor Natuur.

In 2011 zijn elf Colland-projecten gerealiseerd op het gebied van arbo & veiligheid (7), arbeidsvoorwaarden & arbeidsvoorziening (4) en onderwijs & scholing (4). Hiermee is driekwart van het begrote bedrag van Activiteitenplan Arbeidsmarktbeleid 2011 uitgevoerd.

De Colland-projecten die in 2011 zijn doorgegaan en afgerond, zijn de volgende:

naam project	gerealiseerde subsidie
Uitvoering pilot-project COMFOR	€ 7.386,33
Aansprakelijkheid en kennis beroepsziekten	€ 6.217,75
Actualisatie 2 ^e reeks arbo-informatiebladen	€ 6.693,75
Deelneming verkiezing leerbedrijf van het jaar	€ 568,00
Voorbereiding, coördinatie en ondersteuning overleg sociale partners	€ 42.898,00
Onderzoek werking geïmpregneerde bedrijfskleding	€ 13.387,50
Organisatie kennisoverdracht veldwerkplaatsen	€ 25.000,00
Presentatie beroepen in bos en natuur	€ 50.000,00
Preventie en terugdringing ziekte van Lyme	€ 11.979,25
Realisatie promotie-activiteiten	€ 9.901,99
Scholingsconsulent in bos en natuur	€ 67.813,24
Uitbreiding/vervolg op pilotproject studentenwerving	€ 50.000,00
Uitvoering controle Erkenningsregeling Bosaannemers	€ 6.000,00

Vacatiegelden divers sociaal overleg	€ 7.200,25
Voorlichting arbeidsvoorwaarden	€ 3.889,00
Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA)	€ 30.320,98
Totaal gerealiseerde subsidie	€ 339.256,04

Met ingang van 2010 is het kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit onder gebracht bij het Bosschap. OBN wordt geheel gefinancierd door het Ministerie van EL&I. Het bedrag dat hiermee gemoeid is bedraagt jaarlijks ruim 2 miljoen euro. Van OBN zijn voor 2011 noch de kosten noch de opbrengsten op de begroting opgenomen. Maar deze zijn wel in de rekening opgenomen. Daarmee zijn de in 2011 ontvangen overige baten hoger dan begroot. Bedacht moet worden, dat de uitgaven daarmee gelijke tred houden.

De OBN-projecten waarvoor in 2011 verplichtingen zijn aangegaan, zijn de volgende:

naam project	aangegane verplichting
OBN-2010-04 Meerwerk project hellingschraallanden 2 ^e fase	€ 40.000,66
OBN-2010-09 Meerwerk project Effecten van maai-beheer op kleine zeggenmoerassen in beekdalen	€ 43.675,38
OBN-2010-11 Minderwerk onderzoek naar hellingbossen 2 ^e fase	-€ 1.215,49
OBN-2011-12 Vergelijkend onderzoek naar effecten van overstroming in broekbossen	€ 79.700,25
OBN-2011-13 Ontwikkeling van droge heischrale graslanden in zandlandschap	€ 199.298,61
OBN-2011-14 Pre-advies paddenstoelen	€ 79.999,00
OBN-2011-15 Vervolgonderzoek suppleties: geochemische effecten naar landsdekkend beeld	€ 85.000,51
OBN-2011-16 Verkenning duindynamiek Westduinen Schouwen	€ 84.980,28
OBN-2011-17 Opslag N in organische stof in kalkrijke en kalkarme duinbodems	€ 190.000,16
OBN-2011-18 Onderzoek naar hellingbossen 3 ^e fase	€ 149.999,50
OBN-2011-19 Zuid Limburgse beekdalen	€ 29.976,10
OBN-2011-20 Natuurontwikkeling op landbouwgronden in het zeekleilandschap	€ 66.640,00
OBN-2011-21 Natuurlijk peilbeheer 2 ^e fase	€ 218.983,80
OBN-2011-22 Herstel kleine ecotopen in de hydrologische gradiënt 2 ^e fase	€ 50.456,00
OBN-2011-23 Alternatieven voor plaggen	€ 198.575,90
OBN-2011-24 Randvoorwaarden voor herstel van kenmerkende en bedreigde soorten	€ 79.997,75
OBN-2011-25 Peilbeheer in zwakgebufferde vennen onder veranderde hydrologie	€ 71.355,97
OBN-2011-26 Hardhoutbossen	€ 89.999,70
OBN-2011-27 Terrestrische fauna in de uiterwaarden	€ 59.457,16
OBN-2011-28 Praktijkproef ontwikkeling heidevegetatie Dwingelderveld	€ 50.000,00
Totaal aangegane verplichting	€ 1.866.811,24

LASTEN

De totale lasten van het Bosschap bedroegen in 2011 € 4.193.480.

De grootste verschillen tussen begroting en verantwoording zijn te vinden in de kostenrubrieken voorzitter/personeelskosten, reis-, verblijf- en representatiekosten, bureaunkosten, vergaderkosten en financiële relaties.

De kosten rubrieken zijn:

Omschrijving	Bedrag	Percentage
Personeelskosten	731.480	17
Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	32.707	1
Huisvestingskosten	53.898	1
Bureaunkosten	156.563	4
Vergaderkosten	228.545	5
Financiële relaties	2.873.423	69
Diensten door derden	116.641	3
Overige lasten	222	0
Totaal	4.193.480	100

Personeelskosten

De personeelskosten zijn bijna € 77.000 hoger uitgevallen. Verschillende aspecten hebben hier een rol bij gespeeld.

Bij de opstelling van de begroting 2011 is een miscalculatie opgetreden in de uitwerking van de onderdelen sociale lasten (ca. € 120.000).

De post extra personeel is zwaarder belast door extra vervanging wegens zwangerschap en extra inzet op dossiers als Biomassa, Colland en Waterschapslasten (ca. € 15.000).

Daarnaast zijn er aanzienlijk meer werkzaamheden voor derden uitgevoerd waar ook inkomsten tegen over staan. Dat betreft 1,4 fte. Op 31 december 2011 waren er bij het Bosschap 8,8 fte in dienst.

Tot slot is er bij de liquidatie van het pensioenfonds, als gevolg van de overstap naar ABP in 2010, een eenmalige financiële meevaller van ca. €60.000.

Het jaar 2011 is sterk gedomineerd door de discussies en de daarmee verband houdende activiteiten met betrekking tot de toekomst van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Voor de voorzitter van het Bosschap betekent dat de nodige extra inzet, hetgeen mede verband houdt met zijn rol als voorzitter van het Bedrijfschappencontact sinds januari 2011. De "Verordening Bosschap 2010 vergoedingen voorzitter" is daarom dan ook aangepast waarbij de te werken dagdelen zijn verhoogd van 1,25 naar 1,5 dagdeel per week. De hoogte van het bijbehorende honorarium is aangepast van € 14.420 naar € 18.586 (excl. btw) op jaarbasis.

De post overige personeelskosten wijkt af van de begroting door een aan het personeel eenmalig toegekende gratificatie. Tevens is er een teamdag onder leiding van een coach gehouden en heeft één medewerker zijn 25-jarig jubileum gevierd.

Reis, verblijf- en representatiekosten

Deze is ruim € 10.000 hoger uitgevallen dan begroot.

De inschakeling van tijdelijk extra personeel op onderwerpen als OBN, Colland en Maatschappelijke Stages hebben geleid tot extra kosten. Hier staan overigens ook baten tegenover.

Verder is 1 januari 2011 het secretariaat van het Bedrijfschappen Contact bij het Bosschap ondergebracht. Als gevolg van de politieke discussie over de toekomst van het schappenstelsel en de dreigende opheffing van de schappen zijn er veel bijeenkomsten van

het Bedrijfschappen Contact geweest. Zowel de voorzitter van het Bosschap als de secretaris hebben hierdoor extra kosten gemaakt.

Bureaunkosten

Deze post heeft met ruim € 14.000 de begroting overschreden. Dit werd voornamelijk veroorzaakt doordat in 2011 meer mailingen zijn verzonden aan de achterban als gevolg van de discussie over de toekomst van de schappen.

Vergaderkosten

Aan vergaderkosten is in 2011 ruim € 170.000 meer uitgegeven dan was begroot. Dit werd veroorzaakt doordat in de begroting van 2011 geen rekening was gehouden met OBN.

De hoogte van de vacatiegelden voor de leden van het bestuur, de voorzitter en de leden van commissies is vastgelegd in de Verordening Bosschap 2008 Vergoedingen leden bestuur en commissies d.d. 27 november 2008 (in werking getreden per 1 januari 2009). Daarin is vastgelegd, dat genoemde leden voor het bijwonen van vergaderingen per dagdeel waarin wordt vergaderd een vaste vacatievergoeding van € 225,- ontvangen welke jaarlijks wordt geïndexeerd (voor het eerst in 2009). De hoogte van de vergoeding bedraagt voor 2011 € 216,-

De voorzitter van een commissie geniet een extra vergoeding van € 15,- voor elke vergadering die hij voorzit.

Verder voorziet die verordening in een reiskostenvergoeding van € 0,29 per km voor de afstand tussen woonplaats en vergaderplaats (meest gebruikelijke reisroute), en in een vergoeding voor verblijfskosten van € 14,-.

Financiële relaties

De rubriek financiële relaties vertoont een overschrijding van bijna € 2.251.000. In de begroting was geen rekening gehouden met de komst van kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit.

De financiële relaties van het Bosschap zoals vermeld in de jaarrekening 2011 kunnen worden uitgesplitst naar:

- a. subsidies en bijdragen
- b. promotie, informatie en voorlichting
- c. onderzoekskosten
- d. advieskosten sector
- e. uitbesteed werk (incl. controle in kader van Erkenningsregeling Bosaannemers).

In de jaarrekening zelf staan deze financiële relaties – voor zover zij € 50.000 of meer aan lasten uit die relaties bedragen – met naam aangegeven. Het gaat om:

- 1 Stichting DLO Alterra: inzake preadvies paddenstoelen, opslag N in organische stof in kalkrijk en kalkarme duinbodems, natuurontwikkeling op landbouwgronden in het zeekleilandschap en hardhoutbossen
- 2 B-Ware: inzake ontwikkeling van droge heischrale graslanden in zandlandschap en herstel kleine ecotopen in de hydrologische gradiënt 2^e fase
- 3 WUR: inzake onderzoek naar hellingbossen 3^e fase en terrestrische fauna in de uiterwaarden
- 4 Instituut Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica: inzake natuurlijk peilbeheer 2^e fase
- 5 De Vlinderstichting: inzake alternatieven voor plaggen
- 6 KWR Water: inzake effecten van maaibeheer op kleine zeggenmoerassen in beekdal, vergelijkend onderzoek naar effecten van overstrooming in broekbossen en vervolgonderzoek suppleties: geochemische effecten landsdekkend
- 7 Stichting Bargerveen: inzake hellingschraallanden 2^e fase, randvoorwaarden voor herstel van kenmerkende en bedreigde soorten en peilbeheer in zwakgebufferde vennen onder veranderde hydrologie
- 8 Landschapsbeheer Nederland: inzake Groene Maatschappelijke Stage

- 9 YoungWorks: inzake vervolg op pilotproject studentenwerving
- 10 Dienst Landelijk Gebied: inzake Dwingelderveld en begeleiding offertetrajecten
- 11 Deltares: inzake verkenning duindynamiek Westduinen Schouwen
- 12 Aequor Services BV: inzake scholingsconsulent
- 13 Belmaco Consultants: inzake biomassa
- 14 Stichting Erkend Groen: inzake uitvoering controle in kader van Erkenningregeling Bosaannemers, opstellen arbobladen, project Comfor
- 15 Stroom Mediacommunicatie BV: inzake vervolg op pilotproject studentenwerving

In schema, uitgesplitst naar dragende of niet-dragende organisaties:

Nr.	naam organisatie > € 50.000	dragend	niet-dragend	totale subsidie per project
1	St. DLO Alterra		€ 425.423,-	€ 425.423,-
2	B-Ware		€ 250.255,-	€ 250.255,-
3	WUR		€ 229.551,-	€ 229.551,-
4	Inst. Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica		€ 218.984,-	€ 218.984,-
5	Vlinderstichting		€ 206.906,-	€ 206.906,-
6	KWR Water		€ 212.584,-	€ 212.584,-
7	Stichting Bargerveen		€ 194.360,-	€ 194.360,-
8	Landschapsbeheer Nederland		€ 108.837,-	€ 108.837,-
9	YoungWorks		€ 105.513,-	€ 105.513,-
10	Dienst Landelijk Gebied		€ 102.754,-	€ 102.754,-
11	Deltares		€ 84.980,-	€ 84.980,-
12	Aequor Services BV		€ 67.813,-	€ 67.813,-
13	Belmaco Consultants		€ 65.234,-	€ 65.234,-
14	Stichting Erkend Groen		€ 61.967,-	€ 61.967,-
15	Stroom Mediacommunicatie BV		€ 50.510,-	€ 50.510,-

Diensten door derden

De rubriek diensten door derden is met ruim € 6.000 de begroting overschreden. Dit werd veroorzaakt doordat de begrote interne audit Code Goed Bestuur € 4.000 hoger uitviel dan begroot. Daarnaast was er in de begroting geen rekening gehouden met juridisch advies omtrent enkele bezwaarschriften. Verder zijn de accountantskosten € 4.000 hoger uitgevallen door extra advies en controle's.

Daarentegen is er ruim € 5.000 minder besteed aan pr & communicatie.

In de jaarrekening zelf staan deze diensten door derden – voor zover zij meer dan 5% van het totaal aan lasten uit die relaties bedragen – met naam aangegeven. Het gaat om:

- 1 Van Ree Accountants: inzake controle jaarrekening, controle Colland-subsidies en controle OBN
- 2 Postillion Hotel Utrecht: inzake vergadering algemeen bestuur, een voorjaarsbijeenkomst en ronde tafelgesprekken
- 3 Muzus: inzake draagvlakonderzoek
- 4 Mercure Hotel Zwolle: inzake een voor- en najaarsbijeenkomst en een ronde tafelgesprek
- 5 Van Schooten: inzake juridische advisering Bosschap
- 6 Mazars: inzake audit Code Goed Bestuur

Ad 1 Controle van de jaarrekening, controle op de besteding van de gelden van de Stichting Colland Arbeidsmarktbeleid en controle op de besteding van de gelden van kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit

Ad 2 Zaalhuur voor diverse bijeenkomsten

Ad 3 Onderzoek op het gebied van informatievoorziening en ondersteuning van de aangeslotenen ter voorbereiding op het draagvlakonderzoek

- Ad 4 Zaalhuur voor diverse bijeenkomsten
Ad 5 Juridische advisering inzake bezwaarschriften aangesloten
Ad 6 Interne audit met betrekking tot de Code Goed Bestuur

In schema, uitgesplitst naar dragende of niet-dragende organisaties:

Nr.	naam organisatie > 5%	dragend	niet-dragend	totale subsidie per project
1	Van Ree Accountants		€ 11.689,-	€ 11.689,-
2	Postillion Hotel Utrecht		€ 5.866,-	€ 5.866,-
3	Muzus		€ 14.470,-	€ 14.470,-
4	Mercure Hotel Zwolle		€ 5.875,-	€ 5.875,-
5	Van Schooten		€ 7.764,-	€ 7.764,-
6	Mazars		€ 8.517,-	€ 8.517,-

Driebergen, 29 maart 2012

drs. E.H.T.M. Nijpels
 voorzitter

ir. G.J.P. Jansen
 secretaris

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Kennisnetwerk OBN

Alle rechten en verplichtingen van het kennisnetwerk OBN zijn net als voorgaand jaar verwerkt in de jaarrekening van het Boschap. Meerjarige financiële verplichtingen worden geheel in het jaar verantwoord wanneer de verplichting is aangegaan. Toegerekende kosten en opbrengsten worden per jaar verantwoord.

De vergelijkende cijfers 2010 zijn op een aantal plaatsen geherrubriceerd om een betere vergelijking mogelijk te maken.

Waardering van activa en passiva

Algemene waardering

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden geactiveerd tegen verkrijgingsprijs en jaarlijks vermindert met een lineaire afschrijving, rekening houdend met de verwachte economische levensduur en een eventuele restwaarde.

De afschrijvingspercentages, uitgedrukt als % van de verkrijgingsprijs, zijn als volgt:

Inventaris	20 tot 25%
Software	20 tot 25%
Hardware	20 tot 25%

Financiële vaste activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waarbij rekening gehouden wordt met noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Voorraden

De voorraad drukwerk wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waarbij rekening gehouden wordt met noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Vermogen

Continuïteitsreserve

Met ingang van 2010 is een continuïteitsreserve gevormd op basis van de in 2010 opgestelde Verordening Boschap Beleid Beleggingen en Reserves 2010. De continuïteitsreserve bedraagt minimaal 25 à 30 procent van de te begroten lasten op jaarbasis en maximaal 50 à 60 procent van de te begroten lasten op jaarbasis.

Resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans per 31 december 2011

AKTIVA	31-12-2010	31-12-2011
VASTE AKTIVA		
<u>Materiële vaste activa</u>		
Inventaris	10.813	6.802
Software	61.319	65.147
Hardware	6.843	13.202
<u>Financiële vaste activa</u>		
Vorderingen OBN (langlopend)	875.949	986.540
Totaal vaste activa	954.924	1.071.691
VLOTTENDE AKTIVA		
Voorraad drukwerk	4.285	2.051
Debiteuren	10.977	101.809
Vorderingen OBN (kortlopend)	666.552	1.290.135
Diverse vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	127.256	63.740
Liquide middelen	753.951	1.575.241
Totaal vlottende activa	1.563.021	3.032.975
TOTAAL AKTIVA	2.517.944	4.104.666

PASSIVA	31-12-2010	31-12-2011
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	-	-
Bestemmingsreserve - Continuïteitsreserve	333.800	437.582
Totaal eigen vermogen	333.800	437.582
LANGLOPENDE SCHULDEN		
Schulden OBN (langlopend)	875.949	986.540
Totaal langlopende schulden	875.949	986.540
VLOTTENDE PASSIVA		
Nog te betalen posten	165.391	346.362
Schulden OBN (kortlopend)	919.301	1.842.821
Crediteuren	223.504	491.361
Totaal vlottende passiva	1.308.195	2.680.545
TOTAAL PASSIVA	2.517.944	4.104.666

Toelichting op de balans 2011

	31-12-2010	31-12-2011
AKTIVA		
<u>Inventaris</u>		
Aanschafwaarde per 1/1	20.737	22.589
Cumulatieve afschrijving per 1/1	7.329	11.776
Boekwaarde per 1/1	<u>13.408</u>	<u>10.813</u>
Investering boekjaar	1.852	899-
Afschrijving boekjaar	4.447	3.112
Aanschafwaarde per 31/12	22.589	21.690
Cumulatieve afschrijving per 31/12	11.776	14.888
Boekwaarde per 31/12	<u>10.813</u>	<u>6.802</u>
<u>Software</u>		
Aanschafwaarde per 1/1	45.130	79.326
Cumulatieve afschrijving per 1/1	7.652	18.008
Boekwaarde per 1/1	<u>37.478</u>	<u>61.319</u>
Investering boekjaar	34.196	23.388
Afschrijving boekjaar	10.356	19.559
Aanschafwaarde per 31/12	79.326	102.714
Cumulatieve afschrijving per 31/12	18.008	37.566
Boekwaarde per 31/12	<u>61.319</u>	<u>65.147</u>
<u>Hardware</u>		
Aanschafwaarde per 1/1	1.355	7.728
Cumulatieve afschrijving per 1/1	7	885
Boekwaarde per 1/1	<u>1.349</u>	<u>6.843</u>
Investering boekjaar	6.372	10.012
Afschrijving boekjaar	878	3.653
Aanschafwaarde per 31/12	7.728	17.740
Cumulatieve afschrijving per 31/12	885	4.538
Boekwaarde per 31/12	<u>6.843</u>	<u>13.202</u>
<u>Vorderingen OBN (langlopend)</u>		
Saldo per 1/1	-	875.949
Mutaties	875.949	110.590,67
Saldo per 31/12	<u>875.949</u>	<u>986.540</u>
<u>Voorraad drukwerk</u>	4.285	2.051
<u>Debiteuren</u>		
Debiteuren algemeen	-	31.318
Debiteuren algemeen (Nature Fits All)	-	50.000
Debiteuren eigenaren	2.283	11.340
Debiteuren ambachten	13.020	14.018
Dubieuze debiteuren	492	616
Subtotaal debiteuren	<u>15.795</u>	<u>107.292</u>
Voorziening dubieuze debiteuren	4.818-	5.483-
Totaal debiteuren	<u>10.977</u>	<u>101.809</u>

	31-12-2010	31-12-2011
<u>Vorderingen OBN (kortlopend)</u>		
Projecten 2010	666.552	564.328
Projecten 2011	-	725.807
	<u>666.552</u>	<u>1.290.135</u>
<u>Diverse vorderingen-vooruit betaalde posten</u>		
Personeelsplan	15.746	17.834
Nog te ontvangen OBN	-	-
Nog te ontvangen Colland	56.828	1.427
Bijdrage 2011 veldwerkplaatsen	20.000	-
Campagne Nature Fits All	-	6.022
Voorschotten	15	-
Vooruitbetaalde huur en servicekosten	11.536	11.865
Biomassa fase 2	-	16.400
Evaluatie commissies	5.504	-
Rente boekjaar	8.996	1.923
Overige vorderingen-vooruit betaalde kosten	8.631	8.269
	<u>127.256</u>	<u>63.740</u>
<u>Liquide middelen</u>		
Kas	79	99
Postbank	6.563	7.421
Nederlandse Waterschapsbank	329.714	1.220.662
ASN	100.000	72.585
OBN	317.595	254.108
Colland	-	20.366
	<u>753.951</u>	<u>1.575.241</u>
Totaal aktiva	<u>975.444</u>	<u>4.104.666,27</u>
	31-12-2010	31-12-2011
PASSIVA		
<u>Algemene reserve</u>		
Saldo per 1/1	271.692	-
Overboeking naar continuïteitsreserve	271.692-	-
Mutatie vanuit resultaatbestemming	-	-
Saldo per 31/12	<u>-</u>	<u>-</u>
<u>Continuïteitsreserve</u>		
Saldo per 1/1	-	333.800
Overboeking vanuit algemene reserve	271.692	-
Mutatie vanuit resultaatbestemming	62.109	103.781
Saldo per 31/12	<u>333.800</u>	<u>437.582</u>
<u>Schulden OBN (langlopend)</u>		
Saldo per 1/1	-	875.949
Mutaties	875.949	110.591
Saldo per 31/12	<u>875.949</u>	<u>986.540</u>

	31-12-2010	31-12-2011
<u><i>Nog te betalen posten</i></u>		
Voorzitter/personeelskosten	-	3.246
Af te dragen loonheffing	28.495	36.165
Reservering vakantiegeld	19.539	21.608
Pensioen boekjaar	-	9.245
Nog te betalen Colland	-	112.914
Fonds CAO Bos en natuur	7.159	3.548
Borg sleutels	70	70
Reservering draagvlakonderzoek	40.000	51.670
Te ontvangen facturen: financiële relaties	63.330	95.477,84
Te ontvangen facturen: diensten door derden	6.000	8.958,82
Te ontvangen facturen: bureaunkosten	798	3.460,44
	<u>165.391</u>	<u>346.362</u>
<u><i>Schulden OBN (kortlopend)</i></u>		
Projecten 2010 (verplichtingen)	666.552	564.328
Projecten 2011 (verplichtingen)	-	725.807
Projecten (vooruitontvangen gelden EL&I)	82.244	254.055
Te ontv. facturen OBN: onderzoeksprojecten	51.250	230.917,63
Te ontv. facturen OBN: vacatiegelden	13.050	3.150,00
Te ontv. facturen OBN: vergoedingen adviesce	55.014	10.083,02
Te ontv. facturen OBN: kosten gemaakt door d	51.191	54.480,62
	<u>919.301</u>	<u>1.842.821,29</u>
<u><i>Crediteuren</i></u>		
Crediteuren salarissen	92	403
Crediteuren algemeen	128.560	53.866
Crediteuren OBN	54.270	348.377
Crediteuren Colland	-	23.355
Betalingen onderweg	40.582	65.359
	<u>223.504</u>	<u>491.361</u>
<i>Totaal passiva</i>	<u>2.184.144</u>	<u>4.104.666</u>

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Huur

Pand

Bosschap is een huurcontract aangegaan met Basisfonds Stationslocaties voor het kantoorgebouw aan Princenhof Park 9 te Driebergen met een jaarlast van € 44.824 en een looptijd tot 30 april 2016. De overeenkomst wordt voortgezet voor aansluitende perioden van telkens 5 jaar. De opzegtermijn bedraagt een jaar.

Printers

Bosschap is een huurcontract aangegaan met Sharp voor het gebruik van printers met een jaarlast van € 6.462 en een looptijd tot 1 januari 2016.

Verzekeringen

Ziekteverzuim

Bij de Amersfoortse is een ziekteverzuim no-claim verzekering afgesloten met een jaarlast van ruim € 13.500 per jaar voor het personeel. Jaarlijks vindt een naverrekening plaats. De verzekering heeft een looptijd tot 1 januari 2013 en wordt stilzwijgend steeds voor 3 jaar verlengd.

Begroting 2011

Omschrijving	Totaal	Bestuur	Product en dienst	Arbeid	OBN	Colland
Baten						
1. Heffingen	1.015.800	916.623	97.275	1.902	-	-
2. Retributies	-	-	-	-	-	-
3. Diensten aan derden	158.828	-	-	-	115.930	42.898
4. Rente	15.000	15.000	-	-	-	-
5. Vergoeding opgedragen taken	-	-	-	-	-	-
6. Niet bestede subsidies	-	-	-	-	-	-
8. Overige Baten	513.363	-	74.325	42.898	-	396.140
Totaal van de baten	1.702.991	931.623	171.600	44.800	115.930	439.038
Lasten						
1. Personeelskosten	647.000	550.527	-	-	96.473	-
2. Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	22.500	22.500	-	-	-	-
3. Huisvestingskosten	57.200	50.699	-	-	6.501	-
4. Bureaukosten	142.106	127.650	1.500	-	12.956	-
5. Vergaderkosten	57.900	20.500	22.100	15.300	-	-
6. Financiële relaties	622.538	8.000	148.000	27.500	-	439.038
7. Diensten door derden	110.400	108.400	-	2.000	-	-
9. Overige lasten	3.000	3.000	-	-	-	-
	1.662.644	891.276	171.600	44.800	115.930	439.038
Saldo:	40.347	40.347	-	-	-	-
Reserves 01/01	333.801	333.801	-	-	-	-
Reserves 31/12	374.148	374.148	-	-	-	-

N.B.: in de hierboven weergegeven begroting zijn een aantal posten anders gepresenteerd t.o.v. de door de SER goedgekeurde begroting om zo een beter vergelijk mogelijk te maken van de baten en lasten.

Rekening van baten en lasten 2011

Omschrijving	Totaal	Bestuur	Product en dienst	Arbeid	OBN	Colland
Baten						
1. Heffingen	1.059.012	836.191	181.545	41.277	-	-
2. Retributies	-	-	-	-	-	-
3. Diensten aan derden	163.450	16.336	-	-	104.216	42.898
4. Rente	34.648	27.185	-	-	7.463	-
5. Vergoeding opgedragen taken	-	-	-	-	-	-
6. Niet bestede subsidies	-	-	-	-	-	-
7. Overige Baten	3.040.151	8.647	256.383	222.572	2.200.169	352.380
Totaal van de baten	4.297.261	888.358	437.927	263.849	2.311.848	395.278
Lasten						
1. Personeelskosten	731.480	363.196	174.038	71.441	87.331	35.474
2. Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	32.707	21.731	7.782	3.194	-	-
3. Huisvestingskosten	53.898	47.506	-	-	6.392	-
4. Bureaukosten	156.563	140.612	-	-	14.713	1.237
5. Vergaderkosten	228.545	33.108	17.265	13.272	164.900	-
6. Financiële relaties	2.873.423	69.219	238.162	175.149	2.038.513	352.380
7. Diensten door derden	116.641	108.981	681	791	-	6.187
8. Overige lasten	222	222	-	-	-	-
Totaal van de lasten	4.193.480	784.577	437.927	263.849	2.311.848	395.278
Saldo:	103.781	103.781	-	-	-	-
Reserves 01/01	333.801	333.801	-	-	-	-
Reserves 31/12	437.582	437.582	-	-	-	-

Toelichting op de rekening van baten en lasten

Algemeen

De verdeling van de lasten over de hoofdfuncties is geschied op basis van de kosten welke aan de verschillende hoofdfuncties zijn toegewezen. De personeelskosten zijn verdeeld op basis van ingeschatte bestede uren aan de diverse projecten.

Met ingang van de jaarrekening 2011 is Colland als extra hoofdfunctie toegevoegd aan de rekening van baten en lasten. Dit om Colland zo inzichtelijk en transparant mogelijk weer te geven in de rekening van baten en lasten.

BATEN

Zie hiervoor de gemaakte opmerkingen op de bladzijden 63 tot en met 66 van deze jaarrekening.

LASTEN

Personeelskosten

De personeelskosten zijn bijna € 77.000 hoger uitgevallen dan begroot. In de begroting is rekening gehouden met 7,5 fte. De uiteindelijke formatie per 31 december 2011 bedroeg 8,8 fte.

Zie verder de gemaakte opmerkingen op de bladzijden 67 tot en met 70 van deze jaarrekening.

Toedeling naar hoofdfuncties

De toedeling van de kosten in de groepen 1 en 2 zijn gebaseerd op het aantal uren dat aan de projecten in de verschillende hoofdfuncties is gewerkt. Vanaf 1 januari 2011 tot 31 december 2011 is er binnen het Bosschap gewerkt met een systeem van tijdregistratie waarbij inzicht is gekregen in de besteding van het aantal uren per project. Op basis daarvan is een indeling gemaakt in het aantal bestede uren per hoofdfunctie. De toedeling in de kostengroepen 3 tot en met 8 zijn gebaseerd op werkelijk gemaakte kosten per project in de diverse hoofdfuncties.

In de begroting was de hierboven genoemde toedeling naar hoofdfuncties niet meegenomen. Hierdoor zijn, voor de heffingen en de personeelskosten, per hoofdfunctie verschillen zichtbaar tussen het begrote bedrag en de realisatie. De verschillen in financiële relaties worden veroorzaakt doordat enkele gesubsidieerde projecten niet zijn doorgegaan.

Rekening van baten en lasten vergelijkende cijfers

Omschrijving	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011
Baten			
1. Heffingen	1.005.507	1.015.800	1.059.012
2. Retributies	0	0	0
3. Diensten aan derden	173.051	158.828	163.450
4. Rente	29.719	15.000	34.648
5. Vergoeding opgedragen taken	0	0	0
6. Niet bestede subsidies	0	0	0
7. Overige Baten	2.438.985	513.363	3.040.151
Totaal van de baten	3.647.262	1.702.991	4.297.261
Lasten			
1. Personeelskosten	678.902	647.000	731.480
2. Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	12.486	22.500	32.707
3. Huisvestingskosten	57.287	57.200	53.898
4. Bureaukosten	113.317	142.106	156.563
5. Vergaderkosten	165.178	57.900	228.545
6. Financiële relaties	2.449.711	622.538	2.873.423
7. Diensten door derden	108.104	110.400	116.641
8. Overige lasten	168	3.000	222
	3.585.153	1.662.644	4.193.480
Totaal van de lasten	3.585.153	1.662.644	4.193.480
Saldo:	62.109	40.347	103.781
Reserves 01/01	271.692	333.801	333.801
Reserves 31/12	333.801	374.148	437.582

Uitgewerkte rekening van baten en lasten

Omschrijving	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011
Baten			
1. Heffingen			
a. Algemene heffing			
- Heffing eigenaren	945.298	952.500	995.617
- Aftrek NVBE contributie (Schilthuis aftrek)	57.721-	58.000-	49.112-
- Heffing aannemers	84.152	87.000	85.424
- Aftrek AVIH contributie (Schilthuis aftrek)	12.267-	13.000-	13.742-
b. Heffing subsidies en bijdragen			
- Heffing eigenaren	43.420	44.000	45.084
- Heffing aannemers	3.052	3.300	3.127
c. Heffingscorrectie voorgaande jaren			
- Heffing eigenaren	4.280		1.287-
- Heffing aannemers	113		616-
d. Voorziening oninbaar			
- Eigenaren	2.842-		4.341-
- Aannemers	1.976-		1.142-
	1.005.507	1.015.800	1.059.012
2. Retributies	-	-	-
3. Diensten aan derden			
a. OBN	141.758	115.930	104.216
b. Colland	31.293	42.898	42.898
c. Overige	-	-	16.336
	173.051	158.828	163.450
4. Rente			
a. Rekening courant	18.269	3.000	25.265
b. Spaarrekening	6.711	12.000	1.920
c. OBN	4.739	-	7.463
	29.719	15.000	34.648
5. Vergoeding opgedragen taken	-	-	-
6. Niet bestede subsidies	-	-	-
7. Overige Baten			
a. Bestuur	922	-	14.504
b. Bosbouwambachten:			
- Erbo bijdrage	67.060	72.325	71.919
- Erbo inschrijfgeld	-	2.000	2.500
- Overige baten	30.233	-	398.679
c. Subsidies fonds Colland Arbeidsmarktbeleid			
- Aannemerij Bos en Natuur	8.000	29.303	13.386
- Arbeidsomstandigheden	20.453	58.006	38.278
- Arbeidsvoorwaarden	25.958	28.882	11.089
- Onderwijs en scholing	108.375	85.347	98.134
- Arbeidsmarktbeleid	-	237.500	135.470
- Arbeidsmarktbeleid (bijdrage door derden)	-	-	56.022

Omschrijving	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011
d. OBN			
- bijdragen EL&I	2.177.984	-	2.133.147
- bijdragen EL&I (aanvullend)	-	-	28.149
- bijdragen derden	-	-	38.873
	2.438.985	513.363	3.040.151
Totaal van de baten	3.647.262	1.702.991	4.297.261
Lasten			
1. Personeelskosten			
a. Voorzitter (vaste vergoeding)	16.493	17.500	22.117
b. Salarissen en bijslagen	412.456	478.000	514.006
c. Sociale verzekeringspremies	47.646	46.500	61.442
d1. Pensioenpremies	88.748	55.000	80.472
d2. Afrekening pensioenpremies oude jaren	-	-	39.831-
e. Trainingen, congressen e.d.	7.872	15.000	4.452
f. Ziekteverzuimverzekering	11.898	15.000	13.534
g. Overige personeelskosten	21.261	10.000	37.437
h. Inhuur tijdelijk personeel	89.021	10.000	37.850
	695.396	647.000	731.480
2. Reis-, Verblijf- en Representatiekosten			
a. Voorzitter reis-, verblijf en representatiekst	1.117	7.500	8.521
c. Reis- en verblijfkosten personeel	8.674	15.000	18.315
c. Representatiekosten	3.812	-	5.871
	13.603	22.500	32.707
3. Huisvestingskosten			
a. Huur gebouw	33.915	34.500	34.455
b. Servicekosten	14.302	12.500	10.995
c. Electra, gas, water	-	-	-
d. Schoonhouden gebouw	7.188	7.200	7.211
e. Belastingen	497	-	155
f. Overige huisvestingskosten	1.384	3.000	1.082
	57.287	57.200	53.898
4. Bureaukosten			
a. Telefoon en internet	8.679	13.609	11.670
b. Porti	20.000	9.405	24.943
c. Verzekering	-	-	-
d. Drukwerk/kantoorbenodigdheden	8.270	12.835	10.997
d1. Drukwerk ErBo	-	1.660	-
e. Boeken/Tijdschriften	2.617	5.809	1.910
f. Kopieer- en printkosten	14.284	16.597	14.229
g. Inventaris	4.687	-	4.622
h. Overige	3.867	7.192	4.600
i1. Automatisering (netwerk)	11.266	10.073	14.508
i2. Automatisering (software)	23.384	37.505	35.542
i3. Automatisering (hardware)	3.635	24.624	27.714
i4. Automatisering (overige)	2.648	2.798	1.606
j. OBN	9.979		4.219

Omschrijving	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011
5. Vergaderkosten			
a. Zaalhuur			
- Bestuur	4.869	2.500	4.944
- Aannemerij bos en natuur	-	500	149
- Terreinbeheer	1.397	1.400	2.061
- Water	1.080	1.200	1.576
- Onderzoek	60	-	-
- Arbeidsvoorwaarden	1.410	600	1.190
- Onderwijs en scholing	-	200	1.019
- Arbeidsomstandigheden	474	600	446
b. Vacatiegelden Bestuur en commissieleden			
- Bestuur	11.986	18.000	14.151
- Aannemerij bos en natuur	2.677	3.600	3.061
- Terreinbeheer	12.309	10.600	7.951
- Water	2.847	4.800	2.468
- Onderzoek	-	-	-
- Arbeidsvoorwaarden	13.035	9.700	16.867
- Onderwijs & Scholing	1.318	1.000	1.639
- Arbeidsomstandigheden	4.540	3.200	6.124
c. OBN			
- Vergoedingen voorzitters	37.145	-	69.558
- Vergoedingen secretarissen	38.097	-	58.847
- Vacatievergoedingen DT's	13.050	-	30.900
- Werkbudget DT's	1.275	-	5.595
	147.567	57.900	228.545
6. Financiële relaties			
a. Subsidies en bijdragen	22.850	25.500	26.461
b. Promotie, informatie en voorlichting	129.965	261.705	573.134
c. Onderzoekskosten	2.067.158	161.882	1.937.283
d. Advieskosten sector	6.661	7.386	63.332
e. Uitbesteed werk (incl. veldcontrole)	223.077	166.065	273.214
	2.449.711	622.538	2.873.423
Financiële relaties > € 50.000			
	Dragend	Niet dragend	Totaal
St. DLO Alterra		425.423	425.423
B-Ware		250.255	250.255
WUR		229.551	229.551
Inst. Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica		218.984	218.984
KWR Water		212.584	212.584
Vlinderstichting		206.906	206.906
Stichting Bargerveen		194.360	194.360
Landschapsbeheer Nederland		108.837	108.837
YoungWorks		105.513	105.513
Dienst Landelijk Gebied		102.754	102.754
Deltares		84.980	84.980
Aequor Services BV		67.813	67.813
Belmaco Consultants		65.234	65.234
Stichting Erkend Groen		61.967	61.967
Stroom Mediacommunicatie BV		50.510	50.510
Diversen < € 50.000		487.754	487.754
	-	2.873.423	2.873.423

Omschrijving	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011
7. Diensten door derden			
a. Accountant	9.309	7.000	11.689
b. Pr & communicatie	45.498	52.500	47.217
c1. Onderzoekskosten	13.333	20.000	20.000
c2. Advieskosten	31.529	17.000	29.398
d. Bijdragen PBO	6.055	8.000	5.956
e. Registratie	-	3.500	-
f. Tuchtrect	2.380	2.400	2.380
g. Overige diensten door derden	-		0
	108.104	110.400	116.641
8. Overige lasten	168	3.000	222
	168	3.000	222
Totaal van de lasten	3.585.153	1.662.644	4.193.480
Saldo baten en lasten	62.109	40.347	103.781

Toelichting op de uitgewerkte rekening van baten en lasten

Algemeen

Voor zover hierna niet nader toegelicht verwijzen wij naar de algemene toelichting op de bladzijden 63 tot en met 66.

1. Heffingen

Uitgangspunt bij de verbreding van het Bosschap naar een Bedrijfschap voor Bos en Natuur is budgettaire neutraliteit bij de heffingen: het totaal aan heffingen voor bos in de oude situatie is gelijk aan het totaal aan heffingen voor bos en natuur. Dat principe is in de heffingsverordeningen uitgewerkt. De toename van heffingen in 2011 wordt volledig veroorzaakt door de actualisering van de registratie in aantal eigenaren en in hectares bos.

Deze post betreft de ontvangen heffingen en is gebaseerd op een variant van het kasstelsel waarbij rekening is gehouden met de daadwerkelijke ontvangen inkomsten uit heffingen. De te verwachten ontvangsten aan heffingen in de toekomst zijn in deze post meegenomen onder aftrek van een bedrag aan oninbaar.

De heffing vond plaats overeenkomstig de verordeningen:

- Verordening algemene heffing Bosschap 2011, goedgekeurd in de vergadering van het bestuur van 30 september 2010 en goedgekeurd door de bestuurskamer van de SER op 25 november 2010.
- Verordening heffing subsidies en bijdragen Bosschap 2011, goedgekeurd in de vergadering van het bestuur van 30 september 2010 en goedgekeurd door de bestuurskamer van de SER op 25 november 2010.

In 2011 werd in totaal ruim € 43.000 meer aan heffing ontvangen dan was begroot. In 2011 zijn de effecten van een actualisering van de registratie bij de eigenaren van bos in de aanslagen tot uiting gekomen. Verder is per 1 januari 2011 de registratie van natuur ingevoerd. Dit heeft er toe geleid dat het bosareaal met ca. 10.000 hectare is gestegen, er ruim 200.000 hectare natuur geregistreerd staat en er ca. 200 eigenaren zijn bijgekomen. Daarentegen ligt de opbrengst van de heffingen van de aannemers ca. €2.500 lager dan begroot. De oorzaak hiervan is te wijten aan verschuivingen tussen de omzetklassen als gevolg van de economische crisis.

De gevolgen van de economische crisis worden ook zichtbaar in het debiteurenbeheer. De voorziening voor oninbaarheid is hierdoor licht gestegen, tot ca. €5.500.

Opgelegde heffing in 2011

Eigenaren

	aantal eigenaren	basisheffing	aantal ha	totaalbedrag
Basisheffing	1.957	40,00		78.280
Eigenarenheffing per ha bos		3,17	300.951	954.015
Eigenarenheffing per ha natuur		0,03	200.496	6.015
Schilthuisaftrek				-49.112
				989.198

Aannemers

	Aantal aannemers	Alge- meen	Subsidies en bijdragen	Basis- heffing	Bedrag subsidies Bijdragen	Totaal- bedrag (excl subs en bijdr.)
Omzet minder dan € 11.345	100					
Omzet € 11.345 - € 45.380	67	133,86	5,48	40,00	367	8.969
Omzet € 45.380 - € 113.445	80	261,89	10,88	40,00	870	20.951
Omzet € 113.445 - € 226.890	36	390,12	16,35	40,00	589	14.044
Omzet € 226.890 - € 453.780	21	518,15	21,75	40,00	457	10.881

Omzet € 453.780 en meer	31	646,34	27,23	40,00	844	20.037
					3.127	74.882
Schilthuis aftrek						-13.742
	335					73.667

3. Diensten aan derden

De post diensten aan derden wordt gerealiseerd door de inzet van Bosschap-medewerkers door te belasten aan Kennisnetwerk OBN, Colland en de deelnemers van het Bedrijfschappen Contact. In de gehanteerde tarieven zijn salariskosten, huisvestingskosten en bureaunkosten inbegrepen.

4. Rente

In 2011 is in totaal ruim € 20.000 meer aan rente ontvangen dan begroot. Dit werd veroorzaakt doordat het Bosschap beschikt over een lopende rekening met een rentepercentage dat fors hoger ligt dan de percentages van de spaarrekeningen. Daarnaast is de liquiditeit de laatste jaren sterk verbeterd. Getracht wordt het saldo op de spaarrekeningen gedurende het jaar zo laag mogelijk te houden. Het overschot staat op een goed renderende rekening.

7. Overige baten

Aan overige baten is in 2011 ruim € 2.526.000 meer ontvangen dan was begroot. Onder de rubriek "overige baten" vallen onder meer de Colland-subsidies en de EL&I-bijdragen (voorheen LNV) die respectievelijk via het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid en het kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) zijn begroot i.c. zijn ontvangen. Daarnaast is in deze post bijdragen opgenomen van € 82.000 van EL&I voor het project Biomassa, € 222.500 van Staatsbosbeheer voor het project Groene Maatschappelijke Stage en € 60.000 van EL&I voor het project Kennis voor Natuur.

In 2011 zijn elf Colland-projecten gerealiseerd op het gebied van arbo & veiligheid (7), arbeidsvoorwaarden & arbeidsvoorziening (4) en onderwijs & scholing (4). Hiermee is driekwart van het begrote bedrag van Activiteitenplan Arbeidsmarktbeleid 2011 uitgevoerd.

De Colland-projecten die in 2011 zijn doorgegaan en afgerond, zijn de volgende:

naam project	gerealiseerde subsidie
Uitvoering pilot-project COMFOR	€ 7.386,33
Aansprakelijkheid en kennis beroepsziekten	€ 6.217,75
Actualisatie 2 ^e reeks arbo-informatiebladen	€ 6.693,75
Deelneming verkiezing leerbedrijf van het jaar	€ 568,00
Vorbereiding, coördinatie en ondersteuning overleg sociale partners	€ 42.898,00
Onderzoek werking geïmpregneerde bedrijfskleding	€ 13.387,50
Organisatie kennisoverdracht veldwerkplaatsen	€ 25.000,00
Presentatie beroepen in bos en natuur	€ 50.000,00
Preventie en terugdringing ziekte van Lyme	€ 11.979,25
Realisatie promotie-activiteiten	€ 9.901,99
Scholingsconsulent in bos en natuur	€ 67.813,24
Uitbreiding/vervolg op pilotproject studentenwerving	€ 50.000,00
Uitvoering controle Erkenningregeling Bosaannemers	€ 6.000,00
Vacatiegelden divers sociaal overleg	€ 7.200,25
Voorlichting arbeidsvoorwaarden	€ 3.889,00
Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA)	€ 30.320,98
Totaal gerealiseerde subsidie	€ 339.256,04

Het kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit wordt geheel gefinancierd door het Ministerie van EL&I. Het bedrag dat hiermee gemoeid is bedraagt jaarlijks ruim 2 miljoen euro.

Van OBN zijn voor 2011 noch de kosten noch de opbrengsten op de begroting opgenomen. Maar deze zijn wel in de rekening opgenomen. Daarmee zijn de in 2011 ontvangen overige baten hoger dan begroot. Bedacht moet worden, dat de uitgaven daarmee gelijke tred houden.

De OBN-projecten waarvoor in 2011 verplichtingen zijn aangegaan, zijn de volgende:

naam project	aangegane verplichting
OBN-2010-04 Meerwerk project hellingschraallanden 2 ^e fase	€ 40.000,66
OBN-2010-09 Meerwerk project Effecten van maaibeheer op kleine zeggenmoerassen in beekdalen	€ 43.675,38
OBN-2010-11 Minderwerk onderzoek naar hellingbossen 2 ^e fase	-€ 1.215,49
OBN-2011-12 Vergelijkend onderzoek naar effecten van overstroming in broekbossen	€ 79.700,25
OBN-2011-13 Ontwikkeling van droge heischrale graslanden in zandlandschap	€ 199.298,61
OBN-2011-14 Preadvies paddenstoelen	€ 79.999,00
OBN-2011-15 Vervolgonderzoek suppleties: geochemische effecten naar landsdekkend beeld	€ 85.000,51
OBN-2011-16 Verkenning duindynamiek Westduinen Schouwen	€ 84.980,28
OBN-2011-17 Opslag N in organische stof in kalkrijke en kalkarme duinbodems	€ 190.000,16
OBN-2011-18 Onderzoek naar hellingbossen 3 ^e fase	€ 149.999,50
OBN-2011-19 Zuid Limburgse beekdalen	€ 29.976,10
OBN-2011-20 Natuurontwikkeling op landbouwgronden in het zeekleilandschap	€ 66.640,00
OBN-2011-21 Natuurlijk peilbeheer 2 ^e fase	€ 218.983,80
OBN-2011-22 Herstel kleine ecotopen in de hydrologische gradiënt 2 ^e fase	€ 50.456,00
OBN-2011-23 Alternatieven voor plaggen	€ 198.575,90
OBN-2011-24 Randvoorwaarden voor herstel van kenmerkende en bedreigde soorten	€ 79.997,75
OBN-2011-25 Peilbeheer in zwakgebufferde vennen onder veranderde hydrologie	€ 71.355,97
OBN-2011-26 Hardhoutbossen	€ 89.999,70
OBN-2011-27 Terrestrische fauna in de uiterwaarden	€ 59.457,16
OBN-2011-28 Praktijkproef ontwikkeling heidevegetatie Dwingelderveld	€ 50.000,00
Totaal aangegane verplichting	€ 1.866.811,24

LASTEN

1. Personeelskosten

1.a Voorzitter

Het jaar 2011 is sterk gedomineerd door de discussies en de daarmee verband houdende activiteiten met betrekking tot de toekomst van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Voor de voorzitter van het Boschap betekent dat de nodige extra inzet, hetgeen mede verband houdt met zijn rol als voorzitter van het Bedrijfschappencontact sinds januari 2011. De "Verordening Boschap 2010 vergoedingen voorzitter" is daarom dan ook aangepast waarbij de te werken dagdelen zijn verhoogd van 1,25 naar 1,5 dagdeel per week. De hoogte van het bijbehorende honorarium is aangepast van € 14.420 naar € 18.586 op jaarbasis.

1.b Salarissen en bijslagen

Per 31 december 2011 waren er 12 medewerkers in dienst van het Bosschap, dit komt overeen met 8,8 fte. In de begroting 2011 was rekening gehouden met een formatie van 7,5 fte. Er zijn echter aanzienlijk meer werkzaamheden voor derden uitgevoerd waar ook inkomsten tegenover staan. Dit betreft 1,4 fte.

Het verloop gedurende 2011 was als volgt:

Formatie:

Aantal medewerkers				Aantal fte				Salarisschaal
1/1	Bij	Af	31/12	1/1	Bij	Af	31/12	
1			1	1			1	15
1			1	1			1	13
2			2	1,6			1,6	12
1	2		3	0,8	1,2		2,1	9
2			2	1,5			1,5	8
1			1	0,7			0,7	7
2	1	1	2	1,3	0,4	0,8	0,9	6
10	3	1	12	6,3	1,6	0,8	8,8	

In de begroting is rekening gehouden met een beperkte salarisstijging in de cao. In het najaar van 2011 werd bekend dat de salarissen per 1 april 2011 met 1,7 procent zijn gestegen.

1.c Pensioenpremies

Per 1 januari 2011 is het Pensioenfonds SER en Bedrijfschappen overgenomen door ABP. Aan pensioenpremie is in 2011 aan het pensioenfonds betaald een bedrag van € 108.754, hiervan is € 28.283 ingehouden als pensioenbijdrage bij het personeel. Als gevolg van de liquidatie van het pensioenfonds was er een eenmalige financiële meevaller van ca. € 60.000.

2. Reis-, verblijf- en representatiekosten

Deze is ruim € 10.000 hoger uitgevallen dan begroot. Per 1 januari 2011 valt het secretariaat van het Bedrijfschappen Contact onder het Bosschap. Als gevolg van de politieke discussie over de toekomst van het schappenstelsel en de dreigende opheffing van de schappen zijn er veel bijeenkomsten van het Bedrijfschappen Contact geweest. Zowel de voorzitter van het Bosschap als de secretaris hebben hierdoor veel reiskosten gemaakt.

4. Bureaunkosten

Deze is met ruim € 14.000 de begroting overschreden. Dit werd veroorzaakt doordat in 2011 meer mailingen werden verzonden aan de achterban als gevolg van de discussie over de toekomst van de schappen.

5. Vergaderkosten

Aan vergaderkosten is in 2011 ruim € 170.000 meer uitgegeven dan was begroot. Dit werd veroorzaakt doordat in de begroting van 2011 geen rekening was gehouden met OBN.

6. Financiële relaties

Financiële relaties groter dan € 50.000:

Nr.	naam organisatie > € 50.000	dragend	niet-dragend	totale subsidie per project
1	St. DLO Alterra		€ 425.423,-	€ 425.423,-
2	B-Ware		€ 250.255,-	€ 250.255,-
3	WUR		€ 229.551,-	€ 229.551,-
4	Inst. Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica		€ 218.984,-	€ 218.984,-

5	Vlinderstichting		€ 206.906,-	€ 206.906,-
6	KWR Water		€ 212.584,-	€ 212.584,-
7	Stichting Bargerveen		€ 194.360,-	€ 194.360,-
8	Landschapsbeheer Nederland		€ 108.837,-	€ 108.837,-
9	YoungWorks		€ 105.513,-	€ 105.513,-
10	Dienst Landelijk Gebied		€ 102.754,-	€ 102.754,-
11	Deltares		€ 84.980,-	€ 84.980,-
12	Aequor Services BV		€ 67.813,-	€ 67.813,-
13	Belmaco Consultants		€ 65.234,-	€ 65.234,-
14	Stichting Erkend Groen		€ 61.967,-	€ 67.967,-
15	Stroom Mediacommunicatie BV		€ 50.510,-	€ 50.510,-

De kosten onder financiële relaties die vallen onder de rubrieken OBN en Colland worden volledig betaald vanuit respectievelijk bijdragen van het ministerie van EL&I en Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid.

6.a Subsidies en bijdragen

Door het Bosschap worden subsidies en bijdragen verstrekt op het gebied van onderzoek, voorlichting en opleiding in het algemeen belang van het bos- en natuurbeheer. De maatregelen dragen bij aan de verdere ontwikkeling in deze sector en kunnen niet door de individuele bedrijven worden geïnitieerd of gefinancierd. De resultaten van deze activiteiten worden gepubliceerd in de daarvoor in aanmerking komende vakbladen en/of worden op verzoek van belangstellenden beschikbaar gesteld; alle belanghebbenden kunnen dan ook van de resultaten profiteren. Subsidiering of het toekennen van bijdragen aan activiteiten waarbij geen algemeen belang aan de orde is, wordt niet als een verantwoordelijkheid voor het Bosschap gezien. Voorts dient hierbij aangetekend te worden dat alle voorgedragen activiteiten worden beoordeeld aan de hand van de zgn. PBO-toets: is er sprake van een gemeenschappelijk belang, is er sprake van een complementaire activiteit, dus aanvullend en/of versterkend, en voorziet de activiteit in een duidelijke behoefte, dus vraag gestuurd. Daarmee is voldaan aan het gestelde in artikel 4.1, lid 1 van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer SER.

Het verlenen van een subsidie of een bijdrage uit de publieke middelen acht het bestuur nodig en verantwoord wanneer het om of mede om een collectief belang van het bos- en natuurbeheer gaat waaraan alle bedrijfstakgenoten behoren bij te dragen. Door van alle ondernemers een bijdrage te vragen kunnen de financiële lasten per onderneming relatief laag gehouden worden.

Wat betreft de belangrijkste subsidie het volgende. De subsidie aan het LEI dient voor het jaarlijkse onderzoek naar de beheerlasten in het bos- en natuurbeheer.

De opzet en de resultaten van het onderzoek worden besproken in de begeleidingsgroep, georganiseerd door het Bosschap. Het LEI brengt jaarlijks een rapportage uit en verzorgt de publiciteit rondom het uitkomen van deze rapportage.

Er zijn geen bestuursleden van het Bosschap die ook bestuurslid zijn van een door het Bosschap gesubsidieerde organisatie.

6.b Promotie, informatie en voorlichting

Deze heeft met circa € 311.500 de begroting overschreden. Dit werd onder meer veroorzaakt door kosten van OBN ter hoogte van ruim € 97.500 die niet begroting waren opgenomen. Daarnaast hebben een tweetal projecten van Colland het aangevraagde subsidiebudget met € 50.000 overschreden. Tevens was er niet voorzien in het project "Betrokken bij buiten" dat oorspronkelijk uitgevoerd werd door Staatsbosbeheer maar dat per maart 2011 onder supervisie van het Bosschap werd uitgevoerd. De kosten van € 141.500 werden volledig opgevangen door een subsidie die via Staatsbosbeheer werd ontvangen. Ook het project "Kennis voor natuur" was niet opgenomen op de begroting. Voor deze kosten is ook een *subsidie ontvangen.

6.c Onderzoekskosten

Deze post is ruim € 1.810.000 hoger uitgevallen dan begroot. Deze overschrijding werd met name veroorzaakt door de onderzoeksprojecten van OBN voor een bedrag van € 1.866.811. Daarnaast is het Colland-project "Onderzoek en ondersteuning bevordering instroom BBL niet uitgevoerd.

6.d Advieskosten sector

Onder deze post was één project van Colland begroot. Dit project is ook uitgevoerd. In de loop van 2011 is hier nog een Colland-project bijgekomen. Verder was er geen rekening gehouden met het opzetten van proefprocessen rond de waterschapsheffingen voor natuur. De hiermee gepaard gaande juridische kosten bedroegen ruim € 43.800.

6.e Uitbesteed werk

Deze post is ruim € 107.000 hoger uitgevallen dan begroot. Op de begroting was geen rekening gehouden met het project biomassa. De kosten ad € 65.000 worden gedragen door een subsidie van het ministerie van EL&I. Van het project "Betrokken bij buiten" ruim € 13.500 op deze post geboekt i.v.m. de uitbesteding van een aantal werkzaamheden. Ook het Colland-project "Ondersteuning overleg sociale partners" was niet begroot. Het gaat hier om een bedrag van € 42.898 welke volledig gefinancierd wordt via het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid. Tot slot zijn de kosten van de scholingsconsulent bijna € 17.500 lager uitgevallen dan begroot. Dit project is gefinancierd door het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid.

7. Diensten door derden

Diensten door derden groter dan 5% van € 116.641:

	Dragende organisaties	Niet-dragende	totaal 2010
Van Ree; controle jaarrekening, controle Colland-subsidies en controle OBN		€ 11.689,-	€ 11.689,-
Postillion Hotel Utrecht; zaalhuur		€ 5.866,-	€ 5.866,-
Muzus; draagvlakonderzoek		€ 14.470,-	€ 14.470,-
Mercure Hotel Zwolle; zaalhuur		€ 5.875,-	€ 5.875,-
Van Schooten; juridische advisering		€ 7.764,-	€ 7.764,-
Mazars; audit Code Goed Bestuur		€ 8.517,-	€ 8.517,-
Diversen < 5%		€ 62.460,-	€ 62.460,-
			€ 116.641,-

7.a Accountant

Door extra advies en controle's zijn deze kosten ruim € 4.500 hoger uitgevallen dan begroot.

7.b Pr & communicatie

Deze post is ruim € 5.000 lager uitgevallen dan begroot. Voor de registratie van natuur was € 6.000 begroot, van dit bedrag is echter maar € 1.000 gebruikt. De pr & communicatie omtrent de activiteiten beleidscyclus zijn niet doorgegaan. Het hiervoor begrote bedrag is gebruikt voor communicatie naar de aangeslotenen inzake de toekomst van het Bosschap.

7.c Advies- en onderzoekskosten organisatie

Aan advieskosten is ruim € 12.000 meer besteed dan begroot. Dit werd veroorzaakt doordat de begrote interne audit Code Goed Bestuur € 4.000 hoger uitviel dan begroot. Daarnaast was er in de begroting geen rekening gehouden met juridisch advies omtrent enkele bezwaarschriften.

7.d Bijdragen PBO

In 2011 zijn er aan verschillende organisaties binnen de PBO bijdragen betaald.

De onder deze kostenpost geboekte bijdragen betreffen de bijdrage aan werkgeversvereniging (€ 3.601), de bijdrage aan het werkgelegenheidsfonds (€ 817) en de kosten van het Bedrijfschappen Contact (€ 1.538).

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van het Bosschap

Bijgesloten samengevatte jaarrekening bestaande uit de samengevatte balans per 31 december 2011 en de samengevatte rekening van baten en lasten zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van het Bosschap per 31 december 2011. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 7 maart 2012. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 7 maart 2012.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de van toepassing zijnde grondslagen voor financiële verslaggeving. Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van het Bosschap.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2011 van het Bosschap.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van het Bosschap per 31 december 2011 en in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2011 van het Bosschap.

Doorn, 7 maart 2012

Van Ree Accountants en Belastingadviseurs BV

w.g.

G.P. de Ronde
Registeraccountant

Besluit van het Bosschap tot vaststelling van het bedrag der baten en lasten over het jaar 2011.

Het Bestuur van het Bosschap:

Gelet op artikel 124, derde lid van de Wet op de bedrijfsorganisatie;

Besluit:

Artikel 1

De rekening van baten en lasten van het Bosschap over 2011 is als volgt:

Omschrijving	Totaal	Bestuur	Product en dienst	Arbeid	OBN	Colland
Baten						
1. Heffingen	1.059.012	836.191	181.545	41.277	-	-
2. Retributies	-	-	-	-	-	-
3. Diensten aan derden	163.450	16.336	-	-	104.216	42.898
4. Rente	34.648	27.185	-	-	7.463	-
5. Vergoeding opgedragen taken	-	-	-	-	-	-
6. Niet bestede subsidies	-	-	-	-	-	-
7. Overige Baten	3.040.151	8.647	256.383	222.572	2.200.169	352.380
Totaal van de baten	4.297.261	888.358	437.927	263.849	2.311.848	395.278
Lasten						
1. Personeelskosten	731.480	363.196	174.038	71.441	87.331	35.474
2. Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	32.707	21.731	7.782	3.194	-	-
3. Huisvestingskosten	53.898	47.506	-	-	6.392	-
4. Bureaukosten	156.563	140.612	-	-	14.713	1.237
5. Vergaderkosten	228.545	33.108	17.265	13.272	164.900	-
6. Financiële relaties	2.873.423	69.219	238.162	175.149	2.038.513	352.380
7. Diensten door derden	116.641	108.981	681	791	-	6.187
8. Overige lasten	222	222	-	-	-	-
Totaal van de lasten	4.193.480	784.577	437.927	263.849	2.311.848	395.278
Saldo:	103.781	103.781	-	-	-	-
Reserves 01/01	333.801	333.801	-	-	-	-
Reserves 31/12	437.582	437.582	-	-	-	-

Artikel 2

Dit besluit wordt aangehaald als Besluit rekening baten en lasten Bosschap 2011.

Driebergen, 29 maart 2012

drs. E.H.T.M. Nijpels
voorzitter

ir. G.J.P. Jansen
secretaris

Gebeurtenissen na balansdatum

In 2012 zal het Kabinet duidelijkheid geven op de in december 2011 aangenomen motie om te komen tot opheffing van de schappen. Met dat gegeven zal vervolgens gewerkt gaan worden aan de verdere toekomst van het Bosschap onder meer via de invulling van de begroting voor 2013 en verder. Het treffen van voorzieningen zoals conform Richtlijn B10 van de richtlijnen jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen (artikel 33 Vfb 2011) kan dan ook aan de orde komen.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Gegevens Bosschap

Bosschap - bedrijfsschap voor bos en natuur

Het Bosschap is ingesteld op 17 februari 1954

Bezoekadres Bosschap:

Princenhof Park 9
3972 NG Driebergen

Postadres Bosschap:

Postbus 65
3970 AB Driebergen

Bereikbaarheid Bosschap:

Tel. 030 – 6930130
Fax 030 – 6933621
E-mail: algemeen@bosschap.nl
Internet: www.bosschap.nl

Bijlage 2. De visie van het Bosschap

In de meerjarenstrategie Bosschap 2010 – 2014 is de visie van het Bosschap verwoord in het streefbeeld zoals het Bosschap voor zichzelf voorziet voor 2014:

“In 2014 is het Bosschap hét platform in Nederland voor allerlei onderwerpen die te maken hebben met het beheren van bos en natuur in Nederland. Het Bosschap organiseert de ontmoeting tussen eigenaren, bosaannemers en werknemers en de ontmoeting tussen deze partijen en betrokken overheden, onderzoekers en marktpartijen. Het Bosschap richt zich in het bijzonder op discussies spelende op het nationale niveau. Maar het Bosschap heeft ook voldoende ontwikkelde antennes in Europa en in de regio's waardoor het Bosschap in kan blijven spelen op het vinden van oplossingen voor actuele vraagstukken van belang voor het beheer van bos en natuur.”

Het Bosschap ziet als kerntaak de verantwoordelijkheid voor het organiseren van en ondersteunen van:

- het bundelen van kennis en partijen betrokken bij bos- en natuurbeheer;
- het actief in kaart brengen van gemeenschappelijke vraagstukken bij aangeslotenen;
- het resultaatgericht bijdragen aan een structurele oplossing voor deze vraagstukken.

Daarmee is het Bosschap een platform voor eigenaren van bos en natuur en voor bosaannemers die elkaar daar ontmoeten, van klein tot groot. Het Bosschap organiseert de ontmoeting: zowel intern tussen alle aangeslotenen (werkgevers en werknemers) als extern met andere partijen en marktpartijen.

Bijlage 3. Aanwezigheid bij symposia, congressen, evenementen en overlegstructuren in 2011

Dit overzicht betreft aanwezigheid van medewerkers van het secretariaat van het Bosschap (exclusief interne bijeenkomsten – deze staan vermeld in de hoofdtekst). *: *presentatie door Bosschap*.

Symposia, congressen, evenementen, workshops

25 jan	NOT-beurs (Nationale onderwijs tentoonstelling)- bezoek stand Boomfeestdag
27 jan	Symposium over biomassa, provincie Gelderland *
28 jan	Studiekring Koninklijke Bosbouwvereniging, thema boswet
9 feb	Bossenoverleg IUCN - inbreng agendapunt Jaar van de Bossen)
9 feb	Persexkursie natuurbrand, Veluwe
10 maart	Inspiratiebijeenkomst Jaar van de Bossen -Kasteel Groeneveld *
17 maart	Opheffingsbijeenkomst bond van boomkwekers
19 maart	Deelname aan Vrijwilligersweekend NL Doet,
23 maart	Nationale Boomfeestdag, Venlo *
25 maart	Jubileumbijeenkomst Van den Nagel Bosexploitatie, Elspeet
8 april	Startbijeenkomst NPnL en opheffing SNL
26 april	Bijeenkomst Koninklijke Nederlandse Hippische Sportbond
30 maart	Conferentie Maatschappelijke Stage, Amersfoort
15 april	Algemene ledenvergadering KNBV, Apeldoorn
15 april	Jubileum Helicon Bosbouwtechnische School, Apeldoorn
07 april	VNG-Congres, Ulf
3 mei	Workshop analyse oorzaak natuurbranden, Harskamp
11 mei	Symposium natuurbranden, Nederlandse Raad voor Veiligheid *
12 mei	Symposium faunafonds in het kader van wisseling voorzitter
20 mei	Regiobijeenkomst Bosgroep Zuid
26 mei	Kennissessie Wabo, Arcadis
7/8 juni	Stand Bosschap op Beurs VNG-jaarcongres, Doetinchem
6 jun	Workshop certificering in kader subsidieregeling SNL *
6 jun	Bijwonen werkbezoek minister Opstelten (V&J) en deelname in paneldiscussie natuurbranden
8 juni	VNG congres in Doetinchem
10 jun	Symposium recreatierijden en terreinbeheer Koninklijke Nederlandse Hippische Sportbond
21 juni	Symposium 50 jaar Kuinderbos, Staatsbosbeheer, Bant
5 jul	Voorlichtingsbijeenkomst IPO over certificering en SNL, Apeldoorn *
8 juli	Opening zomerprogramma Radio Kootwijk
07 sept	Jubileum brancheorganisatie CUMELA, Rotterdam
16 sept	Algemene ledenvergadering Vereniging van Houttelers, Wildervank
15 sept	Bijeenkomst Stagemakelaars van Movisie, Werkendam
15 sept	Platform Kwaliteit van de Natuur van de 12 provinciale milieufederaties *
19 sept	Symposium Bestrijding invasieve uitheemse plantensoorten (Probos), Renkum
22 sept	Bijeenkomst Stagemakelaars van Movisie, Utrecht
26 sep	Symposium biomassa & energieteelt (met terreinbezoek), Flevoland
29 sept	Bijeenkomst Stagemakelaars van Movisie, Groningen
29 sept	Jubileum arbo-preventie organisatie Stigas, Ede
30 sept	Beheerdersdag en informatiemarkt Unie van Bosgroepen, Middachten *
5 okt	Symposium en bijeenkomst sectie overheden van de NVBE, Bergeijck *
6 okt	Bijeenkomst Stagemakelaars van Movisie, Arnhem
12 okt	Veldwerkplaats Natuurvriendelijke oevers
12 okt	Startconferentie natuurbranden in Noord-Holland
13 okt	Symposium Landschapsbeheer Nederland, Arnhem
25 okt	Workshop over PBO stelsel, Universiteit van Utrecht
28 okt	Symposium 20 jaar Unie van Bosgroepen
5 nov	Dag over werken in natuur, Leersum *
9 nov	Regioconferentie Omgevingswet, ministerie I&M
10 nov	Bestuurlijke conferentie natuurbranden – Park de Hoge Veluwe
11 nov	Algemene ledenvergadering KNBV, Hilvarenbeek
17 nov	Jubileum Landschap Noord-Holland, Alkmaar
23 nov	Symposium Nieuwe beheermanagementsysteem van terreinbeheerders, Radio Kootwijk *

25 nov	Congres Natuurwaarden verzilveren, Van Hall-Larenstein & Helicon Velp
1 dec	Algemene ledenvergadering Algemene Vereniging voor Inlands Hout (AVIH), Beesd
7 dec	Bosdag WUR/VHL, Wageningen
13 dec	Nationale Bossenconferentie, Schiedam *

Externe commissies, overlegstructuren

13 jan	Werkgevers Vereniging PBO, pensioen-infobijeenkomst te Den Haag
19 jan	Overleg Groenketen invulling jaar van het bos
20 jan	Bijeenkomst Bedrijfschappen Contact met SER te Wassenaar
25 jan	Werkveldadviescommissie Opleiding Bos- en natuurbeheer WUR
1 feb	Bedrijfseenheid / Sectorcommissie Aequor te Ede
16 feb	Aequor; brainstorming over "ondernemen" te Ede
2 maart	Projectgroep Maatschappelijke Groene Stages te Driebergen
22 maart	Overleg van het Kennisnetwerk Deltaprogramma
25 maart	CRNV-vergadering, Hoge Veluwe
29 maart	Bedrijfseenheid / Sectorcommissie Aequor te Ede
29 maart	Begeleidingscommissie Europees project bosbeheer en klimaatverandering, Rheden
31 maart	Landelijke Kerngroep Natuurbranden, Driebergen
5 apr	Bestuurlijk overleg Bosschap met Unie van Waterschappen over nieuw heffingenstelsel
5 apr	Werkveldadviescommissie Opleiding BNB van Van Hall Larenstein
9 apr	Overleg Werkgroep Bos en Hout Benelux/ Brussel
19 apr	Voorjaarsoverleg met EL&I over OBN
11 mei	Bestuurlijk overleg met opvolger Bond van boomkwekers
11 mei	Overleg Bosschap – LTO Vakgroep Bomen en Vaste Planten
23 mei	Werkgevers Vereniging PBO, Den Haag
7 juni	Landelijke Kerngroep Natuurbranden, Driebergen
10 juni	CRNV-vergadering, Hoge Veluwe
22 jun	Bestuurlijk overleg met staatsecretaris EL&I
23 jun	Overleg met Groene Kenniscoöperatie, samenwerking in groene kennisnetwerken in relatie met onderwijs
4 juli	Overleg met STOWA over samenwerking met OBN
9 aug	Overleg met EL&I over OBN en nieuwe Wet natuur
10 aug	Landelijke Kerngroep Natuurbranden
25 aug	Overleg met IPO
30 aug	Overleg Bond van Boomkwekers en bestuur Bosschap over aanpak registratie rassenlijst
19 sep	Bijeenkomst Landelijke Kerngroep Natuurbranden
4 okt	Bedrijfseenheid / Sectorcommissie Aequor, Ede
5 okt	Landelijke Kerngroep Natuurbranden
20 okt	Overleg met directie IPO over verdere relatie Bosschap-IPO
20 okt	Colland-bijeenkomst, Bunnik
27 okt	Bijeenkomst Sectorcommissies Aequor, Ede
Nov	Drie bijeenkomsten Productschap Tuinbouw en Bosschap: Hout zoekt Tuinder.
2 nov	Bossenoverleg IUCN
10 nov	Landelijk Boswet Overleg
11 nov	Commissie Risicobeheersing natuurbrand Veluwe (CRNV)
17 nov	Najaarsoverleg met EL&I over OBN
21 nov	Overleg met SBB en NM over onderzoekaansturing EL&I
22 nov	Bedrijfseenheid / Sectorcommissie Aequor, Ede
23 nov	Hoorzitting Tweede Kamer over bezuinigingen natuur *
28 nov	Landelijke Kerngroep Natuurbranden
1 dec	Overleg met IPO
6 dec	Colland-bijeenkomst, Bunnik

Bijlage 4. Overzicht artikelen, rapporten en brochures in 2011

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste (mede) door medewerkers van het secretariaat van het Bosschap tot stand gekomen publicaties opgenomen. Voortgangsberichten, notulen van vergaderingen, notities en korte berichten, waaronder websiteteksten en teksten voor diverse nieuwsbrieven, zijn hierin niet vermeld.

Nieuwsbrieven, mededelingen, brochures en praktijkadviezen zijn te downloaden vanaf www.boschap.nl; OBN gerelateerde publicaties vanaf www.natuurkennis.nl.

Artikelen in tijdschriften

- Serie artikelen in Vakblad voor Bos, Natuur en Landschap, zie onder *.

Media

- NOS Journaal en Radio 1: interviews over essentaksterfte
- Radio Maarssen: interview over Jaar van het bos
- Persexcursie Natuurbrand Veluwe (samen met VNOG en CRNV), gevolgd door nieuwsitems in diverse landelijke en regionale kranten en op regionale en lokale radio- en televisiezenders.

Jaarverslagen, nieuwsbrieven en mededelingen

- Activiteitenkalender
- Digitaal nieuwsbericht over toekomst Bosschap, oktober 2011
- Erbo-Nieuwsbrief, april 2011
- ErBo-Nieuwsbericht (digitaal), november 2011
- Jaarverslag Bosschap 2010
- Mededeling raam-cao bos en natuur, februari 2011
- Mededeling raam-cao bos en natuur, maart 2011
- Mededeling raam-cao bos en natuur, juli 2011
- Nieuwsbrief Bosschap "Bomen", voorjaar 2011, met daarin opgenomen het Highlight Jaarverslag 2010.
- Nieuwsbrief Bosschap "Bomen", najaar 2011
- Nieuwsbericht voor de ErBo-bedrijven, november 2011
- Raam-cao bos en natuur 2011

Brochures & handleidingen

- Folder Betrokken bij Buiten
- Folder "Het Bosschap, even voorstellen ..."
- Folder "Het Bosschap – factsheet 2011"
- Handleiding Registratie
- Handleiding "Werkingssfeer bosschap – begrip onderneming, voor eigenaren van bos en natuur in Nederland"

Praktijkadviezen

FAQ-sheet essentaksterfte

Geactualiseerde arbo-informatiebladen:

- nr. 14 RI&E en plan van aanpak
- nr. 15 Klimmaterieel en het uitkleden van bomen
- nr. 18 Arbodiensten en de Arbeidsinspectie
- nr. 29 Bedrijfshulpverlening in bos en natuur
- nr. 43 Trillingen en schokbelasting

Herzien Draaiboek storm

Praktijkadvies essentaksterfte

Rapport: Polman, J. 2011. Aansprakelijkheid en kennis over beroepsziekten in bos en natuur. Uitgave Het Bosschap, Driebergen.

OBN

- Boek: Huizenga H.E.A., 2011. Oogst van het landschap van de zandgronden. Cultuurhistorie en bijna vergeten beheertechnieken voor opbrengst van erf en terrein. Uitgave ministerie EL&I.

- Brochures:
 - Riksen, M., L. Sparrius & M. Nijssen, 2011. *Stuifzanden. Advies voor beheer en herstel van stuifzanden.*
 - Stortelder, A. (red.), 2011. *Herstel van beken en beekdalen in Nederland.*
- OBN nieuwsbrieven 2010 (vier stuks; maart, juni, oktober, december)
- OBN-onderzoek rapporten (14 stuks; zie **)
- Krantenartikel "Ruimte voor de rivier pakt goed uit voor de visstand", naar aanleiding van OBN-rapport Morfodynamiek langs de grote rivieren. Nevengeulen in uiterwaarden als kraamkamer voor riviervissen. In De Telegraaf, 3 augustus 2011.

Portals, websites en wiki's

- Beheerdersnetwerken.nl
- Betrokkenbijbuiten.nl
- Bosschap.nl
- Jaarvandebossen.nl
- Mijnbosschap.nl
- Natuurbeheer.nu
- Natuurkennis.nl
- Natuurportal.nl
- Veldwerkplaatsen.nl
- Wikinatuurbeheer.nl
- Wikinatuuronderwijs.nl

Overig

- Strategische notitie Commissie Arbeidsmarktbeleid, 2011
- Stappenplan Betrokken bij Buiten
- Taakanalyse Bosschap in kader van discussie toekomst PBO

***: Bosschap in het Vakblad Natuur Bos Landschap**

Januarinummer:

- Interview met Josef Fanta
- Pagina's van de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging over internationaal jaar van de bossen en de studiekering "Het bos in de Natuurwet"
- Rapport van het LEI "Bedrijfsuitkomsten in de Nederlandse particuliere bosbouw over 2009"

Februarinummer:

- Interview met Gerald Kragt, Leffert Oldenkamp en George Borgman
- Jos Jansen aan het woord bij de stelling "Biomassa uit bos botst met streven naar dood hout"
- Kort artikel "Nieuwe gedragscode bosbeheer"
- Kort artikel "Nederlandse invulling aan internationale jaar van de bossen"

Juninummer:

- Artikel "Rassenlijst Bomen, startpunt bij aanleg van beplanting"

Septemhernummer:

- Artikel over OBN onderzoek "Herstel van zinkflora in het Geuldal: nieuwe inzichten in relatie tot overstromingen"
- Artikel over veldwerkplaatsen "Nostalgie bij de natuurakker"
- Artikel "Hoe om te gaan met essentaksterfte"

Oktobernummer:

- Jacqueline Kraan aan het woord bij de stelling "Vrijwilligers kunnen bezuinigingen makkelijk opvangen"
- Kort artikel over Beheerdersdag, mede georganiseerd door het Bosschap
- Artikel "Stage in de natuur"

Novemhernummer:

- Kort artikel "Sector is meer dan alleen boswachters" over www.naturefitsall.nl
- Kort artikel "Themanummer, Bosdag en Bossenconferentie sluiten Jaar van de Bossen af"
- Artikel over OBN onderzoek "Laagveenherstel: een historisch perspectief"

Decemberthemnummer bos:

- Artikel "Internationaal Jaar van de Bossen in Nederland"

- Jos Jansen aan het woord bij de stelling “Bos moet een eigen plek krijgen in het beleid”
- Artikel “Feiten en cijfers”
- Interview met Dolf van der Weij, voorzitter Commissie Beheer en Bedrijfsvraagstukken Bosschap

**** In 2011 verschenen OBN onderzoeksrapporten**

- Dorenbosch, M., N. van Kessel, J. Kranenbarg, F. Spikmans, W. Verberk & R. Leuven, 2011. *Nevengeulen in uiterwaarden als kraamkamer voor riviervissen*. Rapport 2011/OBN143-RI.
- Nijssen, M., M. Riksen, L. Sparrius, L. Kuiters, A. Kooiman, R. Bijlsma, P. Jungerius, A. van den Burg, H. van Dobben, R. Ketner-Oostra, C. van Swaay, C. van Turnhout & R. de Waal, 2011. *Effectgerichte maatregelen voor het herstel en beheer van stuifzanden*. OBN stuifzandonderzoek 2006-2010. Rapport 2011/OBN144-DZ.
- Aggenbach, C., R. van Diggelen, A. Grootjans, H. van Kleef, L. Lamers & F. Smolders, 2011. *Pilotstudie herstel veenvormende zeggenbegroeiingen in beekdalen*. Rapport 2011/OBN145-BE.
- Bobbink, R., E. Lucassen & J. Roelofs, 2011. *Onderzoek naar herstel en (her)ontwikkeling van zinkvegetaties*. Rapport 2011/OBN146-HE.
- Baaijens, G., P. van der Molen, A. Grootjans, E. Kiestra & A. Lanting, 2011. *Herstel van biodiversiteit en landschapsecologische relaties in het natte zandlandschap*. Landschapsanalyse. Rapport 2011/OBN147-1A-NZ.
- Baaijens, G. & P. van der Molen, 2011. *Herstel van biodiversiteit en landschapsecologische relaties in het natte zandlandschap*. Catalogus Landschapsvormen. Rapport 2011/OBN147-1B-NZ.
- Asmuth, J. von, A. Grootjans & S. van der Schaaf, 2011. *Herstel van biodiversiteit en landschapsecologische relaties in het natte zandlandschap*. Over de dynamiek van peilen en fluxen in vennen en veentjes. Rapport 2011/OBN147-2-NZ.
- Tomassen, H., A. Grootjans & A. Smolders, 2011. *Herstel van biodiversiteit en landschapsecologische relaties in het natte zandlandschap*. Herkomst van CO₂ voor hoogveengroei en basenverzadiging in hoogveentjes. Rapport 2011/OBN147-3-NZ.
- Duinen, G. van, H. van Kleef, M. de Vries & A. van den Burg, 2011. *Herstel van biodiversiteit en landschapsecologische relaties in het natte zandlandschap*. Betekenis van milieugradiënten en waardplantenkwaliteit voor herstel van de fauna van het natte zandlandschap. Rapport 2011/OBN147-4-NZ.
- Aggenbach, C., 2011. *Herstelexperiment voor elzenbroek door bevoeiing met oppervlaktewater in 't Lankheet*. Evaluatie monitoring 2005-2009. Rapport 2011/OBN148-BE.
- Duinen, G. van, H. Tomassen, J. Limpens, F. Smolders, S. van der Schaaf, W. Verberk, D. Groenendijk, M. Wallis de Vries & J. Roelofs, 2011. *Perspectieven voor hoogveenherstel in Nederland*. Samenvatting onderzoek en handleiding hoogveenherstel 1998-2010. Rapport 2011/OBN150-NZ.
- Tomassen, H., A. Smolders, J. Limpens, S. van der Schaaf, G. van Duinen, G. van Wirdum, H. Esselink & J. Roelofs, 2011. *Onderzoek ten behoeve van herstel en beheer van Nederlandse hoogvenen*. Eindrapportage 2^e fase OBN Hoogvenen 2004-2006. Rapport 2011/OBN151-NZ.
- Vogels, J., A. van den Burg, E. Remke & H. Siepel, 2011. *Effectgerichte maatregelen voor het herstel en beheer van faunagemeenschappen van heideterreinen*. Evaluatie en ontwerp van bestaande en nieuwe herstelmaatregelen (2006-2010). Rapport 2011/OBN152-DZ.
- Kemmers, R., S. van Delft, A. Boxman & M. Veerkamp, 2011. *Monitoring proefprojecten plaggen in naaldbos van de arme zandgronden*. Eindrapportage 2011. Rapport 2011/OBN153-DZ.

Bijlage 5. Netwerk Bosschap in 2011

Vanuit bestuur, commissies, werkgroepen en secretariaat en via deelname aan externe overlegverbanden (buiten de aangesloten en bij het Bosschap) is onderstaand netwerk ontstaan:

- *Adviesbureaus en adviesorganisaties:* Assurantie-Adviesbureau A.K.Bakker-Bloem, Belmaco Consultants, Berenschot, Boer & Croon, Bosland Adviesbureau, Brunel Legal, de Communicatievondk, Control Union Certifications, De Baaij Advies, Eelerwoude, Energy Matters, Flanderijn-Ter Weele (incasso), Griffioen Organisatieadvies, Gyrinus Advies, Mazars, Muzus, Nieuwland Advies, Sight Adviseurs, Van Ree Accountants, Van Rijkom, Winkelman Natuurlijk!
- *Automatisering:* Advise Automatisering, BBeyond, Geodan, Herke ICT Group, Intris, Lexter Solutions⁺, SB Datacom, Sharp Electronics Benelux BV
- *Biomassa:* Agentschap NL (Senternovem), Branche Vereniging Organische Reststoffen (BVOR), InnovatieNetwerk, Platform Groene Grondstoffen, Productschap Tuinbouw, Provincie Gelderland, Vereniging Stadswerk, (onderdelen) VNG, regionale samenwerkingsverbanden zoals Knooppunt Arnhem, Nijmegen
- *Bosbescherming en plantsoenvoorziening:* Algemene Inspectiedienst, Naktuinbouw, Nederlandse Bond van Boomkwekers, Plantenziektenkundige Dienst, Raad voor de Plantenrassen
- *Bos- en natuurbrand:* Commissie Risicobeheersing Natuurbranden Veluwe, Landelijke Kerngroep Natuurbranden, Landelijk kwartiermaker interbestuurlijke samenwerking natuurbranden, Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, Ministerie van V&J, Raad voor de Veiligheid, Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
- *Brancheorganisaties:* Algemene Vereniging Inlands Hout, Cumela, Federatie Particulier Grondbezit, LTO, Stadswerk, Stichting Groenkeur, Nederlandse Bond van Boomkwekers, Nederlandse Vereniging van Rentmeesters, Vereniging Hoveniers en Groenvoorziening
- *Groene maatschappelijke stages:* Movisie, CPS, APS, Via Via Zeist, IVN, Codename Future.
- *Houtproductie en houtvoorziening:* Centrum Hout, Overleggroep Houtproductie en Houtvoorziening, Platform Hout in Nederland, Stichting Kringloop Hout, Stichting Probos
- *Natuur en Milieu:* Bomenstichting, Centrum Landbouw en Milieu, FSC, RAVON, SOVON, Stichting Boomfeestdag, Stichting Natuur en Milieu, Vogelbescherming Nederland
- *Onderwijs en scholing:* Aequor, Agrarische Onderwijscentra + AOC-Raad, Colland Arbeidsmarktbeleid, CAH Dronten, Hogeschool van Hall Larenstein, Helicon Opleidingen, Stichting informatie beroepen en studies, Stoas Hogeschool, WUR
- *Onderzoek en kennis:* Alterra, Bureau Arens, Deltaprogramma, Groene Kennis Coöperatie, KRW Watercycle Research Institute, LEI, Onderzoekcentrum B-Ware, Radboud Universiteit Nijmegen, Research voor Beleid, Rijksuniversiteit Groningen, Stichting Bargerveen, STOWA, Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam, Witteveen+Bos.
- *Overheden:* Dienst Landelijk Gebied, ministeries van Defensie, Justitie (Justitie en Veiligheid), LNV en EZ (nu: Economische Zaken, Landbouw en Infrastructuur), SZW, VROM en V&W (nu: Infrastructuur & Milieu); IPO, provincies, VNG
- *PR en Communicatie:* Biga-groep Zeist, De Lynx, Groene Kenniscoöperatie, HolwerdaDeWit, HBG Design BV, MediaCenter Rotterdam, metID, Muzus, Peterink en Partners, Tekst 2000 T2
- *Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie:* Bedrijfschappen Contact (alle bedrijfschappen), Hoofdproductschap Akkerbouw, PBO-Dienstverlening, Pensioenfonds SER en bedrijfschappen, Productschap Tuinbouw, Sociaal-Economische Raad, Werkgeversvereniging PBO
- *Recreatie:* ANWB, Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie, RECRON
- *Ruimtelijke Ordening:* Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting.
- *Sociale Zaken en Arbeidsomstandigheden:* ACTOR, Alles Voor Groene Arbeid, Arbeidsinspectie, Bedrijfstakfondsen, Innovatie en Praktijkcentrum Groene Ruimte, Stichting Erkend Groen, Stichting SAAG (inzake Lyme), Stigas/Commit Arbo, UWV
- *Water:* Dunea, ministerie van I&M, Unie van Waterschappen, waterschappen
- *Werkveld:* Bosgroep Midden Nederland, Bosgroep Noord-Oost Nederland, Bosgroep Zuid Nederland, Dienst Landelijk Gebied, Directie Dienst Regelingen, Instituut voor Agrarisch Recht, Kadaster, Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging, Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, Landschapsbeheer Nederland, LTO-Nederland, Nationaal Groenfonds, Natuurlijk Platteland Nederland, Onderlinge Bossen Verzekering, Organisaties van riettelers, Raad voor het Landelijk Gebied, Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied, Stichting Nationale Boomfeestdag, 't Schoutenhuis, Unie van Bosgroepen, Vereniging Houttelers Noord Nederland, Vereniging Hoveniers & Groenvoorzieners, Vereniging voor Natuurtoezicht Nederland, Vereniging van Oevereigenaren en Gebruikers (Groningen).

Bijlage 6a. Samenstelling bestuur en dagelijks bestuur Bosschap op 31 december 2011 (datum eerste aantreden)

Bestuur

voorzitter
vicevoorzitters

drs. E.H.T.M. Nijpels (m.i.v. 01-07-2008)
W.J.M. Baltussen
A.P.M. Veltman

Benoemd door de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

leden

jhr. ir. W.H.J. de Beaufort (m.i.v. 01-06-2001)

A.P.M. Veltman (m.i.v. 12-12-2002)
drs. C.J. Kalden (m.i.v. 01-09-2010)
ir. J.J. de Graeff (m.i.v. 01-01-2011)

plaatsvervangende leden

ir. A.H. graaf Schimmelpenninck (m.i.v. 01-07-2004)
ir. J. Lub (m.i.v. 01-07-2004)
mw P.M. Sangers (m.i.v. 01-01-2011)
dr. ir. H.H. Bartelink (m.i.v. 01-01-2008)

Benoemd door de Algemene Vereniging Inlands Hout

lid

ing. C. Boon (m.i.v. 15-05-1990)

plaatsvervangend lid

E.G. Borgman (m.i.v. 01-07-2010)

Benoemd door de FNV Bondgenoten

leden

W.J.M. Baltussen (m.i.v. 01-06-2001)
H.F.M. Rampen (m.i.v. 15-12-2006)
A. Roelvink (m.i.v. 15-12-2006)
J.A. Effting (m.i.v. 15-05-2000)

plaatsvervangende leden

Vacature

Benoemd door de CNV BedrijvenBond

leden

mw. N. Bosma (m.i.v. 01-12-2007)
mw. J.H. Kraan (m.i.v. 15-04-2005)

plaatsvervangende leden

A. Bruggeman (m.i.v. 15-04-2005)
R.J. Gijsen (m.i.v. 01-07-2006)

Dagelijks bestuur

voorzitter

drs. E.H.T.M. Nijpels

leden

W.J.M. Baltussen
A.P.M. Veltman
mw. J.H. Kraan
E. G. Borgman

Bijlage 6b. Nevenfuncties (datum opgave) voorzitter en bestuur Bosschap in 2011 (*: plaatsvervanger)

drs.E.H.T.M. Nijpels – zie voor een actueel overzicht op www.bosschap.nl onder organisatie/bestuur (zie ook <http://www.nlingenieurs.nl/over-voorzitter-ed-nijpels>).

W.H.J. de Beaufort (opgave 21-3-2011)

Bezoldigd: lid AB Hoogheemraadschap Rijnlanden
 Onbezoldigd: Voorzitter Gelders Particulier Grondbezit
 Commissaris 't Schoutenhuis bv
 Bestuurder Insingerstichting
 Secretarus Kantoor Kerkelijke Goederen en Kantoor
 Kerkelijke Administraties
 Bestuurder Landgoed Beekzicht BV
 Secretaris Bosch en Rosenthal Stichting
 Bestuurder Landgoed Kolland BV
 Secretaris Stichting Oudemans
 Bestuurder Landgoed Schovenhorst
 Commissaris Landgoed Ringenpoel BV
 Bestuurslid Stichting Landgoed Geijsteren BV
 Lid Maatschappij van Welstand
 Lid Raad van Advies Gelderslandschap en Geldersche
 Kasteelen

ir. A.H. Schimmelpenninck* (opgave 25-3-2011)

Bezoldigd: Rentmeester Stichting Twickel
 Onbezoldigd: Bestuurslid Federatie Particulier Grondbezit
 Bestuurslid Ittersumfonds
 Bestuurslid Stichting Den Haller
 Bestuurslid Stichting Wildenborch

ir. J.J. de Graeff (opgave 5-4-2011)

Bezoldigd: Algemeen directeur Vereniging Natuurmonumenten
 Onbezoldigd: Bestuurslid Stichting Twickel
 Bestuurslid Stichting Kasteel De Haer
 Bestuurslid van Innovatienetwerk Groene Ruimte
 Bestuurslid van de VFI
 Kamerheer van Hare Majesteit de Koningin

dr.ir. H.H. Bartelink* (opgave 21-3-2011)

Bezoldigd: Directeur De 12Landschappen
 Onbezoldigd: Plaatsvervangend bestuurslid Nederlandse Vereniging van
 Boseigenaren
 Plaatsvervangend lid RvT van IUCN
 Bestuurslid Stichting Flora- & faunawetexamens
 Bestuurslid Stichting Vakblad Natuur, Bos, Landschap
 Voorzitter Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging
 Voorzitter Stichting Natuurbeelden
 Lid Werkveld Adviescommissie van opleiding Bos- &
 natuurbeheer, Larenstein
 Bestuurslid Volleybalvereniging Nuovo
 Member of the Council of Eurosite

W.J.M. Baltussen (opgave 18-4-2011)

Bezoldigd: Namens FNV Bondgenoten lid bestuur Alles
 voor de Groene Arbeid

A. Roelvink* (opgave 25-3-2011)

Bezoldigd: Werkzaam bij Bruins & Kwast BV

C. Boon (opgave 21-3-2011)	
Bezoldigd:	Voorzitter Algemene Vereniging Inlands Hout (AVIH) Voorzitter Vereniging Verduurzaamd Hout NL (VHN) Voorzitter PEFC Nederland
E.G. Borgman (opgave 25-3-2011)	
Bezoldigd:	Directeur Borgman Beheer Advies BV
Onbezoldigd:	Secretaris-penningmeester AVIH Directeur Landgoed Quadenoord-Boschbeek BV Kerngroep lid Urban Forestry NL netwerk Adviseur Deventer Bomenstichting Vakadviseur Stichting Open Boek Penningmeester Stichting Biomassalland
M.W.N. Bosma (opgave 21-3-2011)	
Bezoldigd:	Medewerker Vereniging Natuurmonumenten
A. Bruggeman* (opgave 5-4-2011)	
Bezoldigd:	Secretaris Internationaal CNV Vakmensen Gemeenteraadslid Leerdam
Onbezoldigd:	Vicevoorzitter Raad van Toezicht Stenden Hogeschool Vicevoorzitter Bedrijfschap Horeca en Catering Vicevoorzitter Productschap Tuinbouw Bestuurslid Productschap Zuivel Lid RvT NV Schade, Verzekeringsmij WIA in de Metaalnijverheid
J.A. Effting (opgave 21-3-2011)	
Bezoldigd:	Projectmedewerker bij Landschapsbeheer Drenthe
Onbezoldigd:	Lid cao-commissie FNV Bondgenoten Bos en Natuur Lid sectorraad FNV Bondgenoten
H.F.M. Rampen* (opgave 21-3-2011)	
Bezoldigd:	Landschapsecoloog "de Zichtas", bureau voor landschapsecologie
Onbezoldigd:	Bestuurslid St. Behoud IJssellandschap
C.J. Kalden (opgave 12-3-2011)	
Bezoldigd:	Directeur Staatsbosbeheer
Onbezoldigd:	Lid bestuur Stichting Toekomstbeeld der Techniek Lid Raad van Advies Rijkswaterstaat Lid Raad van Advies Nederlandse Kastelenstichting Voorzitter bestuur stichting Weidegang Voorzitter Raad van Advies Environmental Science Group (Wageningen UR) Lid Raad van Toezicht Diergaarde Blijdorp
P.M. Sangers* (opgave 7-7-2011)	
Bezoldigd:	Plaatsvervangend directeur Staatsbosbeheer
Onbezoldigd:	Vicevoorzitter Raad van Toezicht HW Wonen te Oud- Beijerland Lid Kwaliteitsteam Ontwikkelingsbedrijf Vathorst in Amersfoort Lid Raad van Toezicht Landgoed de Reehorst te Driebergen
mw J.H. Kraan (opgave 21-3-2011)	
Bezoldigd:	Vakgroepbestuurder CNV Vakmensen
Onbezoldigd:	Plaatsvervangend lid het Produktschap Pluimvee en Eieren Lid Saplu Lid opleidingsfonds OFP van de pluimvee

R.J. Gijsen* (opgave 25-3-2011)

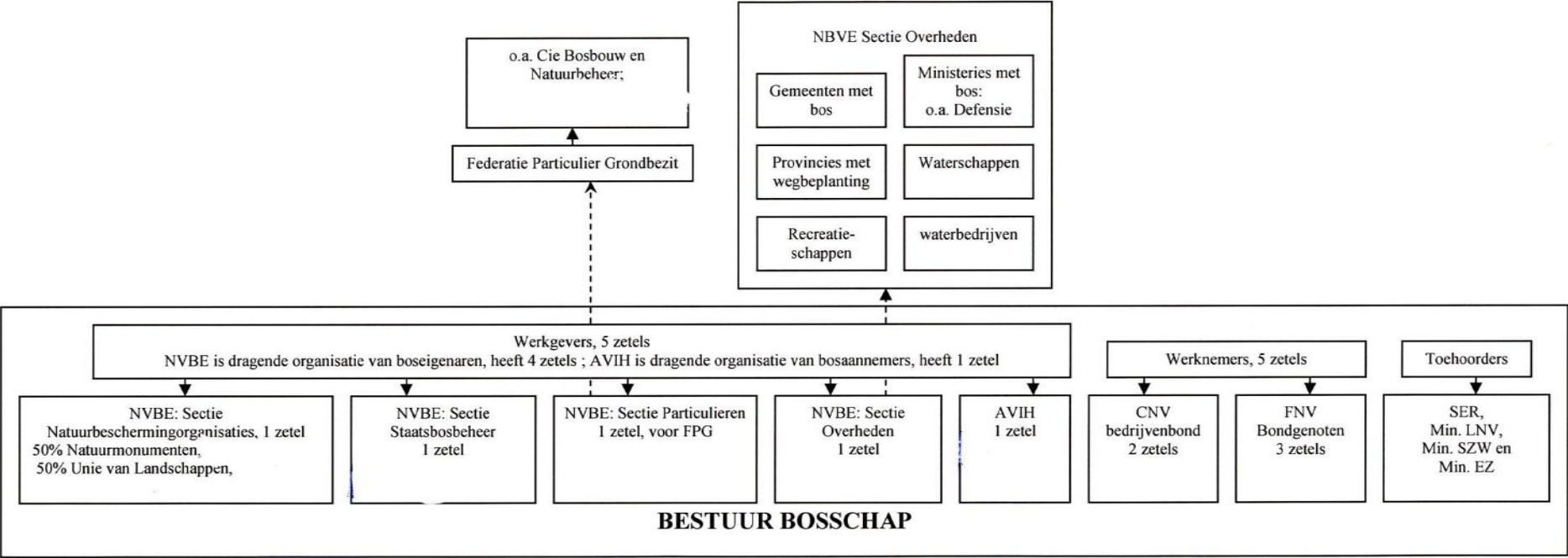
Onbezoldigd: Lid Raad van Commissarissen Actor, Bureau voor
Sectoradvies
Vicevoorzitter Hoofdproductschap Akkerbouw
Vicevoorzitter Productschap Margarine, Vetten en Oliën
Vicevoorzitter Productschap Pluimvee en Eieren
Lid bestuur Productschap Vee en Vlees
Lid sectorcommissie Groenten en Fruit van Productschap
Tuinbouw
Lid commissie Schoenherstellers van het
Hoofdbedrijfschap Ambachten
Voorzitter Commissie subsidies Bedrijfschap Horeca
Plaatsvervangend lid bestuur Productschap Vis

A.P.M. Veltman - zie voor een actueel overzicht op www.someren.nl

ir. J. Lub* (opgave 31-3-2011)

Bezoldigd: Projectleider gemeente Ede
Onbezoldigd: Bestuurslid NVBE – sectie Overheden
Adviseur Stichting Het Luntersche Buurtbosch
Adviseur Stichting Natuurcentrum Veluwe
Adviseur Edense Schaapskudde
Adviseur Stichting Vrienden van het Pinetum de
Dennenhorts

Bijlage 7. Opzet bestuur van het Bosschap in 2011

Bijlage 8. Samenstelling commissies en werkgroepen Bosschap op 31 december 2011

COMMISSIE ARBEIDSMARKTBELEID

voorzitter: R.J. Adelaar (Vereniging Natuurmonumenten)
secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden:

mw. D. van Toorn (Staatsbosbeheer)
mw. A. van den Nagel (AVIH)
mw. J. Jilleba (Vereniging Natuurmonumenten)
mw. A. Bosma (It Fryske Gea)

adviseurs

mw. A. Visser (Helicon Opleidingen)
J. Raggers (Larenstein)
mw. J. Takkebos (AEQUOR)

COMMISSIE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

voorzitter: J.A. Effink (FNV Bondgenoten)
secretaris: ir A.H. Bouma (Bosschap)

leden

M.M. Bouwmeester (AVIH)
mw. J.H. Kraan (CNV Vakmensen)
Mw. W. Roelfsema (Staatsbosbeheer)
A. Roelvink (FNV Bondgenoten)
E. Vogel (Vereniging Natuurmonumenten)

adviseurs

mw. M.C.G. de Groot (Stigas)
ing. C.M. Niemeijer (Alterra)
J.W.M. Polman (IPC Groene Ruimte)

COMMISSIE BEDRIJF, INNOVATIE EN TERREINBEHEER

voorzitter: ir. L.P. Klaassen (Recreatieschappen)
secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij (Bosschap)

leden

E.G. Borman (AVIH)
drs. R.J.A. Pillen (ministerie van Defensie)
A.P.M. Veltman (Sectie overheden van de NVBE)
ir. H.J. Massop (Vereniging Natuurmonumenten)
drs. E.F.H.M. Cousin (VEWIN)
drs. J.T. Starkenburg (FPG)
ir. M.R. Houtzagers (De 12Landschappen)
drs. G.W. Lammers (Staatsbosbeheer)
B. Huisman (Unie van Bosgroepen)
drs. M. Mortier (More Trees Consultancy BV)

COMMISSIE PLANTENZIEKTEN EN PLAGEN

voorzitter: dr H.N. Siebel (NVBE, Sectie NB-organisaties)

secretaris: mw. A. Reichgelt MSc (Bosschap)

leden

H. Tingen (NVBE, Sectie Staatsbosbeheer)
ir. M.F.F.W. Jans (Unie van Bosgroepen)
L. Moraal (Alterra)
ir. M.H.C.G. Steeghs (PD)
R. Lamain (Vereniging Stadswerk)

COMMISSIE SOCIALE ZAKEN

voorzitter: R.J. Gijsen
secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden

R.J. Adelaar (NVBE, Sectie NB-organisaties)
W.J.M. Baltussen (FNV Bondgenoten)
Jhr. ir. A.J.H. de Beaufort (NVBE, Sectie Particulieren)
mw. J.H. Kraan (CNV Vakmensen)
mw. M.R.C.G. Oudejans-v. Aanholt (CNV Vakmensen)
H.M. Pieters (AVIH)
ir. A.J.H. Willems (Landschapsbeheer Nederland)
mw. M. van Egmond (Staatsbosbeheer)
ir. M.J. Glastra (NVBE, sectie NB-organisaties)
M. Grutters (FNV Bondgenoten)

COMMISSIE WATER

voorzitter: ir. H.J. Massop (NVBE, Sectie NB-organisaties)
secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij (Bosschap)

leden

ir. F.Th. Verhagen (Federatie Particulier Grondbezit)
drs. P. Vertegaal (Vereniging Natuurmonumenten)
drs. J. Roos (De 12Landschappen)
drs. C.L.H. Geujen (Vereniging Natuurmonumenten)
mw. M. van Gerven (Staatsbosbeheer)

adviseurs

ir. B. Hermans (Stichting Natuur en Milieu)
ir. W.P.C. Zeeman (Dienst Landelijk Gebied)

COMMISSIE VOOR DE ZAAD- EN PLANTSOENVOORZIENING
--

voorzitter: ing. G.T.M. Grimberg (EL&I)
secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij (Bosschap)

leden

ing. T. Keizers (Bosgroepen-NON)
W.N. van Liere (Naktuinbouw)
L.N.M. van Os (Staatsbosbeheer)
N. Dictus
ir. S.M.G. de Vries (Alterra)
A.P.M. Domen (LTO Nederland)

plaatsvervangende leden

J. Zondervan (Naktuinbouw)

J. Vink (PVM)
dr.ir. J. Buitenveld (Alterra)

ERBO-COMMISSIE

voorzitter: G. Hop (AVIH)

secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden

K. Weijtmans (AVIH)

J.A. Efftink (FNV Bondgenoten)

H.B.R. van den Akker (Vereniging Natuurmonumenten)

M. Bruggemans (Unie van Bosgroepen)

GESCHILLENCOMMISSIE ERKENNINGSREGELING BOSAANNEMERS
--

voorzitter: mr. L.E. Kalff

plv voorzitter: mr. E.M. Groen

secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden

ir. J. Lub (NVBE, namens opdrachtgevers)

ing. P. Swager (AVIH, namens opdrachtnemers)

KLACHTENCOMMISSIE ERKENNINGSREGELING BOSAANNEMERS
--

voorzitter: mr. L.E. Kalff

plv voorzitter: mr. E.M. Groen

secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden

ir. J. Lub (NVBE, namens opdrachtgevers)

ing. P. Swager (AVIH, namens opdrachtnemers)

KLACHTENCOMMISSIE BOSSCHAP

voorzitter: mr. P.C.H. van Schooten

secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden:

A.P.M. Veltman

J.A. Efftink

BEZWAARSCHRIFTENCOMMISSIE BOSSCHAP

voorzitter: mr. P.C.H. van Schooten

secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden:

A.P.M. Veltman

J.A. Efftink

ing. C. Boon

ADVIESCOMMISSIE KENNISNETWERK OBN
--

Voorzitter: ir. G.J.P. Jansen (Bosschap)

Beleidscoördinator: mw. ir. C.Y. Weebers (Bosschap)

Secretaris: A. Reichgelt MSc (Bosschap)

leden

drs. J.G. van Beek (Dienst Landelijk Gebied)

dr. ir. R.M. Bekker (Rijksuniversiteit Groningen)

dr. R. Bobbink (Onderzoekcentrum B-Ware)

F. Eysink (Unie van Bosgroepen)

ing. G.T.M. Grimberg (Ministerie van EL&I - Directie Kennis en Innovatie)
dr. A.P. Grootjans (Rijksuniversiteit Groningen)
dr. A.M.M. van Haperen (Staatsbosbeheer Regio Zuid)
ir. H. Hekhuis (Staatsbosbeheer Regio Zuid)
ing. W.J. Holtland (Staatsbosbeheer)
mw. dr. P.C. de Hullu (Stichting Bargerveen)
dr. A.J.M. Jansen (Unie van Bosgroepen)
mw. dr. A.M. Kooijman (Sciencepark IBET)
dr. L.P.M. Lamers (Radboud Universiteit Nijmegen)
dr. E.J. Lammerts (Staatsbosbeheer Regio Noord)
prof. dr. J.G.M. Roelofs (Radboud Universiteit Nijmegen)
prof. dr. M.G.C. Schouten (Staatsbosbeheer)
dr. ir. J. Schouwenaars (Wetterskip Fryslân)
dr. H.N. Siebel (Vereniging Natuurmonumenten)
prof. dr. H. Siepel (Wageningen Universiteit en Researchcentrum)
prof. dr. K.V. Sýkora (Wageningen Universiteit en Researchcentrum)
dr. B.F. van Tooren (Vereniging Natuurmonumenten)
drs. U. Vegter (Waterschap Hunze & Aa's)
drs. T.J. Verstrael (SOVON Vogelonderzoek Nederland)
drs. H.J. de Vries (It Fryske Gea)

WERKGROEP BOA

voorzitter: mw. V. Aberson (Vereniging Natuurmonumenten)
secretaris: mw. A. Reichgelt MSc (Bosschap)

leden

ir. E.J.M. Aertsen (NVBE)
mr.ir. H.C. Beekhuis (Staatsbosbeheer)
drs. J. Roos (De 12Landschappen)
C.A. Olsthoorn (Groenservice Zuid-Holland)
B.C. Tamminga (Nederlandse Vereniging voor Natuurtoezicht)

WERKGROEP GEDRAGSCODES NATUUR

voorzitter: roulerend
secretaris: mw. ir. C.Y. Weebers (Bosschap)

leden

mr. ir. H.C. Beekhuis (Staatsbosbeheer)
ing. C. Boon (AVIH)
drs. A.J.M. Roozen (Stichting het Geldersch Landschap)
ir. M.F.F.W. Jans (Unie van bosgroepen)
dr. H.N. Siebel (Vereniging Natuurmonumenten)
mr. J.J. Ostendorf (Ministerie van EL&I)
mr. S. M. Hitzert (Ministerie van EL&I)

WERKGROEP GROENE BIOMASSA

voorzitter: roulerend
secretaris ir. G.J.P. Jansen (Bosschap)

leden

ing. C. Boon (AVIH)
ir. M.F.F.W. Jans (Unie van Bosgroepen)
ir. A.J.H. Willems (Landschapsbeheer Nederland)
ir. H.J. Massop (Vereniging Natuurmonumenten)
H. Wanningen (Staatsbosbeheer)
dr. ir E.E. Bolhuis (Belmaco)

WERKGROEP GROENE MAATSCHAPPELIJKE STAGES

Voorzitter en secretaris: A.R. (Annika) van Dijk MSc (Bosschap)

leden

M. Apol (IVN consulentschap Utrecht)
W. Roetemeijer (Landschapsbeheer Nederland)
A. de Beer (Vereniging Natuurmonumenten)
M. Paree (Staatsbosbeheer)
drs. J. Roos (De12Landschappen)

STUURGROEP GROENE MAATSCHAPPELIJKE STAGES

Alle leden van de Commissie Sociale Zaken met als extra lid mw. A.J. Adema

WERKGROEP KENNIS VOOR NATUUR

voorzitter: mw. ir. C.Y. Weebers (Bosschap)
secretaris: ir. P.G.R.P. de Dooij (Bosschap)

leden

ir. E. Aertsen (Federatie Particulier Grondbezit)
mw. N. van der Ploeg (Vereniging Natuurmonumenten)
ir. P.J.H.M. Reuver (ministerie EL&I)
mw. A. van Wijk (Staatsbosbeheer)
drs. J. Roos (de 12Landschappen)
dr. ir. D.J. Stobbelaar (Larenstein)
R.L. Terhürne MSc (Unie van Bosgroepen)
ir. W. Roetemeijer (Landschapsbeheer Nederland)

REDACTIERAAD KENNIS VOOR NATUUR

voorzitter: ir. P.G.R.P. de Dooij (Bosschap)
secretaris: roulerend

leden

ir. E. Aertsen (Federatie Particulier Grondbezit)
mw. N. van der Ploeg (Vereniging Natuurmonumenten)
mw. A. van Wijk (Staatsbosbeheer)
drs. J. Roos (de 12Landschappen)
ir. H. Van den Dool (Larenstein)
ir. R.L. Terhürne (Unie van Bosgroepen)
ir. W. Roetemeijer (Landschapsbeheer Nederland)
ir. R. Van Genderen (Groene Kennis Cooperatie)

WERKGROEP NATUURBRANDEN

voorzitter: A.P.M. Veltman (NVBE)
secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij (Bosschap)

leden

E.G. Borgman (AVIH)
ir. M.F.F.W. Jans (Unie van Bosgroepen)
A. van Kampen (Staatsbosbeheer)
E. Klein Lebbink (Staatsbosbeheer)
E. Nijenhuis (Vereniging Natuurmonumenten)
H. Posthuma (PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland NV)

WERKGROEP SCHOLINGSFONDS

voorzitter: H.F.M. Rampen
secretaris: ir. A.H. Bouma (Bosschap)

leden

mw. J.H. Kraan (CNV Vakmensen)
mw. S.C. van Buuren (Staatsbosbeheer)
mw. A. van den Nagel (AVIH)
mw. J. van Kuyk (Vereniging Natuurmonumenten)

adviseur

B. Schuurman (Helicon Opleidingen)

WERKGROEP WATERSCHAPSHEFFINGEN NATUUR

voorzitter: ir. H.J. Massop (Vereniging Natuurmonumenten)
secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij (Bosschap)

leden

mr.ir. H.C. Beekhuis (Staatsbosbeheer)
P.J.J. Kome
drs. J. Roos (De 12Landschappen)

SECRETARISSENOVERLEG OBN

voorzitter: mw. ir. C.Y. Weebers (Bosschap)
secretaris: A. Reichgelt MSc (Bosschap)

leden

dr. D. Groenendijk
ir. W. Heusden
J. van Roon
Ir. F. van de Zee
Drs. R. de Ridder
C. Geujen
Dr. H. Kleef

Bijlage 9. Overzicht groene geborgde waterschapsbestuurders in 2011

Sk. A. Brouwers	Wetterskip Fryslan
A. Timmerman	Wetterskip Fryslan
H. Hut	Waterschap Noorderzijlvest
drs. P. Vertegaal	Waterschap Hunze en Aa's
G. van den Berg	Waterschap Reest en Wieden
A. Velema	Waterschap Velt en Vecht
mw. B. van Leeuwen	Waterschap Groot Salland
H. Alberts	Waterschap Regge en Dinkel
L. Lamers	Waterschap Rijn en IJssel
G.J. Liet	Waterschap Rijn en IJssel
J. van Olst	Waterschap Zuiderzeeland
H. van Wezel	Waterschap Vallei en Eem
drs. T. Roozen	Waterschap Veluwe
J. Hak	Waterschap Rivierenland
jhr. ir. W. de Beaufort	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
M.J. Glastra	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
mr. C.N. de Boer	Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
B. Korf	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
J. P. Verhaar	Hoogheemraadschap van Rijnland
N.M. de Rooij	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
J. Kievit	Waterschap Hollandse Delta
R. Joosse	Waterschap Scheldestromen
Mw. T. Ruijgh-van der Ploeg	Hoogheemraadschap van Delfland
W. Peters	Waterschap Aa en Maas
B. van der Veer	Waterschap Brabantse Delta
prof. dr. Ir. F.W. Sluijter	Waterschap De Dommel
J.L.J. Hendriks	Waterschap De Dommel
Ph. Bossenbroek	Waterschap Peel en Maasvallei
dr. C.T. Bartels	Waterschap Peel en Maasvallei
A.P. Resoort	Waterschap Roer en Overmaas
A. Veder	Waterschap Roer en Overmaas
<u>Fractievoorgangers</u>	
ing. C. Vredeveld	Waterschap Rijn en IJssel
F. Th. Verhagen	Waterschap Veluwe
F. Hoekstra	Hoogheemraadschap van Rijnland
P. Ket	Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
R. Nas	Waterschap Rivierenland

secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij (Bosschap)

Bijlage 10. Samenstelling secretariaat Bosschap in 2011

Beleid

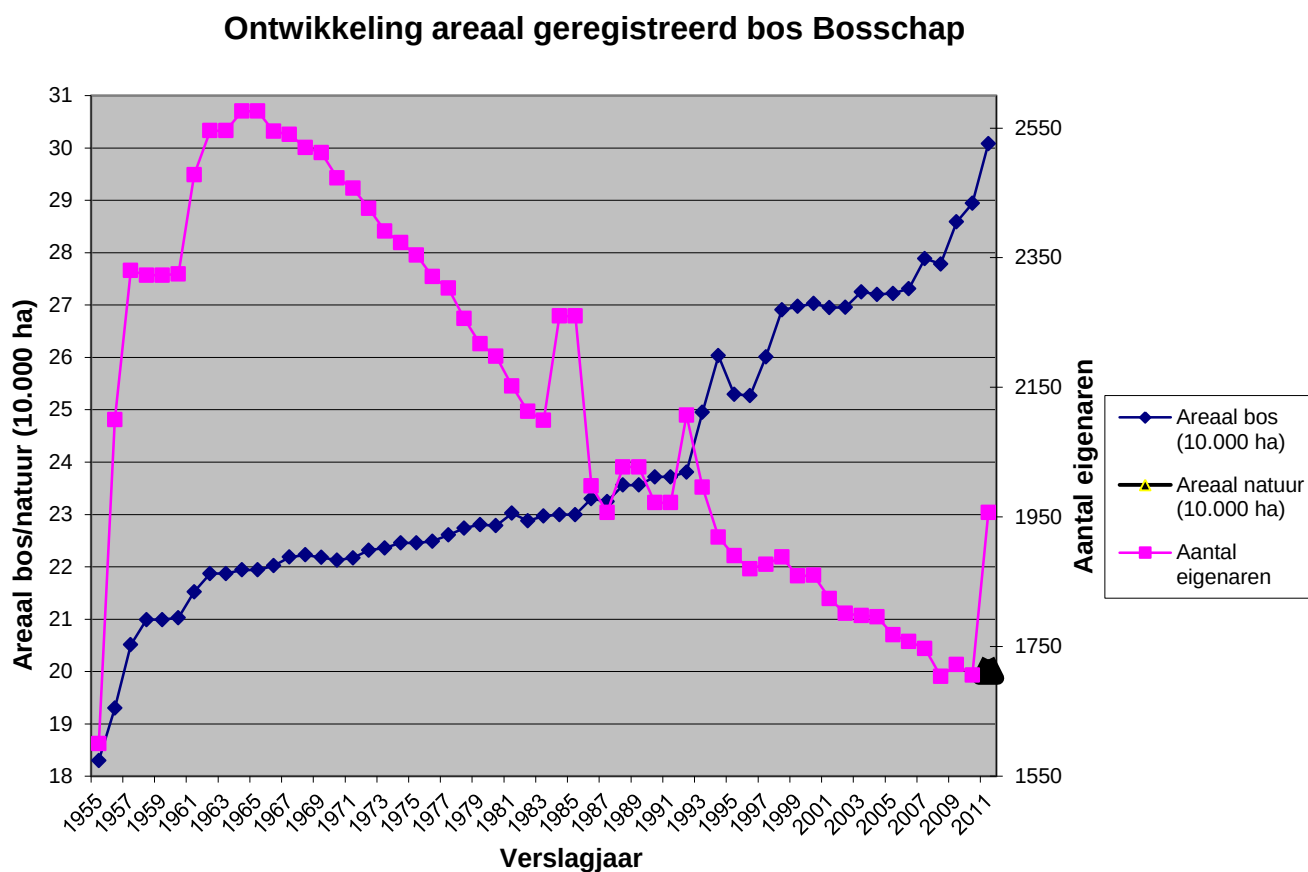
Secretaris	ir. G.J.P. (Jos) Jansen
Adjunct-secretaris	ir. A.H. (Ad) Bouma
Senior-beleidsmedewerker	dr.ir. E.E.M. (Evelien) Verbij
Senior-beleidsmedewerker	ir. C.Y. (Carleen) Weebers
Beleidsmedewerker	A. (Anne) Reichgelt MSc
Beleidsmedewerker	ir. P.G.R.P. (Paul) de Dooij
Beleidsmedewerker	A.R. (Annika) van Dijk MSc

Ondersteuning

Administratief Projectmedewerker (1 mei tot en met 31 december)	S. (Stephan) Moed MSc
Coördinator administratie en registratie	I.M. (Ingrid) Swarte
Medewerker financiën en registratie	E.M. (Edo) Janssen
Medewerker secretariaat en registratie	A. (Anitra) van de Haar-Blom
Medewerker secretariaat	R. (Renate) van Tricht-van Asch

Bijlage 11. Ontwikkeling areaal geregistreerd bos bij het Bosschap in 1955-2011, alsmede het areaal geregistreerde natuur bij het Bosschap in 2011

Aantal geregistreerde bos- en natuureigenaren op 31 december 2011 : 1.963
 Aantal geregistreerde hectares bos op 31 december 2011 : 300.951
 Aantal geregistreerde hectares natuur op 31 december 2011 : 200.497

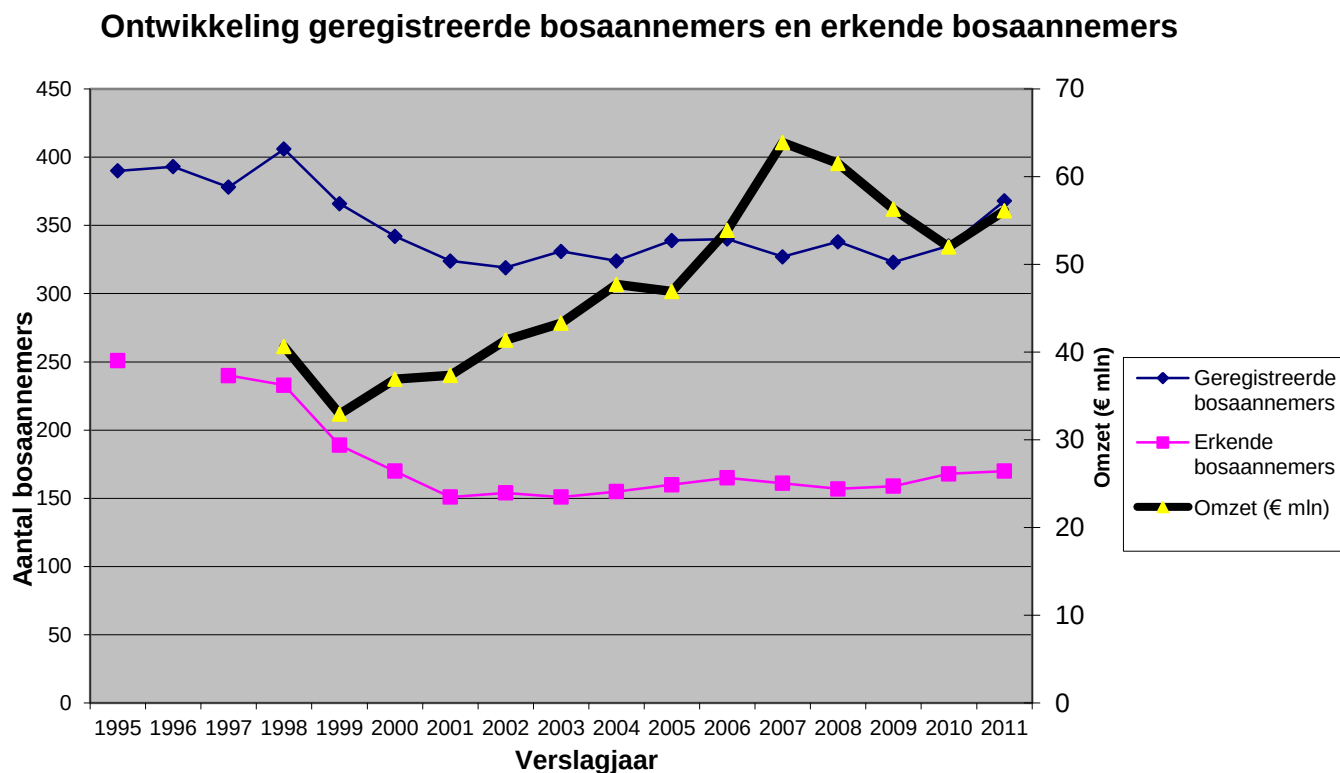

Bijlage 12. Ontwikkeling geregistreerde bosaannemers en erkende bosaannemers 1995-2011.

Op 31 december 2011 waren bij het Boschap geregistreerd:

- aantal bosaannemers : 368, omzet in 2010: € 56.120.000
- aantal ErBo-deelnemers : 171, omzet in 2010: € 42.780.000

*: omzetgegevens 2011 komen halverwege 2012 beschikbaar.

Bijlage 13. Overzicht verordeningen Bosschap in 2011

In 2011 hanteerde het Bosschap onderstaande verordeningen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in:

- (1) externe verordeningen; bij deze verordeningen heeft de werkingssfeer betrekking op de bij het schap aangesloten bedrijven en organisaties
- (2) interne verordeningen; bij deze verordeningen heeft de werkingssfeer betrekking op de interne organisatie van het Bosschap en de daarbij betrokken personen.

Onderstaande verordeningen zijn gepubliceerd in Mededelingen en Verordeningenblad Bedrijfsorganisaties (PBO-blad SER), zie op www.ser.nl.

(1) Externe verordeningen

Registratieverordening Bosschap 2010

- Wettelijke basis: - artikel 93 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 5 Instellingsbesluit Bosschap 2008
- Doel: - de registratie van ondernemingen in de bosbouw en / of het natuurbeheer
- Werkingssfeer: - de registratie van ondernemingen waarin de bosbouw, het bosbeheer, het natuurbeheer of de houtteelt wordt uitgeoefend
- de registratie van bosbouwambachtondernemingen; dat zijn ondernemingen die tegen betaling werkzaamheden verrichten in bossen en andere houtopstanden
- Looptijd: - de verordening is met ingang van 11 november 2010 in werking getreden en geldt in principe voor onbepaalde tijd, doch niet registratieverordening

Verordening Algemene Heffing Bosschap 2011

- Wettelijke basis: - artikel 93, 126 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 7 Instellingsbesluit Bosschap 2008
- Doel: - het opleggen van heffingen aan de geregistreerde ondernemingen ter financiering van het Bosschap en zijn werkzaamheden voor het jaar 2011
- Werkingssfeer: - alle bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen
- Looptijd: - van 1 januari 2011 t/m 31 december 2011

Verordening tot wijziging van de Heffing Subsidies en Bijdragen Bosschap 2011

- Wettelijke basis: - artikel 93, 126 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 7 Instellingsbesluit Bosschap 2008
- Doel: - het opleggen van heffingen aan de geregistreerde ondernemingen ter financiering van het Bosschap en zijn werkzaamheden, voor het jaar 2011
- Werkingssfeer: - alle bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen
- Looptijd: - van 1 januari 2011 tot en met 31 december 2011

(2) Interne verordeningen

Verordening Bosschap 2010 inzake beleggingen en reserves

- Wettelijke basis: - artikel 23 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 6, 3^e lid Verordening financiën bedrijfslichamen
- Doel: - vastleggen beleid inzake beleggingen en inzake vorming van financiële reserves
- Werkingssfeer: - bestuur en organisatie Bosschap
- Looptijd: - de verordening is door het bestuur vastgesteld p 9 december 2010.

Verordening Begroting Bosschap 2011

- Wettelijke basis: - artikel 119 Wet op de bedrijfsorganisatie
- Doel: - het vaststellen van de begrote inkomsten en uitgaven voor het desbetreffende jaar

Werkingsfeer: - bestuur en organisatie Bosschap
Looptijd: - van 1 januari 2011 tot en met 31 december 2011

Verordening Bosschap 2010 vergoedingen voorzitter

Wettelijke basis: - artikel 83 Wet op de bedrijfsorganisatie en artikel 6 Besluit beleidsregels Bestuurskamer SER
Doel: - vaststelling regeling vergoedingen voorzitter Bosschap
Werkingsfeer: - voorzitter Bosschap
Looptijd: - deze verordening is door het bestuur vastgesteld op 9 december 2010 en geldt in principe tot en met de dag van afkondiging van een nieuwe verordening ter zake

Verordening tot wijziging van de verordening Bosschap 2010 vergoedingen voorzitter, 2010.

Wettelijke basis: - artikel 83 Wet op de bedrijfsorganisatie en artikel 6 Besluit beleidsregels Bestuurskamer SER
Doel: - vaststelling regeling vergoedingen voorzitter Bosschap
Werkingsfeer: - voorzitter Bosschap
Looptijd: - deze verordening trad in werking met ingang van de dag na publicatie (op 10 februari 2012) in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie en werkt terug tot en met 1 januari 2011.

Verordening Bosschap 2008 vergoedingen leden bestuur en commissies

Wettelijke basis: - artikelen 77, 85 en 88 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 6.2 Besluit beleidsregels Bestuurskamer SER
Doel: - vaststelling vergoedingen leden bestuur, dagelijks bestuur en commissies Bosschap
Werkingsfeer: - leden bestuur, dagelijks bestuur, commissies Bosschap
Looptijd: - deze verordening is in werking getreden op 1 januari 2009 en geldt in principe tot en met de dag van afkondiging van een nieuwe verordening ter zake.

Deze verordening werd ingetrokken op 24 november 2011.

Verordening Bosschap 2011 inzake Reglement van Orde Bestuurszaken

Wettelijke basis: - artikelen 92, 95 Wet op de bedrijfsorganisatie
Doel: - het vastleggen van regelen met betrekking tot benoeming bestuursleden, het houden van vergaderingen, stemmingen, verslaglegging, adviescommissies, intern toezicht
Werkingsfeer: - bestuur en organisatie Bosschap
Looptijd: - de verordening is door het bestuur vastgesteld op 21 maart 2011 en trad in werking op 10 april 2011, op de tweede dag na afkondiging in het PBO-blad Mededelingen en Verordeningenblad Bedrijfsorganisaties.

Bijlage 14. Bos- en natuurbeheerbedrijven in 2011, onderverdeeld naar grootteklasse

BOS

Soort eigenaar	Klasse < 5		Klasse 5-25		Klasse 26-50		Klasse 51-100		Klasse 101-250		Klasse 251-500		Klasse 501-1000		Klasse > 1000		Totalen 2011		Situatie 2010	
	Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		eig.	ha.	eig.	ha.
	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.				
Particulieren	16	49	959	10835	206	6972	124	8304	64	9098	23	7863	10	5781	5	7456	1407	56357	1216	49965
Gemeenten	1	2	65	942	35	1306	46	3291	45	6883	28	9955	18	10610	6	9082	244	42070	253	42509
Provincies	0	0	1	17	1	47	2	177	3	498	1	251	1	725	0	0	9	1715	9	1615
Staatsbosbeheer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	93962	1	93962	4	92769
Rijk (overig)	0	0	5	61	1	32	1	89	0	0	0	0	1	502	4	20827	12	21512	12	21652
Waterschappen	0	0	2	42	1	47	1	79	2	313	1	323	0	0	0	0	7	804	9	1031
Prov. landschappen/ Vereniging Natuurmonumenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	61358	13	61358	13	58299
Stichtingen en verenigingen	1	4	96	1234	32	1180	21	1376	10	1561	3	916	4	3006	4	7454	171	16731	161	16119
Recreatieschappen	0	0	6	107	4	148	6	430	5	853	1	252	0	0	1	69	23	1858	22	1783
Waterleidingmij.	0	0	2	26	1	19	2	149	1	183	0	0	0	0	3	4207	9	4584	7	3684
Totaal	18	55	1136	13265	281	9750	203	13895	130	19388	57	19559	34	20624	37	204415	1896	300951	1706	289426

Natuur

Soort eigenaar	Klasse < 5		Klasse 5-25		Klasse 26-50		Klasse 51-100		Klasse 101-250		Klasse 251-500		Klasse 501-1000		Klasse > 1000		Totalen 2011		Situatie 2010	
	Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		Aantal		eig.	ha.	eig.	ha.
	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.	eig.	ha.				
Particulieren	0	0	149	925	26	423	23	341	17	598	7	282	2	581	4	3481	228	6631	0	0
Gemeenten	0	0	1	1	0	0	5	20	3	106	4	204	4	792	1	461	18	1584	0	0
Provincies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Staatsbosbeheer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	105228	1	105228	0	0
Rijk (overig)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8813	2	8813	0	0
Waterschappen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prov. landschappen/ Vereniging Natuurmonumenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	73525	13	73525	0	0
Stichtingen en verenigingen	0	0	9	31	0	0	3	146	1	20	2	55	1	157	3	414	19	822	0	0
Recreatieschappen	0	0	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2345	4	2346	0	0
Waterleidingmij.	0	0	1	5	1	30	0	0	1	14	0	0	0	0	2	1498	5	1547	0	0
Totaal	0	0	162	962	28	454	31	508	22	737	13	541	7	1530	27	195764	290	200497	0	0